

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

VOJENSKÁ MYSL

TŘICÁTÝ DRUHÝ ROČNÍK

10

K hlavním úkolům výcvikového roku 1982-1983

XVI. sjezd KSČ zdůraznil, že jedním ze základních úkolů budování socialistické společnosti je neustálé zvyšování a upevňování obranyschopnosti naší země. Uložil budovat ČSLA jako nedílnou součást ozbrojených sil států Varšavské smlouvy, jako armádu vysoce moderní, bezmezně oddanou straně a lidu, schopnou se Sovětskou armádou a armádami ostatních států Varšavské smlouvy ubránit mír a vymoženosti socialismu.

Způsob splnění tohoto úkolu ve výcvikovém roce 1982—1983 je rozpracován v Rozkaze ministra národní obrany pro přípravu vojsk ČSLA.

Úkoly, stanovené tímto rozkazem pro ČSLA, vycházejí z neustále se komplikující mezinárodní vojenskopolitické situace. Imperialistické státy v čele s USA zvyšují své úsilí o zvrátí zákonitých revolučních přeměn a o zastavení procesu uvolňování. Neustále stupňují horečné zbrojení a vytvářejí ohniska napětí v různých oblastech světa. V rámci strategie „přímé konfrontace“ kladou důraz nejen na hrozbu silou, ale i na reálné použití ozbrojených sil, včetně strategických, jako nejdůležitějšího a za určité situace i jediného prostředku k dosažení politických cílů USA. V souladu s tím jsou americké ozbrojené síly připravovány na světovou jadernou válku na kvalitativně novém základě, vyjádřeném snahou dosáhnout cílů války zničujícím prvním jaderným úderem.

Avanturistická politika USA, omezování ekonomické spolupráce mezi Východem a Západem a stupňování válečných příprav jsou důkazem, že v politice Západu převažuje stále rozhodněji tendence řešit politické otázky se socialistickými státy vojenskou konfrontací.

Při zajišťování spolehlivé obrany vlasti a kolektivní obrany socialismu je a zůstává prvořadým úkolem všech příslušníků naší armády **neustálé zvyšování bojové pohotovosti a připravenosti**. Proto také rozkaz ministra národní obrany ČSSR ukládá pokračovat v úsilí velitelů, štábů a vojsk k dalšímu zvýšení bojové pohotovosti a připravenosti ČSLA k odražení a rozhodnému ničení nepřítele za jakýchkoli podmínek zahájení a vedení války a zdokonalovat její schopnost v součinnosti se spojenci, především se Sovětskou armádou, zajistit bezpečnost ČSSR.

Základní podmínkou pro splnění tohoto náročného úkolu je vysoké ideové přesvědčení, naprostá oddanost komunismu a proletářskému internacionalismu všech příslušníků ČSLA. Proto rozkaz ministra národní obrany ČSSR ukládá velitelům, štábům, politickým a stranickým orgánům pokračovat v důsledné realizaci závěrů XVI. sjezdu KSČ a prohlubovat vedoucí úlohu strany. Staví před ně požadavek, aby cílevědomou politickou a ideově výchovnou prací rozvíjeli **politické, morální a bojové kvality vojáků** a upevňovali jejich odpovědnost za obranu ČSSR a států socialistického společenství. K základnímu předpokladu úspěchu patří posilování jejich socialistického vlastenectví a internacionalismu, rozvíjení jejich pracovní iniciativy a aktivity a bojového přátelství se Sovětskou armádou a ostatními bratrskými armádami. Narůstá též význam nepřetržitého a všestranného objasňování zahraniční politiky ČSSR a dalších zemí socialistického společenství, zejména SSSR, podstaty a projevů zosťujícího se třídního boje a zvyšování odolnosti příslušníků ČSLA vůči působení nepřátelské propagandy.

Hlavním cílem ideově politické a psychologické přípravy vojsk ČSLA je, aby v každém vojákovi stmelily v jeden celek jeho morální, volní a fyzické vlastnosti, aby se na tomto základě vytvořila pevná psychická odolnost, neustálá připravenost snášet všechny útrapy moderní války, uchovat si i v těch nejsložitějších podmínkách vůli k vítězství.

Abyste velitelé, štáby, politické a stranické orgány a organizace mohli tyto náročné úkoly plnit, musí být ideově a politicky na výši, umět analyzovat a vysvětlovat vojskům mezinárodní vojenskopolitickou situaci, propagandisticky využívat všech argumentů, které mají k dispozici, k neustálému zvyšování kvality, efektivity a k ukázněnému plnění všech úkolů bojové pohotovosti i bojové a politické přípravy. Vést vojáky k bezvýhradné oddanosti svému lidu a socialistické vlasti, k osobní odpovědnosti za její bezpečnost, k odhodlání dát všechny své síly a bude-li to nutné i život v zájmu dosažení úplného vítězství nad nepřáteli, v zájmu vítězství věci socialismu a komunismu.

Nejdůležitějším ukazatelem pevného morálního stavu vojsk, kritériem vysoké bojové pohotovosti je **kázeň vojáků**. V pevné vojenské kázni se nejvýrazněji projevuje uvědomělost a jasné chápání povinností vůči vlasti. Autorita našich vojenských řádů je vysoká a jejich požadavky na každého příslušníka ČSLA jsou závazné. Nesmíme se však domnívat, že pochopení nezbytnosti přísně a přesně dodržovat ustanovení řádů přichází vojákům samo od sebe. Je nutná neustálá vysvětlovací práce, zejména mezi mladými vojáky, zaměřená na to, aby požadavky přísahy a řádů byly plněny uvědoměle, nepřetržitě a bezvadně. Základním předpokladem je, aby všichni vojáci z povolání, poddůstojníci, strážníci i svazáci byli příkladem ostatním v plnění základních řádů a rozkazů a nařízení.

Kvalita ČSLA je závislá zejména na **úrovni kádrů**, především na jejich schopnosti veleť, řídit, vést, vychovávat a organizovat podřízené k uskutečňování politiky strany. Vedoucí pracovníci musí být odborně na výši, ale také znát lidi, jejich potřeby a zájmy, vychovávat je k odpovědnému plnění úkolů.

V kádrové práci je, vzhledem k neustálému omlazování velitelského sboru, věnována pozornost mladým vojákům z povolání. Rozkaz ministra národní obrany ČSSR znovu ukládá věnovat ještě větší úsilí a pozornost práci s mladými vojáky z povolání, lépe je poznávat, náročně hodnotit jejich práci, poskytovat jim účinnou pomoc a řešit jejich osobní a rodinné problémy. Citlivěji řešit vzta-

hy mezi mladými a staršími, podřízenými a nadřízenými i vztahy uvnitř vojenských kolektivů.

Vysoké nároky bude klást v novém výcvikovém roce na všechny příslušníky ČSLA **další zdokonalování přechodu vojsk z mírového stavu na válečný**. Cílem tohoto úkolu je dosáhnout v nejkratší možné době u vojsk stálé pohotovosti jejich připravenosti k zahájení boje a u vojsk se sníženými a rámcovými počty k mobilizaci. Potřeba neustále zdokonalovat přechod vojsk z mírového stavu na válečný vyplývá z posledních koncepcí nepřítele zahájit válku nenadálým napadením. Nenadálé napadení hrálo ve vojenském umění vždy důležitou úlohu a často poskytlo útočníkovi rozhodující převahu k dosažení vítězství. V současné době se význam nenadálého napadení podstatně zvýšil v důsledku formy a síly prvních strategických úderů, způsobů jejich nasazení a použitím nových druhů zbraní a techniky. Velké kapitalistické státy disponují již v míru takovými kontingenty ozbrojených sil, že jsou schopny podstatným způsobem využít faktorů překvapení k dosažení konečných cílů války.

K znemožnění nepříteli využít momentu překvapení rozkaz ministra národní obrany ČSSR požaduje neustrnout na dosažených výsledcích uplynulého výcvikového roku a dále hledat cesty k zabezpečení všech opatření stálé bojové pohotovosti i k snižování platných norem plnění jednotlivých opatření vyšších stupňů bojové pohotovosti, zdokonalovat systém uvědomování, velení a spojení, metodické nácviky jednotlivých činností vyšších stupňů bojové pohotovosti a prohlubovat mobilizační rozvíjení vojsk. Jednou ze základních povinností je udržovat techniku, výzbroj a materiál ve vysoce bojeschopném stavu a zdokonalovat způsoby jejich rychlého vyvedení z posádek a přípravy pro vedení boje.

Základem splnění úkolů vojsky ČSLA v míru i za války je připravenost velitelů a štábů, jejich přesné a sladěné řízení vojsk. Pevné řízení znamená jistotu, vytrvalost, jasné a přesné zdůvodněné rozhodování, smělost při nezbytném dodatečném upřesňování v rychle se měnící situaci. Pevné řízení — to znamená včasné a jasné rozhodnutí, které při vynaložení minimálních sil a materiálních prostředků vede nejlépe k dosažení cíle. S tím úzce souvisí i operativnost, pružnost a nepřetržitost. Každé rozhodnutí může být nejlépe realizováno jen tehdy, jsou-li s ním v pravý čas seznámena vojska, je-li manévr silami a prostředky uskutečňován rychle, je-li iniciativa rozumná a nevymyká-li se řízení ani na okamžik z rukou velitele či štábu.

Rozkaz ministra národní obrany ČSSR proto ukládá dále zdokonalovat přípravu velitelů a štábů, jejich vojenskoteoretické myšlení, prohloubit jejich organizátorské schopnosti, odbornou i metodickou připravenost velet vojskům a rozvíjet jejich tvůrčí přístup a iniciativu při rozhodování. Pozornost bude věnována plnému osvojení nových zásad operačního umění, zkracování doby přípravy operace a boje a řídicí práce při používání zavedené bojové techniky a zbraní. Bude pokračovat zdokonalování systému velení z polních pohyblivých míst velení při využívání polního automatizovaného systému velení.

Soudobá válka se vyznačuje vysokými nároky na **bojovou přípravu vojsk**, na dovednost vojsk vést boje moderním způsobem a se skutečným uměním i mistrovstvím. Je nezbytné učit se tomu, jak plnit úkoly s minimálním zasazením sil a prostředků v krátkých lhůtách, jak dovedně zasazovat údery nepříteli, který má převahu, jak ho předejít v rozvíjení sil a prostředků, jak zdokonalovat vzájemnou součinnost, jak rozvíjet nové taktické postupy, které nepřítel nezná. Zdokonalování bojové připravenosti vojsk je nikdy neukončený pro-

ces: je nutné neustále zvyšovat úroveň znalostí a návyků vojáků, držet krok s vývojem vojenství, systematicky zařazovat do bojového výcviku nové problémy, které vyvstávají s tím, že se objevují nové druhy zbraní a techniky. Je třeba brát v úvahu i změny, k nimž dochází ve vojenskopolitické situaci a ve stavu armád pravděpodobného nepřítele, jakož i změny podmínek na případných válčích.

Z těchto principů vycházejí i úkoly rozkazu ministra národní obrany ČSSR. U všech druhů vojsk bude úsilí položeno na zkvalitnění připravenosti malých jednotek k vedení boje v horském a zalesněném terénu ve dne i v noci. Výsledky v taktické palebné a speciální přípravě budou hlavním měřítkem připravenosti jednotek a útvarů. Velitelé a štáby budou soustřeďovat své úsilí na prohlubování znalostí vojsk přidělené bojové techniky a způsobů jejího použití v podmínkách vedení boje za použití klasických zbraní i za použití jaderných a neutronových zbraní. Budou učit vojska ničit cíle prvním výstřelem, řídit bojovou techniku ve složitých terénních podmínkách, při překonávání překážek a zátarasů, zdokonalovat pořadovost vojsk a jejich fyzické a psychické vlastnosti.

Větší úsilí bude položeno na zdokonalení organizace a vedení průzkumu, ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení, umlčování protitankové obrany nepřítele a procvičování opatření radioelektronické ochrany. Proces výcviku bude maximálně přiblížen reálným podmínkám vedení soudobé války.

Pozemní vojsko bude pokračovat ve výcviku vedení vysoce manévrové, aktivní a rozhodné bojové činnosti, zdokonalovat se v průlomu připravené obrany nepřítele, v komplexním palebném ničení, v překonávání zátarasů všeho druhu a ve vedení samostatné bojové činnosti v sestavě operačních manévrujících skupin, v úloze vzdušných výsadků, předsunutých, obcházejících a přepadových oddílů i ve vedení aktivní a manévrové činnosti v obraně.

Jedním z důležitých úkolů pozemního vojska bude osvojit si nově zaváděnou výzbroj a bojovou techniku a způsoby jejich využívání k ničení nepřítele v krátkých lhůtách. Zdokonalovat se v odrážení hromadných útoků tanků a obrněných cílů a hledat nové způsoby boje se soudobými a perspektivními prostředky vzdušného napadení včetně rychlých, malorozměrných, manévrujících, nízkoleťících cílů. Zvláštní pozornost bude věnována výcviku vojsk k zabezpečení spolehlivé protivzdušné obrany tankových a motostřeleckých jednotek proti činnosti nepřátelských bitevních vrtulníků.

Neméně závažným úkolem je učit vojska různým způsobům zřizování a překonávání zátarasů a zkvalitňovat radiační a chemický průzkum i speciální očistu bojové techniky a zvyšovat spolehlivost a odolnost spojení.

Vojsko PVOS zaměří hlavní úsilí na zabezpečení vysoké bojové pohotovosti k odrážení překvapivých hromadných úderů vzdušného nepřítele, na zdokonalení připravenosti hotovostních směn velitelských stanovišť k analýze vzdušné situace a na dosažení vysoké úrovně bojového použití druhů vojsk při ničení vzdušných cílů všeho druhu.

Frontové letectvo bude pokračovat ve zdokonalování ničení nepřítele v rámci protivzdušné a vzdušné operace na válčích, komplexního palebného ničení a letecké podpory boje operačních manévrujících skupin.

ČSLA, díky péči komunistické strany, která se stará o zvýšení bojové síly ČSLA, je **výzbrojována dokonalými zbraněmi a bojovou technikou**. Výzbroj a technika svým složením a svými kvalitativními možnostmi zajišťuje splnění všech operačních i taktických úkolů, které mohou nastat v boji se silným ne-

přítelem. Komunistická strana pečuje nejen o to, aby ČSLA měla dostatečné množství zbraní, ale také o to, aby výzbroj byla včas obnovována a nedošlo k jejímu morálnímu zestárnutí. Převážná část moderních bojových prostředků zavedených v ČSLA nejen nezůstává pozadu, ale naopak, v mnoha směrech kvalitativně převyšuje zbraně a techniku armád imperialistických států.

Technické vybavení, byť by bylo na sebevyšší úrovni, by však nemohlo samo o sobě zajistit vítězství. Je nutné umět tuto techniku používat s plnou znalostí věci. Mimořádně velký význam má udržování zbraní a techniky v bojeschopném stavu, jejich správné používání i dovedná organizace předepsaných prací.

K vytvoření podmínek pro realizaci těchto zásad rozkaz ministra národní obrany ČSSR ukládá věnovat všestrannou pozornost zvládnutí, kvalifikovanému používání a ošetřování, i zabezpečení plně bojové a provozní spolehlivosti zbraní a bojové techniky.

V týlovém zabezpečení věnovat úsilí zdokonalování materiálního, zdravotnického a dopravního zabezpečení soudobého boje a operace v nových organizačních strukturách s důrazem na doplňování zásob, pohonných hmot, maziv, munice a odsunu raněných.

S ohledem na rostoucí požadavky polní a letové přípravy a na zavádění nové techniky a výzbroje do vojsk bude potřebné dále rozvíjet materiálně technickou základnu, usilovat o úplné a kvalitní materiálně technické zabezpečení výcviku a intenzivní využívání moderních učebně výcvikových prostředků.

V současných podmínkách vedení války vzrostla nebezpečnost omylů a chyb při rozhodování. Vznikla nutnost hlubšího předvídání, vědeckých prognóz možného průběhu bojové činnosti, pečlivého propočtu očekávaných výsledků. Na veliké aktuálnosti nabylo včasné přijímání rozhodnutí, maximální zkrácení plánovacích lhůt, vytyčování úkolů a organizace jejich plnění. Připravenost velitelů, štábů a politických orgánů k takové práci se v míru projevuje v účinnosti **jejich řídicí a organizační práce**. Proto rozkaz ministra národní obrany ČSSR věnuje této oblasti pozornost a ukládá pokračovat ve využívání pokrokových zkušeností a progresivních metod práce k dosažení co nejlepších výsledků ve výchově a výcviku vojsk při současném zabezpečení maximální hospodárnosti. Hlavní úsilí má být vynaloženo na zkvalitnění plánování zvyšováním jeho perspektivnosti, realnosti, sladěnosti a jednoduchosti, zamezením jeho narušování a snižováním administrativy. Pozornost bude zaměřena též na zdokonalení kontroly, rozborové činnosti, hodnocení a na zevšeobecňování zkušeností. Zvýšený důraz se klade na prohloubení pomoci nadřízenými stupni velení podřízeným při odstraňování zjištěných nedostatků.

Zvyšování bojové pohotovosti a připravenosti ČSLA k odražení případné agrese nepřítel je nerozlučně spjato s rozvojem **vojenskovo vědecké práce**. Tvůrčí využívání závěrů marxisticko-leninské teorie, všestranné studium a vědecké zobecňování praktických zkušeností má velký význam pro rozpracovávání a správné řešení úkolů, které ČSLA plní. Vojenská věda stále významněji ovlivňuje všechny stránky života v ČSLA, a to i oblasti výcviku a výchovy vojsk. Proto rozkaz ministra národní obrany ČSSR věnuje pozornost i vojenskovo vědecké práci. Ukládá soustředit hlavní úsilí na řešení rozhodujících úkolů výzkumu a nerozptylovat úsilí plněním méně podstatných, i když potřebných úkolů a zvýšit odpovědnost velitelů a štábů za včasné zavádění výsledků vojenskovo vědecké práce a nejlepších zkušeností do praxe operační a bojové přípravy.

Úkoly nového výcvikového roku jsou náročné a jejich plnění bude vyžadovat sladěné úsilí všech velitelů, štábů, politických a stranických orgánů a organizací. Některé úkoly jsou zcela nové, jiné navazují na úroveň dosaženou v dané oblasti v uplynulém výcvikovém roce. V žádném případě však není ani jeden úkol svým obsahem stejný jako byl v minulém roce. V důsledku změn mezinárodně politické situace, v rozvoji národního hospodářství ČSSR a změn v ČSLA se mění i obsah úkolů. Např. každým rokem jsou zaváděny nové typy zbraní, bojové a týlové techniky, dochází ke změnám v organizačních strukturách i v taktice a operačním umění. To vyžaduje, aby velitelé a štáby přistupovali k úkolům výcvikového roku iniciativně, vyloučili ze své činnosti rutinérství a šablonovitost a hledali nové formy a metody výchovy a výcviku vojsk. Neměli by se spokojovat s vyhovujícími či průměrnými výsledky, ale usilovat po vzoru nejlepších svazků a útvarů o dosažení výtečných a dobrých výsledků. Tím splní požadavek komplexní bojové pohotovosti, která je nezbytnou podmínkou nejen pro bezpečnost ČSSR, ale i příspěvkem k boji států socialistického společenství k udržení celosvětového míru.

Úkoly ideologické práce v ČSLA po XVI. sjezdu KSČ

Závěry XVI. sjezdu KSČ jsou konkrétním programem strany v první polovině osmdesátých let. Tvoří kontinuitu generální linie budování rozvinuté socialistické společnosti, přijaté na XIV. sjezdu a rozpracované na XV. sjezdu KSČ.

Budování rozvinuté socialistické společnosti a zdokonalování její internacionální obrany vyžaduje harmonický rozvoj všech oblastí společenského života. Zejména další upevňování socialistického zřízení, naplňování historického poslání dělnické třídy a prohlubování vedoucí úlohy strany, další rozvoj materiálně technické základny a v jednotě s tím růst kvality a efektivnosti veškeré práce je předpokladem dalšího zvyšování hmotné a kulturní úrovně všech pracujících. Náročné úkoly vytyčené XVI. sjezdem KSČ úspěšně zvládneme, budeme-li v souladu s novými potřebami rozvíjet ideologickou práci, dále zvyšovat socialistické uvědomění, vzdělanost a kulturní vyspělost všech pracujících. Celá historická zkušenost ukazuje, že čím vyšší je uvědomělost lidí, tím větší je i jejich tvořivá síla, tím silnější je i socialistický stát, armáda a celá společnost.

XVI. sjezd KSČ v otázkách ideologické práce logicky navazuje na závěry, které přijal ÚV KSČ na svém zasedání v říjnu 1972 a v březnu 1980, kde všestranně prodjednal otázky ideologické a politickovýchové práce. Stále platné a aktuální je

i Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti pro XIII. sjezdu KSČ. Významnou studnicí zkušeností a poučení pro růst kvality a účinnosti ideologické práce jsou i závěry XXVI. sjezdu KSSS a usnesení ÚV KSSS o dalším zlepšení ideologické a politickovýchové práce.

Tyto dokumenty jsou proniknuty leninskými principy komunistické ideovosti a stranickosti, vědeckosti a organického spojení ideologické práce se životem a úkoly rozvoje socialistické společnosti. Vycházejí z objektivních podmínek a zákonitostí společenského rozvoje. Zdůrazňují potřebu dalšího růstu socialistického uvědomění, pevnosti přesvědčení, oddanosti socialismu, růstu vzdělanosti a kulturní vyspělosti lidí jako významné faktory, které ovlivňují tempo a kvalitu procesu výstavby a obrany socialismu. Z toho logicky vyplývá, že v oblasti ideologické práce v současné době není nic důležitějšího, než komplexní pochopení linie XVI. sjezdu KSČ a její proniknutí do každodenní praktické činnosti všech pracujících a příslušníků ČSLA.

Naplňování tohoto úkolu se plně odráží i v závěrech celarmádního stranického aktivu k rozpracování a realizaci závěrů XVI. sjezdu KSČ v ČSLA a v nové Směrnici pro ideologickou práci v ČSLA.

Odpověď na otázku, o co jde v ideologické práci v ČSLA po XVI. sjezdu KSČ, velmi výstižně vyjadřují Směrnice pro

ideologickou práci v ČSLA. Jejím cílem je "... utvářet a upevňovat u všech příslušníků marxisticko-leninský světový názor, komunistické přesvědčení, socialistické vlastenectví, proletářský a socialistický internacionalismus, třídní nenávisť k nepříteli a nesmířitelnost s buržoazní ideologií; vychovat je v třídně a politicky uvědomělé obránce a budovatele socialistické vlasti, pevně semknuté kolem KSČ, ústředního výboru KSČ, odhodlané bránit svou vlast, socialismus a pokrok ve světě." (Směrnice pro ideologickou práci v Československé lidové armádě. Praha 1981, s. 5.) Jde především o to, jak zdůraznil náčelník HPS ČSLA na celoaarmádním stranickém aktivu k rozpracování a realizaci závěrů XVI. sjezdu KSČ v ČSLA, aby ideologická práce výrazněji přispívala k výchově všech příslušníků armády v duchu bezmezní oddanosti straně a lidu, aby ovlivňovala jejich rozum a srdce, povzbuzovala je k čestnému a svědomitému plnění povinností, vedla je k osvojování vojenského mistrovství a dokonalému ovládnutí zbraní a bojové techniky, aby se celkově zvýšila úloha ČSLA jako školy budovatelů a obránců socialistické vlasti. (Celoarmádní stranický aktiv k rozpracování a realizaci závěrů XVI. sjezdu KSČ v ČSLA. Praha, Naše vojsko 1981, s. 27.)

Vědecky formulovaný cíl ideologické práce je základem její perspektivity a východiskem, od kterého vyvozujeme její úkoly a zaměření.

1. Prvořadým úkolem ideologické práce v ČSLA je **vyzbrojovat příslušníky ČSLA znalostmi teorie marxismu-leninismu, vést je k hlubokému pochopení politiky strany a soustředit jejich úsilí k úspěšnému plnění úkolů vytyčených XVI. sjezdem KSČ.** V jednotě s tím jim napomáhat orientovat se ve společenských procesech, událostech v naší zemi a ve světě. Dosáhnout, aby všichni příslušníci ČSLA byli přesvědčeni o správnosti politiky KSČ, plně se s ní ztotožnili a svou činností práci se aktivně podíleli na jejím uskutečňování.

V dokumentech XVI. sjezdu KSČ se právem zdůrazňuje, že "... celá historie revoluce i budování socialismu nám dává dostatek příkladů svědčících o tom, že člověk vyzbrojený marxismem-leninismem, hluboce přesvědčený a zanícený pro pravdu socialismu, neustupuje před překážkami, neztrácí jistotu ani v nejtěžších životních situacích a nebojí se podstoupit zápas za uskutečnění socialistických ideálů." (XVI. sjezd KSČ. Praha, Svoboda 1981, s. 43—44.)

Marxisticko-leninský světový názor chápeme jako ucelenou a neustále se rozvíjející soustavu sociálních, ekonomických a

politických názorů, vědeckých poznatků o přírodě a společnosti. Vychází z tvůrčího uplatňování dialektického a historického materialismu. Umožňuje nám správně poznávat zákonitosti a perspektivy vývoje světa a společnosti a v souladu s tím i jednat. Proto je teoretickým a metodologickým návodem každodenní činnosti a vědeckým kompasem naší orientace v dynamice života, společnosti a přírody, ve vnitřní a zahraniční politice.

Marxisticko-leninský světový názor, z hlediska svého cíle a obsahu, vyjadřuje historické poslání dělnické třídy a všech pracujících. Je mu vlastní jednota stranickosti, vědeckosti a nesmířitelnosti s buržoazní ideologií a morálkou. Současně má tvůrčí, revoluční a optimistický charakter, který vyplývá z nevyhnutelného vývoje lidstva ke komunismu.

Formování marxisticko-leninského světového názoru zvláště vyžaduje, abychom v jednotě s osvojováním si teorie marxismu-leninismu a politiky komunistické strany rozvíjeli uvědomělou aktivitu příslušníků ČSLA při její realizaci v praxi a tak přetvářeli teoretickou stránku marxisticko-leninského světového názoru v aktivní životní postoje při budování a obraně socialismu a formovali komunistické přesvědčení.

Součástí světónázorové výchovy je i rozvíjení vědecko-ateistické výchovy, jejímž prostřednictvím překonáváme nevědecké náboženské představy.

Světónázorová výchova je základem formování všech politických morálních a bojových kvalit příslušníků ČSLA.

2. Trvale aktuálním úkolem ideologické práce je **výchova k socialistickému vlastenectví, proletářskému a socialistickému internacionalismu a třídní nenávisti k imperialismu.** Význam formování jednoty vlastenectví, internacionalismu a třídní nenávisti k imperialismu je podmíněn vnitřními a vnějšími podmínkami budování a obrany naší vlasti a celého socialistického společenství, jakož i nebezpečím, které představuje imperialismus pro mír a pokrok na celém světě.

Socialistické vlastenectví a internacionalismus tvoří dialektickou jednotu. Vycházejí z hlubokého pochopení zákonů společenského vývoje a historického poslání dělnické třídy. Harmonicky spojují zájmy jednotlivých národů se společnými zájmy dělnické třídy a všech pracujících světa.

Podstatou socialistického vlastenectví a internacionalismu vojáků ČSLA je činný postoj a uvědomělý vztah k socialistické vlasti — ČSSR a jejím spojencům v boji za vítězství socialismu a komunismu na celém

světě. Projevuje se v každodenním uvědoměním plnění konkrétních úkolů bojové a politické přípravy i ostatních úkolů budování a obrany socialismu a v odhodlání přinášet v tomto zápase i ty největší oběti. Uvědomělká aktivita a iniciativa při plnění požadavků linie XVI. sjezdu KSČ, uvědomělký a tvořivý přístup k plnění RMNO, účast na budování a obraně rozvinuté socialistické společnosti je v současnosti tím nejcenějším projevem socialistického vlastnictví a internacionalismu.

Ve výchově vojáků ČSLA k socialistickému vlastnictví a internacionalismu vystupují do popředí zvláště tyto úkoly:

- formování a prohlubování ideových a politických základů vlasteneckého a internacionalního uvědomění a jednání všech vojáků,

- rozvíjení přesvědčivé propagandy úspěchů, předností a dalších perspektiv socialismu u nás i ve světě,

- posilování vědomí jednotné československé státnosti a upevňování bratrských socialistických vztahů mezi příslušníky národů a národností ČSSR,

- objasňování podstaty naší zahraničně politické orientace a zvláště skutečnosti, že bezpečnost ČSSR a její další rozvoj je možný jen v těsném spojení se Sovětským svazem a dalšími socialistickými zeměmi,

- ofenzivní odhalování reakční a agresivní podstaty imperialismu, jeho ozbrojených sil a nebezpečí, které představují pro socialismus a pokrok,

- všestranné využívání revolučních bojových tradic lidu, strany a armády v ideologické práci.

3. Zostřování ideologického boje imperialismu proti socialistickým zemím a všem revolučním silám podmiňuje **aktuálnost posilování třídní bdělosti a nesmiřitelnosti s buržoazní ideologií**. Vedení rozhodného a ofenzivního boje proti všem formám buržoazní ideologie, pravicovému oportunismu a všem odrůdám revizionismu, nacionalismu, antisovětiismu, maoismu, proti působení nepřátelské propagandy, projevům maloměstství i přežitkům minulosti ve vědomí a jednání lidí, patří k základním úkolům ideologické práce.

Imperialismus nadále zostřuje ideologický boj, který je stále intenzivnější a globálnější. Přitom zasahuje všechny oblasti společenského a individuálního vědomí. Jeho předmětem jsou všechny otázky rozvoje reálného socialismu a jeho obrany.

Pomocí rozvrtných metod ideologické diverze nepřátelé socialismu vyvíjejí snahu odvrátit lidi od socialismu a podněcováním nepřátelské činnosti destabilizovat so-

cialistickou společnost, rozvracet morálně politický stav společnosti a vojáků socialistických armád, narušovat internacionální jednotu národů socialistických zemí, jednotu se Sovětským svazem a rozvrátit mezinárodní komunistické a dělnické i národně osvobozenecké hnutí.

Historické zkušenosti potvrzují, že kompromisy v ideologické oblasti jsou nepřipustné. XVI. sjezd KSČ znovu zdůraznil trvalou platnost „Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ“, které je účinným nástrojem boje proti rozkladnému vlivu všech forem buržoazní ideologie a umožňuje rozvíjet třídní bdělost, nesmiřitelnost a odolnost vůči jejímu působení.

Rozhodný boj proti buržoazní ideologii je nutné spojit s přesvědčivým objasňováním marxismu-leninismu, předností socialismu a se šířením pravdy o reálném socialismu. Současně musí ideologická práce dávat odpovědi a pohotové informace o palčivých vnitropolitických a mezinárodních otázkách a vytvářet v každé jednotce prostředí nesmiřitelnosti vůči pokusům o šíření ideologické diverze imperialismu.

4. Formování osobnosti všestranně připraveného obránce a budovatele socialismu vyžaduje **rozvíjet jeho politické, morální a bojové kvality nezbytné k vedení úspěšné bojové činnosti a ukázněnému plnění všech vojenských povinností již v době míru**.

Těžiště ideologické práce v oblasti vojenské výchovy spočívá v osvojování si leninského učení o obraně socialistické vlasti, ve všestranném objasňování úkolů a rozkazů ministra národní obrany při současné mobilizaci vojáků k jejich kvalitnímu plnění. V jednotě s tím musí ideologická práce působit na utváření kladného vztahu k vojenské službě a aktivních postojů při řešení náročných bojových situací. To vyžaduje utvářet takové návyky a vlastnosti, jako jsou odvaha, statečnost, rozhodnost, mistrovské ovládání zbraní a techniky, fyzická zdatnost, psychická odolnost, schopnost překonávat těžkosti vojenské služby, včetně připravenosti k sebeobětování v zájmu dosažení vítězství nad nepřítelem. Součástí vojenské výchovy je osvojení si vojenské specializace, rozvíjení taktického a operačního myšlení, předvídavosti a umění řešit bojové úkoly.

S otázkami vojenské výchovy je spjata i propaganda a prosazování výsledků vědy a techniky ve výcviku, výchově a životě vojsk. V jednotě s tím je potřebné mobilizovat je k hospodárnosti a efektivitě využívání všech prostředků a věst je k mistrovskému ovládání zbraní a techniky. Vý-

znamná je i soustavná popularizace rozvoje zlepšovatelejšího a vynálezeckého hnutí, podněcování iniciativy a aktivity a rozvoje socialistického soutěžení s důrazem na plnění úkolů zdokonaňování všestranné připravenosti k obraně socialismu.

Nedílnou součástí vojenské výchovy je i rozvíjení uvědomělé vojenské kázně, jako důležitého předpokladu splnění úkolů bojové pohotovosti.

Vysoká ukázněnost, uvědomělé a bezpodmínečné plnění rozkazů a požadavků vojenských řádů, to jsou základy organizovanosti a bojeschopnosti socialistické armády.

Výchova k vojenské kázni se uskutečňuje na základě prohlubování socialistického uvědomění a soustavných návyků vojáků ke svědomitému plnění všech požadavků vojenské přísahy a řádů. Ideologická práce musí proto v kolektivech jednotek vytvářet ovzduší nesmiřitelnosti proti porušování vojenské kázně.

V procesu upevňování vojenské kázně plní významné poslání právní výchova. Její podstata spočívá v zabezpečování znalostí právních norem a jejich uvědomělého plnění. Současně napomáhá formovat přesvědčení vojáků o jejich společenské nutnosti a spravedlivosti.

S vojenskou výchovou je těsně spojena mravní výchova. Její podstata je vyjádřena v leninské tezi, že morální je to, co slouží zájmům třídního boje proletariátu. Pro příslušníky ČSLA z tohoto faktu vyplývá závěr, že mravní je vše, co pomáhá bránit a budovat socialismus, pokrok a mír.

Obsah mravní výchovy příslušníků ČSLA vychází z požadavků komunistické strany, vojenské přísahy, řádů a předpisů. Její zvláštností je prohlubování vysoké odpovědnosti a kladného vztahu k obraně socialistické vlasti, rozvíjení aktivity a iniciativy k plnění všech vojenských povin-

ností. Napomáhá stmelovat vojenské kolektivy, vytvářet v nich zdravou atmosféru, ovzduší vzájemné úcty, spolupráce, bojového soudružství a vzájemné pomoci při plnění bojových úkolů. Nedílnou součástí mravní výchovy je boj proti individualismu, sobectví a snahám vyhýbat se povinností. Významnou úlohu plní ideové zabezpečení rozvoje socialistického soutěžení v jednotkách ke vzornému splnění úkolů bojové a politické přípravy.

Důležité místo v ideologické práci zaujímá estetická výchova. Její podstata spočívá ve využívání prostředků propagandy, agitace, kulturně výchovné činnosti a umění k formování soustavy estetických názorů, citů a vztahů nezbytných k všestrannému prohlubování vědeckého světového názoru a komunistického přesvědčení.

5. K základním úkolům ideologické práce velitelů, politických pracovníků, ZO KSC, ZO SSM a ZO ROH v ČSLA patří **pomáhat objasňovat ve společnosti vojenskou politiku komunistické strany, úkoly k zabezpečení obrany socialistické vlasti a socialistického společenství, úlohu a poslání Varšavské smlouvy a ČSLA.**

Popularizovat ČSLA a službu v ní jako školu politického a morálního zakalení, školu práce, vojenské přípravy, kázně, statečnosti, vlastenectví a soudružství. Popularizovat výsledky dosažené v bojové a politické přípravě, formovat u vojáků a všech občanů socialistické společnosti pozitivní vztah ke službě v ČSLA a vojenskému povolání. Tento významný celospolečenský úkol ideologické práce v ČSLA vyplývá především z třídního, internacionálního a všelidového charakteru obrany socialistické vlasti, z požadavku dále prohlubovat jednotu armády a lidu, jako jednoho ze základních zdrojů její síly a všestranné připravenosti k obraně socialismu.

Úspěšná realizace úkolů ideologické práce vyžaduje **důsledně naplňovat poslání velitelů, kteří v družném úsilí s politickými pracovníky a stranickými organizacemi pečují o vysokou kvalitu a účinnost ideologické práce.**

Rozhodující úloha velitelů spočívá v jejich zodpovědnosti za důsledné plnění cílů politické přípravy jejich podřízených. Proto soustavně pečují o vysokou organizovanost, kvalitu a účinnost marxisticko-leninské přípravy a politického školení mužstva a poddůstojníků, masové politické práce a kulturně výchovné činnosti.

Základním předpokladem naplňování odpovědné úlohy velitelů je soustavná starostlivost o prohlubování vlastní příprave-

nosti k řízení a vykonávání ideologické práce. Velitelé jsou pro své podřízené politickými vedoucími a ideologickými bojovníky strany. Ve všech druzích bojové a politické přípravy je vychovávají v duchu marxismu-leninismu a politiky strany, získávají a organizují je pro její aktivní plnění.

Aktivně se podílejí na plánování ideologické práce. Na základě návrhů svých zástupců pro věci politické plánují a vytvářejí časové a organizačně materiální podmínky pro uskutečňování základních forem politické přípravy a ostatních forem ideologické práce. Ve svých výchovných dokumentech, v rozkazech a rozvrzích zaměstnání uvádějí obsah, organizaci, přesné

termíny a prostory konání základních forem politické přípravy, masově politické práce a KVC.

Zabezpečují úzkou spjatost obsahu ideologické práce se životem a úkoly, které plní jednotky a útvary. Proto se aktivně podílejí na přípravě ideologického aktivu, především vedoucích a lektorského sboru politického školení mužstva a poddůstojníků a na přípravě ostatních propagandistů, agitátorů a funkcionářů stranických a svazáckých organizací. Velitelé útvarů a jednotek dobře poznají otázky bojové a politické přípravy, stavu kázně a bojové pohotovosti, a proto mají předpoklady správně orientovat ideologický aktiv na úzké spojení teorie marxismu-leninismu s konkrétním životem a úkoly jednotek.

Významná je úloha velitelů při přípravě agitace propagandního aktivu k jednotlivým formám masové politické práce. Do této činnosti patří i úloha seznamovat s cíli a obsahem vojenských schůzí, mítinků, názorové agitace, kulturně výchovné činnosti, zvláště s činností rad politickovýchovných světlic v jednotkách.

V souladu se Směrnicemi pro ideologickou práci ČSLA vytvářejí nejen podmínky pro ideologickou práci, ale osobně se jí také zúčastňují. Jsou příkladem v osvojování, v propagandě a uskutečňování marxismu-leninismu a politiky strany.

Velitelé útvarů jsou vedoucími skupin MLP svých nejbližších podřízených. Ostatní velitelé a náčelníci, zvláště velitelé rot a čet jsou vedoucími skupin politického školení mužstva a poddůstojníků nebo členy lektorského sboru PŠM a jiných forem ideologické práce. Ve funkci vedoucích skupin základních forem politické přípravy a při všech ostatních příležitostech vedou své podřízené a pomáhají jim při tvůrčím osvojování marxismu-leninismu jako návodu každodenní praktické činnosti.

Významná úloha velitelů praporů, rot a čet spočívá v jejich zodpovědnosti a důsledném plnění vzorových plánů, v komplexním zabezpečení tematických bloků PŠM. Svými zkušenostmi pomáhají při organizování besed s vedoucími funkcionáři stranických, státních a hospodářských orgánů, zasloužilými členy strany a předními pracovníky společenského života.

Důležitou úlohou velitelů je organizování a osobní účast na kontrole základních forem politické přípravy. Při kontrole klade důraz na plnění ideové výchovných cílů, teoretickou a metodickou úroveň jednotlivých zaměstnání, připravenost vedoucích, vytváření vhodných materiálních podmínek a účast příslušníků jednotek na školení. Na základě výsledků kontroly

v družném úsilí s politickými pracovníky a ZO KSC analyzují a přijímají účinná opatření k odstranění nedostatků a ke zvyšování kvality a účinnosti v ideologické práci.

Důležitým předpokladem zvyšování kvality a účinnosti ideologické práce je uplatňování leninských principů ideologické práce a komplexní přístup k jejímu obsahu a organizování.

Především takové leninské principy, jako jsou komunistická stranickost, vědeckost a organické spojení se životem, dávají ideologické práci její mobilizující a přetvářející sílu. Princip stranickosti vyžaduje objasňovat všechny otázky důsledně z pozice zájmů dělnické třídy, marxismu-leninismu a politiky strany. V jednotě s tím věst ofenzivní boj proti všem formám buržoazní ideologie, revizionismu a oportunismu v teorii a praktické činnosti.

Uplatňování principu vědeckosti vyžaduje objasňovat všechny otázky na základě dialektikomaterialistické metody, využívat nových poznatků o zákonech a tendencích vývoje, výstavby a obrany socialismu, rozvoje osobnosti a jejího vědomí. Organické spojení ideologické práce se životem vyžaduje objasňovat teorii marxismu-leninismu jako návod k praktické činnosti a spojuvat ji s praktickými úkoly výstavby a obrany socialismu, bojové a politické přípravy. V jednotě s tím dává jasnou odpověď na živé a palčivé problémy a potřeby života a vyvolávat aktivitu a iniciativu lidí k důslednému plnění politiky strany.

Významným předpokladem zvyšování účinnosti ideologické práce je komplexní přístup. Pojem komplexnost vyjadřuje celistvost, celek, spojení, vzájemné ovlivňování a propojení jednotlivých prvků ideologické práce do integrovaného celku — systému.

Uplatňování komplexnosti v ideologické práci prohlubuje optimalizaci výchovné činnosti. Umožňuje sjednocovat působení v rámci sociálně politických, ekonomických, ideologických, odborných, organizačních a ostatních výchovných činitelů. Tím zvyšuje její účinné působení v duchu politiky strany a vytváří ucelený systém objektivních podmínek a subjektivních činitelů jednotné působících na výchovu lidí.

Podstatu a metodologii komplexního přístupu k ideologické práci nacházíme především v dokumentech strany, které zdůrazňují zabezpečení výchovy všestranně se rozvíjející osobnosti socialistického člověka v procesu prohlubování jednoty světonázorové, mravní a pracovní výchovy při uplatňování diferencovaného přístupu s přihlednutím ke zvláštnostem různých sociál-

ních skupin. Z toho vyplývá, že komplexní přístup je charakterizován:

- mnohostranností ideologického působení v procesu komunistické výchovy příslušníků ČSLA; mnohostrannost vyžaduje současně respektovat koncepci hlavního článku, protože ideově politická a světónázorová výchova má hlavní a základní význam a proniká do všech složek výchovy člověka,

- dosahováním organické jednoty ideového působení všech prvků systému ideologické práce, bojové přípravy, vlivu stranických a mládežnických organizací, velitelů a politických pracovníků a ostatních činitelů prostředí,

- respektováním věkových, vzdělanostních a ostatních zvláštností sociálních skupin, jednotek a útvarů, jakož i zvláštností, které vyplývají ze spojování světónázorové, vojenské, mravní a právní výchovy, které obsahují specifické vojenské stránky a vyúsťují do připravenosti vojáka k internacionální obraně socialismu,

- družným úsilím velitelů a politických pracovníků, stranických a mládežnických organizací v útvarech a jednotkách ČSLA při optimálním využívání všech možností ideologického působení, které jsou k dispozici v útvarech a jednotkách ČSLA.

Z hlediska obsahu ideologické práce požadavek komplexnosti vyžaduje formovat nejen jednotlivé stránky, ale celý souhrn mnohostranných, vzájemně podmíněných morálně politických, bojových a psychologických kvalit vojáků ČSLA, bezmezně oddaných straně, lidu a věci socialismu.

Z hlediska organizace, forem a metod ideologické práce spočívá komplexní přístup především v optimálním využívání prostředků šíření obsahu ideologické práce do všech oblastí vojenské činnosti a života jednotek, při soustavném ideovým ovlivňování a mobilizování všech příslušníků jednotek k realizování politiky strany. To vyžaduje zabezpečovat ideový vliv na bojovou a politickou přípravu, výcvik, strážní službu, socialistické soutěžení, na využívání volna a ostatní činnosti příslušníků ČSLA.

Důležitým předpokladem uplatnění komplexního přístupu k ideologické práci je aktivní účast všech velitelů, politických pracovníků, odborných náčelníků a vojáků z povolání při jejím provádění a realizaci. Metodě komplexního přístupu k ideologické práci musí odpovídat i kvalita jejího plánování a zapojení všech příslušníků velitelského sboru do aktivní účasti při realizaci politiky strany a každodenního uvědomělého plnění vojenských povinností.

Současné cíle a úkoly ideologické práce v ČSLA vycházejí z politické linie komunistické strany, vytyčené na XVI. sjezdu KSČ. Jsou podmíněny objektivními podmínkami a potřebami budování rozvinuté socialistické společnosti a zdokonalování její internacionální obrany. Tyto cíle a úkoly je nutné tvořivě aplikovat, rozpracovávat a konkretizovat na jednotlivé sociální skupiny v ČSLA. To současně vyžaduje respektování druhu vojska, povahu řešených úkolů, zvláštnosti stupně velení i dosažené výsledky a úkoly při dalším zdokonalování bojové pohotovosti.

Ideologická práce v ČSLA není samoúčelná. Je mocným prostředkem výchovy a mobilizace příslušníků ČSLA k důslednému plnění závěrů XVI. sjezdu KSČ a všech úkolů RMNO pro přípravu vojsk ve výcvikovém roce.

Efektivnost ideologické práce předpokládá dobré teoretické zázemí

Linie XVI. sjezdu KSČ směřuje k tomu, abychom i v podstatně složitějších podmínkách zabezpečili program politického, hospodářského, sociálního a duchovního rozvoje naší společnosti. Významné místo při plnění tohoto úkolu má ideologická a politickovýchovná práce. Formování socialistického uvědomění lidí patří mezi prvořadé úkoly této činnosti. Jejím smyslem je pozvednout jednání a poznání i myšlení lidí na úroveň současných úkolů.

Komunistická strana Československa věnuje otázkám ideologické práce stále větší pozornost. Usiluje o dosažení její vysoké účinnosti a přesvědčivosti, aby dávala odpovědi na nejožehavější otázky, probouzela tvůrčí kritické myšlení lidí a současně vedla k jejich ukázněnosti a odpovědnosti.

Cíle a úkoly ideologické práce v armádě jsou totožné s posláním ideové výchovy všech pracujících. Přitom přirozeně požadavek sjezdu „utvářet všestranně se rozvíjející osobnost člověka, formovat jeho myšlení a citění v duchu našich socialistických ideálů, morálních norem a životních hodnot“ má v podmínkách armády zvlášť velkou aktuálnost i svou specifickou. (Sborník hlavních dokumentů XVI. sjezdu KSČ, Svoboda 1981, s. 36.)

Jde o to, že příslušníci ČSLA musí s vysokou pozorností sledovat nebezpečnou politiku imperialismu, která vážně usiluje

o obnovení své světovlády. Odpovědí na to musí být vysoká politická bdělost a jednota politické a vojenské výchovy, pěstování vysokých morálně bojových vlastností jako je vytrvalost, ukázněnost, odvaha, statečnost a další, bez kterých se voják v současném boji neobejde.

Obsah hlavních úkolů ideologické práce při výchově příslušníků armády vyjádřil na celoarmádním stranickém aktivu v červnu 1981 náčelník HPS ČSLA generálplukovník Antonín Brabec slovy: „Úkoly, jež XVI. sjezd KSČ vytyčil pro ČSLA, dále zvyšují nároky na výchovu jejich příslušníků, na kvalitu a účinnost ideologické práce. Jde především o to, aby výrazněji přispívala k výchově třídě a politicky uvědomělých příslušníků armády, bezmezně oddaných straně a lidu; aby ovlivňovala jejich rozum a srdce, povzbuzovala je k čestnému a svědomitému plnění povinností, pomáhala jim osvojit si vojenské mistrovství a dokonale ovládnout zbraně a bojovou techniku, aby se celkově zvýšila úloha ČSLA jako školy budovatelů a obránců socialistické vlasti.“ (Obrana lidu 11. 6. 1981, s. 3.)

V ucelené podobě, přehledně a podrobně i s politickoorganizačními opatřeními jsou tyto požadavky vyjádřeny i v nových Směnicích pro ideologickou práci v ČSLA, které vstoupily v platnost počátkem letošního výcvikového roku. Jejich smyslem je zabez-

pečit důslednou realizaci sjezdové linie politicko-výchovné práce v armádě. Jde v první řadě o uvolnění nové energie všech tvůrčích sil příslušníků armády k plnění sjezdových závěrů.

Místo a možnost ideologické práce v procesu formování budovatele a obránce socialismu a socialistické vlasti vyplývají z dialektickomaterialistického řešení vztahu společenského bytí a vědomí. Obecná determinovanost vědomí lidí materiálními podmínkami jejich života (jejich bytím) určuje provádění ideologické práce v závislosti na budování materiálně technické základny nové společnosti.

Z toho vyplývá, že systém ideologické práce komunistické strany, který je hlavním subjektivním faktorem formování a upevňování socialistického uvědomění lidí, má ovšem ve svém působení meze své účinnosti a musí brát v úvahu i někdy rozporné stránky objektivních podmínek života lidí na jejich vědomí. Nikoli náhodou byly místo a úkoly ideologické práce KSČ v současné etapě výstavby rozvinuté socialistické společnosti vymezeny v úzké spojitosti s hospodářskou a politickou situací naší země (mezinárodní i vnitřní) a v těsné návaznosti na činnost strany ve všech oblastech života společnosti, zejména v sociálně ekonomické a politické sféře.

Obtížnost ideologické práce je také dána složitostí podmínek, v nichž se uskutečňuje, a to jak mnohostranného procesu socialistické výstavby, tak úporného boje dvou protichůdných společenských soustav, dvou nesmiřitelných ideologií.

Zdůrazňujeme-li druhotnost ideologické práce vůči materiální skutečnosti a tedy nutnost organizovat ji v souladu s rozvojem materiální sféry života socialistické společnosti, neznamená to, že by ideologická práce neměla relativní samostatnost a že by nehrála aktivní společenskou roli. Odraz materiálního života v duchovním životě společnosti totiž není přímý a mechanický, ale je složitý a dialekticky protikladný, zprostředkovaný historicky vzniklým systémem společenských vztahů. Jednotlivé složky duchovního života zpětně, prostřednictvím činnosti společenských subjektů (osobností, kolektivů, tříd) působí na materiální život společnosti, čímž buď urychlují nebo zpomalují jeho vývoj.

V současné třídní společnosti má mezi složkami duchovního života klíčovou roli ideologie, protože nejadekvátnější vyjadřuje základní zájmy společenských tříd. Ideologii můžeme chápat jako sebevědomí třídy, neboť jejich prostřednictvím si společenská třída uvědomuje a formuluje své skutečné zájmy, integruje a organizuje se

k jejich realizaci — poznává sama sebe. Z toho vyplývá nezastupitelná uloha ideologické práce jak při teoretickém rozpracování klíčových otázek výstavby socialismu a koncipování úkolů politiky strany, tak při objasňování této politiky a získávání pracujících pro její realizaci. V podmínkách ČSLA je pak hlavním obsahem ideologické práce komplex otázek obrany socialismu a socialistické vlasti.

Jedním z nejvýznamnějších rysů ideologické práce komunistické strany je její vědeckost. Jde přitom o trvale aktuální otázku, neboť buržoazní a revizionistické teoretici stále přicházejí s tvrzeními o neslučitelnosti vědy a ideologie. Tyto koncepty neideologičnosti, nadstranickosti vědy vycházejí, stručně řečeno, z chybné interpretace nepopíratelné třídnosti a stranickosti ideologie, z její funkčnosti dané třídě a z mylného pojetí objektivnosti společenskovo vědního poznání. Uvedení teoretici zcela záměrně opomíjejí otázku, o jakou ideologii jde, které třídy je daná ideologie produktem a nástrojem.

Ideologie, přes svou teoretickou povahu, má zcela konkrétní obsah a podstata věcí spočívá v tom, z pozic které třídy jsou odhalovány společenské jevy a procesy a formulovány základní zájmy a cíle třídy. Jde-li o pokrokovou třídu, pak její zájmy a cíle jsou v souladu se společenským progresem a ona se snaží poznat objektivní pravdu, což nachází odraz ve vědeckosti její ideologie. A naopak třída, která hraje historicky reakční roli, nemá již zájem na pravdivém, vědeckém poznání skutečnosti a k dosažení svých cílů musí zkreslovat pravdu. Již tyto skutečnosti nás opravňují hovořit o vědecké ideologii dělnické třídy a nevědecké, lživé ideologii vykořisťovatelských tříd. Zároveň je zřejmé, že tak, jako nemůže dojít k sociální rovnosti a spravedlnosti mezi třídami vykořisťovaných a vykořisťovatelů, nemůže také dojít ke smíření jejich ideologií, protikladných v obsahu i v cílech.

Z postavení dělnické třídy v systému společenské výroby vyplývá, že jediné ona je tou společenskou silou, která má logický, historický a bezprostřední zájem o vědecké poznání společenských zákonů a o realizaci vědeckých poznatků při přeměně společnosti v beztřídní, komunistickou společnost.

Marxismus-leninismus není uzavřeným systémem poznatků, ale je stále se rozvíjejícím teoretickoideologickým nástrojem dělnické třídy při budování komunistické společnosti. Marxismus-leninismus nejen věrně odráží společenskou praxi, ale neustále se rozvíjí na základě nejnovějších

poznatků společenských věd. Proto jen hluboké osvojení marxismu-leninismu je zárukou jeho využití jako metodologie poznávání a řešení všech otázek společenské teorie a praxe. Daný závěr plně platí i v podmínkách armády pro řešení nejen obecných otázek zabezpečení obrany socialismu, budování socialistické armády apod., ale i pro řešení konkrétních problémů výcviku a výchovy vojáků v útvech a jednotkách.

Marxismus-leninismus, jako ideologie dělnické třídy, sjednocuje v sobě princip objektivního vědeckého poznání s rysem stranickosti a třídnosti. Třídnost a stranickost ideologické práce komunistické strany nejen nebrání vědeckému pravdivému poznání a objasňování skutečnosti, nýbrž přímo si vyžaduje vědecký přístup v tomto procesu. Zároveň leninské pojetí stranickosti není apologetikou dané sociálně politické práce za každou cenu. Leninská stranickost je principem, který vychází z vědecké oblasti a vyjadřuje potřeby společenského rozvoje a který vyžaduje kritický vztah ke společenským událostem a jevům.

Z třídního charakteru ideologie a třídní podstaty ozbrojených sil vyplývá mimořádně významná úloha ideologické práce komunistické strany při upevňování obranných schopností socialistického státu a při budování jeho armády. Součástí systému ideologické práce je také vědeckoteoretická činnost, která má nezastupitelné místo i v podmínkách armády. Marxisticko-leninská věda vystupuje vůči vojenské teorii a praxi jako teoretický základ vojenskosti, jako obecná metodologie zkoumání a řešení životně důležitých otázek zabezpečení obranných schopností socialismu a socialistické vlasti.

Trvale veliký význam vědeckoteoretické činnosti se pomítá i v požadavku celoarmdního stranického aktivu, „aby společenskovědní výzkumná činnost ještě lépe pomáhala teoreticky rozpracovat a prakticky uplatňovat leninské principy výstavby socialistické armády, rozpracovávat sociálně politické problémy budování moderní armády a upevňovat bojovou pohotovost. Dále je třeba s větší pozorností zkoumat zákonitosti a principy stranickopolitické práce a její efektivnost.“ (A. Brabec, Obrana lidu, 11. 6. 1981, s. 5.) Oprávněnost důrazu velení ČSLA na rozvoj vědeckoteoretického myšlení je kromě jiného potvrzena zkušenostmi Sovětské armády, které získala zejména ve Velké vlastenecké válce.

Zcela mimořádnou úlohu má teoretická práce ve formování vědeckého světového názoru a komunistického přesvědčení příslušníků ČSLA, neboť jejich pevnost, hloub-

ka a trvalost jsou přímo závislé na teoretickém poznání podstaty společenských jevů a procesů. Jde o pochopení nejen obecných zákonitostí a podstaty obecných jevů, jakými jsou agresivní charakter imperialismu a jeho armád, sociálně pokrokové a spravedlivé poslání a místo socialistických armád, ale také dovedení těchto obecných poznání až do své vlastní činnosti, do pochopení osobní odpovědnosti za obranu socialismu a socialistické vlasti.

V této souvislosti je zřejmé, proč celoarmdní aktiv komunistů označil obsah a zvýšení účinnosti ideologické práce za jeden z rozhodujících momentů realizace usnesení XVI. sjezdu KSČ v ČSLA.

Tak jako celá ideologická práce strany musí reagovat na zvláštnosti podmínek, v nichž probíhá, tak i teoretická složka systému ideologické práce musí brát tyto zvláštnosti v úvahu. Proto společenskovědecká teoretická práce musí počítat se stále vyššími požadavky na hluboké znalosti zákonitostí společenského vývoje a v souladu s tím se zaměřovat i na komplexní řešení zkoumaných otázek, na posílení expertizní a prognostické funkce.

Teoretická práce přispívá k plnění všech hlavních úkolů ideologické práce v ČSLA. Především přispívá:

- k rozpracování metod a cest upevňování vědeckého světového názoru a komunistického přesvědčení,

- rozpracováním gnozeologických a metodologických aspektů komunistické výchovy vytváří základnu pro vědeckou výchovu k socialistickému vlastenectví, proletářskému a socialistickému internacionalismu, oddanosti ideálům komunismu a k třídní nenávisti k nepřítelům socialismu,

- analýzou mezinárodní situace, odhalováním agresivní podstaty a cílů imperialismu vytváří předpoklady pro pochopení imperialismu a jeho armád jako hlavního a nebezpečného nepřítele, pro posílení třídní bdělosti a nesmiřitelnosti vůči všem projevům buržoazní ideologie a pro pochopení vlastní úlohy při obraně socialismu,

- na základě rozvíjení marxisticko-leninského učení o válece a armádě a ideově teoretického odkazu V. I. Lenina o obraně socialistické vlasti k rozpracování otázek jednoty výchovy a výcviku; na tomto základě jsou formovány a rozvíjeny potřebné morální, politické a bojové kvality příslušníků armády,

- k rozpracování problémů vědecké organizace a řízení ideologické práce, k upevnění vojenské kázně a nacházení způsobů a směrů rozvoje společenské aktivity příslušníků armády.

Součástí teoretické činnosti v ideologické oblasti je společenskovědní výzkum. Jeho důležitou úlohou je, v duchu požadavku XVI. sjezdu KSČ, pomoci k vědeckému řešení aktuálních společenských problémů a vědeckému řízení společenských procesů. Úkoly společenskovědního výzkumu v ČSLA po XVI. sjezdu KSČ velení armády přesně vymezilo. Z vědeckovýzkumných úkolů ve vojskopolitické oblasti vystupují do popředí:

— Rozpracování vedoucí úlohy strany ve výstavbě ozbrojených sil ČSSR.

— Hlubší rozpracování otázek morálně politické a psychologické přípravy a výchovy příslušníků ČSLA v podmínkách vědeckotechnické revoluce ve vojenství.

— Komplex otázek zefektivnění metod uplatňování nedílné velitelské pravomoci a upevňování vojenské kázně.

— Komplex problémů spojených s utvářením morálně politických kvalit mladých důstojníků, praporčíků, poddůstojníků a mužstva, především ve vztahu k výkonu vojenských povinností (vojenské službě).

— Zjištění neefektivnějších prostředků a způsobů ideologické práce při utváření socialistického způsobu života v armádě s ohledem na zavádění nových zbraňových systémů a bojové techniky. Zejména jde o prohlubování vojenského kolektivismu a formování žádoucí hodnotové orientace vojáků.

— Řešení teoretických a praktických otázek zvyšování účinnosti forem a metod boje s ideologickou diverzí z hlediska úkolů ČSLA.

Konkrétní sociální výzkumy by měly dát odpověď na řadu aktuálních otázek a problémů ideologické práce v armádě, např. odhalit a objasnit faktory a příčiny někdy rozporného působení konkrétních podmínek života (mikroprostředí) vojáků na utváření jejich socialistického uvědomění a měly by vyústit do námětů pro zkvalitnění ideologické práce na vědeckém základě.

Takový postup je plně v souladu s požadavkem 15. zasedání ÚV KSČ z března 1980, jehož závěry potvrdil XVI. sjezd KSČ, o postupné přestavbě ideologické práce. Podstata této přestavby spočívá v tom, aby tato práce byla pevně spojena s praxí a opírala se o solidní teoretické základy.

To znamená, aby přesvědčivé vyzbrojovala argumenty, vycházela z analýzy konkrétní situace a učila myslet v třídních dimenzích, v kategoriích materialistické dialektiky a vědeckého komunismu.

Nejde jen o obsahové otázky ideologické práce, ale i o promyšlené rozpracovávání prakticko-teoretických i metodických otázek,

kteřé se týkají celého procesu ideologické práce s úkolem všestranně řešit efektivnost této činnosti, jak to ukazuje a vyjadřuje usnesení sekretariátu ÚV KSČ „Úkoly stranických orgánů a organizací při zvyšování účinnosti stranického vzdělávání v duchu závěrů XVI. sjezdu“ z března letošního roku. V usnesení se zdůrazňuje, že: „Stranické orgány a organizace musí systematicky pečovat o to, aby celý obsah stranického vzdělávání se vyznačoval aktuálností, byl těsně spojen s úkoly současné politiky strany, s reálným životem pracovníků a míst. V jednotě s tím je důležité pečovat o vysokou úroveň studia marxismu-leninismu, o poskytování teoreticky fundované argumentace komunistům pro jejich politickou práci.“

Opět jsou zde zdůrazněny dva důležité předpoklady, které souvisí s celkovou koncepcí ideologické práce po XVI. sjezdu KSČ: — být v pevném spojení s reálným životem a současně zvyšovat teoretickou úroveň našich argumentů, jinými slovy bez hlubokých analýz, ať již z oblasti společenských nebo technických věd, které spolu s politickým vedením a celou řídící sférou nesou odpovědnost za splnění těchto náročných úkolů, bez podložených, pravdivých a soustavně prověřovaných informací se neobejdeme.

Nejen na nejvyšších stupních řízení a v řídicí práci vůbec, ale zrovna tak při propagandistické a masové politické práci. Je na místě otázka po rozvoji fundované, zajímavé, živé publicistiky, která dovede někdy suchá fakta čísel a analýz prezentovat čtivým způsobem a tak zpřístupnit širokému aktivu nové poznatky a zkušenosti. Stále musíme mít na mysli, že jde o jednotu úkolů a působení ideologické práce všech jejích složek. Rozpracování teorie jako jedné ze složek ideologické práce tak posiluje a umocňuje další její složky — propagandu a agitaci.

Nedávna pražská mezinárodní konference, která se zabývala teoretickými a metodologickými problémy výzkumu socialistické společnosti, zdůraznila, že do centra filozofického a sociologického poznání se staví problematika vlastních rozporů socialismu, které jsou z mnoha důvodů zákonité a nutné.

Společenské vědy v armádě dosáhly v posledním období značných úspěchů, udělal se další krok k přiblížení a úzkému spojení s praxí řízení i života vojsk. Vědecká pracoviště v mnoha případech poskytují nejen věcnější zprávy o splnění výzkumných úkolů, což je přirozeně nejdůležitější, ale podílejí se na praktickém využívání a uplatňování svých výsledků výzkumu.

Vědecká pracoviště se účastní svým podílem na přípravách různých metodických pomůcek pro ministerstvo národní obrany i Hlavní politickou správu ČSLA, na tvorbě zásadních směrnic a výcvikových dokumentů. To všechno jsou dobré poznatky pro další prohloubení této spolupráce.

Síla marxismu-leninismu tkví v jeho neustálém tvůrčím rozvoji. Požaduje-li XVI. sjezd strany od společenských věd, aby držely krok s potřebami společnosti, s vývojem v dalších socialistických zemích a v ostatním světě, od celé politickovýchovné práce, aby se oprostila od formalismu, osvětářského přístupu a rutiny, pak se řešením těchto otázek musíme zabývat i v podmínkách armády. Konečně projevy školometství na seminářích MLP a PSM nejsou tak řídké, abychom je neznali; řada otázek a problémů zůstává kromě toho nezodpovězena, nebo se řeší povrchně.

Pro další rozvoj vojenské vědy, operačního umění, taktiky má značný význam celková úroveň vojenského teoretického myšlení velitelského sboru naší armády. Vedení války v podmínkách nesmírné ničivosti soudobých zbraní, jejich schonost zasáhnout cíl v krátkých časových intervalech a s výjimečnou přesností, vyžaduje od každého velitele vysokou schopnost mobilizovat své myšlení a rychle s maximálním soustředěním, se znalostí věci se rozhodovat. I ti nejnadanější se bez soustavného odborného a politického vzdělávání ocitnou ve slepé uličce prakticismu.

V této souvislosti je rovněž nutné zdůraznit, že teoretické otázky nerozpracovávají jen společenské vědy. Významným podílem zde uplatňuje svůj tvůrčí přístup samotná praxe. Jde především o práci velitelů, odborných pracovníků, politických orgánů i kolektivní rozum stranických a společenských organizací. Jejich role v tomto procesu by se měla neustále prohlubovat a ještě výrazněji prosazovat.

Velmi praktickou otázkou je i řešení efektivnosti získávání dat a dalších po-

znatků hromadného charakteru, které jsou velmi pracné, zdlouhavé a neefektivní. S časem, ač patří mezi nejdražší co máme, hospodaříme velmi špatně. A nejde jen o to, že se nepřiměřeně prodlužuje proces zobecňování i zpětné ovlivňování praxe, ale také o to, že s některými doporučeními se přichází pozdě, a proto se často mijejí účinkem.

Značná pozornost je v poslední době věnována i tzv. aplikační oblasti, která zejména v souvislosti s řešením efektivnosti národního hospodářství má v daleko větší míře vytvářet podmínky urychlení procesu tvorby nové techniky a technologie a jejich zavádění do praxe. Ale je to i obecnější problém, který by se v nejširším slova smyslu dal označit jako otázka jednoty politickovýchovné a organizátorské činnosti. Často říkáme, že je to jedna z podmínek leninského stylu práce, i podmínka účinnosti ideologického působení. Fakt je ten, že bez schopných organizátorů, kteří mají smysl pro nové, kteří umí komplexně zabezpečit řešení úkolů, se tato oblast neobejde. Na druhé straně je důležitým předpokladem pro překonání rutinního formalismu a zakofeněného resortismu ve vztahu k ideologické práci. Stálé rozvíjení teoretické práce v jednotě se zdokonalováním praktické organizátorské a kontrolní činnosti patří k základním rysům marxisticko-leninského charakteru strany. Umožňuje nám s patřičnou předvídatostí formulovat koncepce naší práce do budoucna a dávat tak nový zdroj inspirace k tvůrčím činům.

Při řešení otázek vojenství se celá řada otázek nedá posuzovat izolovaně jen v národním měřítku. Proto zobecnění zkušeností o spojeneckém internacionálním úsilí armád států Varšavské smlouvy, o poznatcích zejména sovětské vojenské vědy i zkušenosti ze stranickopolitické a politickovýchovné práce mají zásadní význam pro další zkvalitnění ideologické práce v ČSLA.

K významu vojenského faktoru členských států Varšavské smlouvy v boji za mír

Členské státy Varšavské smlouvy v souladu s učením marxismu-leninismu chápou úlohu vojenského faktoru v soudobých mezinárodních vztazích. Jeho význam nepřeceňují, ani nepodceňují. Deklarace politického poradního výboru z 15. května 1980 zdůraznila: "...pokud existuje blok NATO a ve snaze o dosažení vojenské převahy i nadále zvyšuje svůj vojenský potenciál, budou členské státy Varšavské smlouvy přijímat všechna opatření nezbytná pro udržení své obranyschopnosti na potřebné úrovni. Budou vždy dbát o spolehlivou bezpečnost svých národů." [Organizace Varšavské smlouvy. Dokumenty a materiály 1955—1980, Praha 1980, s. 277.] V tomto hledisku jsou obsaženy tyto hlavní komponenty:

1. Obrana zemí socialistického společenství musí být v každé etapě mezinárodních vztahů ekonomicky, politicky a vojensky spolehlivě zajištěna. Tento složitý úkol se týká celé společnosti a není záležitostí jen ozbrojených sil. Spolehlivá obrana socialistických zemí přispívá rozhodující měrou k zajištění evropského a světového míru.

2. Země socialistického společenství se důsledně řídí obrannou doktrínou. Podstatou jejich vojenských doktrín jsou socialistické mírové principy zahraniční politiky a orientace na zajištění své obrany a na

zamezení imperialistické agrese. Vojenským doktrínám zemí socialistického společenství jsou cizí preventivní uchvatitelské války jakéhokoli druhu, jakož i koncepce převkarpivých (preventivních) jaderných úderů.

3. Vojenský faktor je těsně spojen s nejdůležitější otázkou soudobých mezinárodních vztahů — otázkou války a míru. Dále se vojenský faktor úzce vztahuje k všeobecnému a zejména vojenskému poměru sil mezi socialismem a imperialismem.

Členské státy Varšavské smlouvy chápou obranyschopnost jako svou připravenost garantovat národům svých zemí mírové podmínky pro socialistickou a komunistickou výstavbu. Obranyschopnost má tedy ztížit vojenské napadení (imperialistickou agresi) zemí socialistického společenství. To mimo jiné předpokládá: schopnost aktivně čelit imperialistické politice z pozice síly, udržovat vojenské síly ve vysoké a trvalé bojové připravenosti a pohotovosti a jejich schopnost zabránit nenadálému útoku (napadení), zajistit plynulou obnovu zbraňových systémů a vojenskou výstavbu odpovídající vývoji revoluce ve vojenství, připravenost řídit spojenecké ozbrojené síly v rámci vojenských orgánů Varšavské smlouvy. Význam těchto požadavků znásohuje dnešní vojenská strategie NATO a USA. Východí zámysly všech vojenských

cvičení NATO souvisí obvykle s variantami možných krizových situací mezi státy Varšavské smlouvy a NATO, s tzv. ohrožením ze strany SSSR a Varšavské smlouvy, s vnitřními nepokoji v té či oné části světa, s ohrožením životních zájmů USA nebo i zemí západní Evropy. Těmto skutečnostem je přizpůsobována náplň vojenských cvičení NATO. Jsou na nich procvičovány vojenskostrategické i operačně taktické koncepce, uvádění vojsk do bojové pohotovosti, činnost řídicích orgánů NATO a další učební úkoly.

Členské státy Varšavské smlouvy se zaslují o zastavení horečného zbrojení a o odzbrojovací opatření až po všeobecné a úplné odzbrojení. Usilují o úplný a všeobecný zákaz zkoušek jaderných zbraní, o zákaz chemických zbraní a jejich zničení, o nepoužití jaderných zbraní proti státům, které nevlastní jaderné zbraně, o uzavření celosvětové smlouvy o nepoužití síly, o zastavení výroby jaderných zbraní a o postupné zničení jejich zásob až do jejich úplné likvidace, o zákaz výroby nových druhů a nových systémů zbraní hromadného ničení, o snížení vojenských rozpočtů, především velmocí. Jsou pro snižování úloh vojenského faktoru v mezinárodním životě. Rozpracovávají program vojenského uvolnění napětí, které směřuje ke snižování nebezpečí vojenské konfrontace v Evropě.

Členské státy Varšavské smlouvy při zajišťování obranyschopnosti neztrácejí ze zřetele názory amerických vojenských teoretiků, že všeobecná jaderná válka může vzniknout z rozličných příčin: záměrným rozpoutáním jaderné války proti socialistickým zemím, ve kterém se nedocení, respektive podcení riziko a důsledky odvetného jaderného úderu; náhodným rozpoutáním války např. v důsledku vady techniky nebo selhání lidí či v chybných propočtech (analýzách) vojenskopolitické situace, v důsledku nedorozumění, tj. vedení prvního úderu na základě chybného jaderného poplachu, v důsledku vojenského konfliktu, vyvolaného třetí stranou nebo eskalací tzv. omezené jaderné války a dalších. Členské státy Varšavské smlouvy při zajišťování obranyschopnosti neztrácejí ze zřetele ani další závažné skutečnosti. Patří k nim politika Reaganovy vlády, zaměřená na konfrontaci se Sovětským svazem, na stupňování závodu ve zbrojení, na zahájení výroby neutronových zbraní, na snahu změnit poměr vojenských sil v Evropě a další kroky, které komplikují a zosťňují mezinárodní situaci. Hlavní velitel spojených ozbrojených sil členských států Varšavské smlouvy maršál SSR V. Kulikov uvedl: „Neutronové zbraně, jak známo, vymazávají hranici

mezi akcemi s použitím konvenčních prostředků a jaderných zbraní, snižují tzv. jaderný práh a zvyšují pravděpodobnost vzniku jaderného konfliktu. Jsou nanejvýš nebezpečné, protože mohou sehrát úlohu rozbušky jaderné katastrofy.“ [interview maršála SSSR V. Kulikova ve francouzském listě Libération, Rude právo 25. 11. 1981.]

XXVI. sjezd KSSS konstatoval, že pokoušet se porazit jeden druhého v závodech ve zbrojení a počítat s vítězstvím v jaderné válce je nebezpečné šílenství. Tento závěr nemá ovšem nic společného s rezignací a bezvýhodností. Upevňování ozbrojených sil zemí socialistického společenství a zajištění jejich obranyschopnosti je v současných podmínkách nezbytností. Logika věci je taková, že vojenská síla a kvalitní obranyschopnost zemí socialistického společenství největším dílem snižuje riziko vzniku jaderné války a přispívá ke stabilizaci mezinárodní situace.

Členské státy Varšavské smlouvy ve vojenské oblasti neztrácejí ze zřetele to, že urychlený růst vojenské síly USA a NATO nyní směřuje především do těchto oblastí: vybavování ozbrojených sil na základě výsledků intenzivního rozvoje vojenského výzkumu, rozvoj nových zbraňových systémů (jaderných, raketových, chemických a klasických), využívání kosmického prostoru k vojenským účelům proti zemím socialistického společenství, rozvoj vojenské strategie, zejména strategie omezené jaderné války, příprava vojenských kádřů na základě vědeckých poznatků a v souladu s požadavky revoluce ve vojenství, dosažení vojenskotechnické převahy USA nad SSSR. Určitou úlohu hraje i sbližování USA a dalších imperialistických států s Čínou a hledání možnosti, jak ji vojensky využít proti zemím socialistického společenství. Stupňující se výstavba vojenské síly NATO a USA má zabezpečit vojenskou převahu nad socialistickým společenstvím, možnost vést války rozličného rozsahu, jak všeobecnou jadernou válku, tak války v jednotlivých oblastech světa. Neménným cílem USA i v osmdesátých letech zůstává snaha dosáhnout rozhodující převahy ve všech oblastech vojenství a získat tzv. pozici síly.

Vojenský faktor v současných mezinárodních vztazích souvisí s obecným poměrem sil mezi socialismem a imperialismem. Poměr sil je mimořádně komplikovaná kategorie. Odráží složitost rozličných a rozporných procesů, které probíhají a působí na světě. Působí a utváří jej značné množství objektivních a subjektivních faktorů. Jsou to faktory ekonomické, politické, sociální, morální, ideologické, vojenské a jiné. Jednotlivé faktory mají různou závaž-

nost, vystupují ve vzájemné souvislosti, kříží se, navzájem se prolínají a jejich účinek je často nanejšť rozporný. Významným komponentem obecného poměru sil je vojenský poměr sil, který je relativně samostatnou kategorií a důležitou veličinou mezinárodního života. V současné etapě mezinárodního vývoje představuje ústřední problém zápasu mezi socialismem a imperialismem.

Vojenský poměr sil mezi SSSR a USA a mezi Varšavskou smlouvou a NATO svým dosahem daleko přesahuje vojenskou a vojenskopolitickou oblast. Jeho případná změna ve prospěch imperialismu by dalekosáhlé ovlivnila celosvětový vývoj a vedla by ke změně poměru sil. Podstatně by se zkomplikovalo řešení otázky války a míru, tj. řešení ve prospěch společenského pokroku. Vojenská síla členských států Varšavské smlouvy se především opírá o tyto hlavní faktory:

- souhrn všech materiálních, duchovních a vojenských sil socialistického společenství,
- sílu a bojovou a politickou připravenost ozbrojených sil socialistických států,
- strategické, operační a taktické možnosti ozbrojených sil,
- internacionální charakter vojenské síly zemí socialistického společenství, který znásobuje jejich obranné možnosti,
- schopnost ekonomiky socialistického společenství uspokojit potřeby ozbrojených sil, jakož i o lidské, teritoriální a jiné zdroje,
- shodnost zájmů v otázce války a míru s ostatními revolučními silami, které ve svém důsledku politicky, ekonomicky a vojensky i jinak oslabují vojenské možnosti imperialismu,
- vojenskotechnický základ vojenské síly SSSR, kterým se staly jaderné raketové zbraně, prostředky automatizace, elektroniky a další prostředky spjaté s použitím raketových jaderných zbraní; tyto zbraně a prostředky zajišťují bezpečnost ostatních socialistických zemí.

Ve vojenském poměru sil mezi socialismem připadá rozhodující význam:

- strategickému poměru vojenských sil mezi SSSR a USA,
- poměru sil mezi Varšavskou smlouvou a NATO ve všech vojenských oblastech, především v raketách středního doletu,
- poměru sil mezi Varšavskou smlouvou a NATO v oblasti klasických zbraní a počtu ozbrojených sil,
- poměru vojenských sil mezi socialismem a imperialismem v oblasti rozvojové-

ho světa a dalším ekonomickým, politickým, vojenským, geografickým a jiným faktorům.

Ve vojenském poměru sil mezi socialismem a imperialismem připadá důležitá úloha vojenskému námořnictvu. Bojové možnosti vojenského námořnictva zemí socialistického společenství, především sovětského, mají strategický dosah. Díky síle sovětského vojenského námořnictva vzrůstá spojitost mezi námořními a pozemními operacemi, zvyšuje se jeho možnost a schopnost plnit nejen operační, ale i strategické úkoly. Tato skutečnost má základní význam jak z hlediska vlastního území USA, tak i z hlediska jejich námořního spojení se západoevropskými zeměmi.

Zásadním činitelem nynější vojenskostrategické situace ve světě je to, že kdyby vlády USA a jejich spojenců v NATO ignorovaly touhu národů po míru a přece uskutečnily svůj plán a rozmístily v Evropě americké rakety, schopné zasáhnout území SSSR, pak by Sovětský svaz byl nucen ... učinit taková odvetná opatření, která by postavila druhou stranu, a to i Spojené státy a jejich území, do podobné situace." [Projev L. I. Brežněva na XVII. sjezdu sovětských odborů. Rudé právo, 17. 3. 1982.] Z toho vyplývá nerealnost snah změnit vojenskostrategickou situaci mezi SSSR a USA a mezi Varšavskou smlouvou a NATO prostřednictvím umístění amerických raket středního doletu v západoevropských zemích.

Vojenskostrategická rovnováha mezi socialismem a kapitalismem ve své podstatě je:

1. Určitým vojenskopolitickým a vojenskostrategickým stavem mezi socialismem a kapitalismem v celosvětovém měřítku i v jednotlivých světových oblastech, především v Evropě.

2. Určitým vyjádřením poměru vojenských sil mezi SSR a UA a mezi Varšavskou smlouvou a NATO. Přitom existuje vzájemná souvislost a podmíněnost všeobecného a vojenského poměru sil v Evropě. To vyplývá z toho, že v Evropě proti sobě stojí hlavní vojenské síly socialismu a imperialismu.

3. Určitým stavem vojenských sil a možnostmi socialismu a kapitalismu, které spočívají na schopnosti obou stran vzájemně se zničit v průběhu všeobecné jaderné války.

4. Určitým stavem vojenského poměru sil mezi socialismem a kapitalismem, který je možné udržovat na snížené se technické úrovni nebo na stále vyšší vojenskotechnické úrovni. Stavem, který se vyznačuje

přibližně stejnou hodnotou operačních a strategických prostředků (jaderných hlavíc, raket) jak z hlediska ničivé síly, tak i z hlediska jejich možné dopravy na cíl; přibližně stejnou vojenskotechnickou úroveň a bojovými možnostmi ostatních druhů ozbrojených sil (pozemních sil, vojenského letectva, protivzdušné obrany a vojenského námořnictva); přibližně stejnou výrobní, technickou a vědeckou schopností pro další rozvoj zbraňových systémů jak v oblasti zbraní hromadného ničení, tak i v oblasti klasických zbraní.

Srovnávání zbraňových systémů, výzbroje a bojové techniky SSSR a USA a států Varšavské smlouvy a NATO není snadné a je vysoce odbornou záležitostí. Připomeňme, že sedm let trvala nesnadná jednání mezi SSSR a USA. Bylo to od podpisu smlouvy SALT 1 v roce 1972 do června 1979, kdy byla podepsána smlouva SALT 2 (která vinnou USA nebyla ratifikována). Také smlouva SALT 2 byla nezbytným kompromisem mezi SSSR a USA. Při porovnávání zbraňových systémů, výzbroje a bojové techniky SSSR a USA a států Varšavské smlouvy a NATO se často dělá pouze povrchní srovnání a nezdá se tato problematika v naší propagandě zjednodušuje.

Některé věci v poměru vojenských sil mezi socialismem a kapitalismem jsou těžko srovnatelné: např. doktrinální, strategické a operační zásady, jakou jsou účelnost, součinnost, překvapení, aktivita, iniciativa, politickomorální stav, vojenská výstavba, organizovanost, kázeň a mnoho dalších zásad. Při srovnávání zbraní a výzbroje států Varšavské smlouvy a NATO a jejich takticko-technických parametrů jsou důležitá i další kritéria, např.: množství výzbroje (její pracnost a další hlediska), jednotnost výzbroje v rámci koalice, použitelnost zbraní (jednoduchost či složitost), účinnost zbraní (schopnost použití) a mnoho dalších parametrů. Na druhé straně vojenskostrategickou rovnováhu mezi socialismem a imperialismem nenašou určité odlišnosti v organizační struktuře i početním stavu armád socialistických a imperialistických států, ani toleranční odchylky v počtu některých klasických zbraní, např. tanků, protitankových zbraní, dělostřelectva a další. Při hodnocení poměru sil jsou mezi státy Varšavské smlouvy a státy NATO největší rozdíly (protichůdná stanoviska, přístupy) zejména u těchto problémů: určení, zda ta či ona jaderná raketová zbraň má strategický nebo operační charakter, otázka umístění 572 amerických raket středního doletu v západoevropských zemích a sovětských raket SS 20, americké jaderné předpsané prostředky, údaje o po-

četním stavu ozbrojených sil a výzbroje ve střední Evropě při vídeňských jednáních, raketový jaderný potenciál Velké Británie a Francie, nulové řešení jaderných zbraní středního doletu v Evropě.

Vědeckotechnická revoluce v rozdílném rozsahu zachvátila většinu zemí světa. Její rozvoj je spjat se značnými mezinárodními kontakty ve vědě a v technice. Mezi státy Varšavské smlouvy a státy NATO bylo dosaženo zhruba vyrovnané vědecké, technické a výrobní kapacity. V oblasti výstavby nových zbraňových systémů se vytvořila svérázná situace: je téměř vyloučena možnost (nebo je velmi málo pravděpodobná), že by jedna strana vynutila a zavedla do výzbroje zbraňové systémy, které by bezprostředně zabezpečily vojenskou převahu nad druhou stranou. Tuto skutečnost potvrzuje i poválečná historie rozvoje revoluce ve vojenství. Potvrzuje též to, že převaha ve strategických prostředcích, zvláště podstatné, nelze dosáhnout v krátké době. Neudržitelné je tvrzení, že právě USA ve strategických zbraních zaostávají. Jeho smyslem je zdůvodnit zvyšování vojenských výdajů a realizaci rozsáhlého zbrojního programu USA na osmdesátá léta. Iniciátory vytváření nových zbraňových systémů vždy byly USA. SSSR na každý nový zbraňový systém vždy a včas dokázal reagovat. Až nakonec se na počátku šedesátých let vytváří vojenskostrategická rovnováha, založená na schopnosti vzájemného zničení v jaderné válce. Sovětský svaz nepřipustil zaostávání technické základy ozbrojených sil SSSR a ostatních socialistických zemí. Členské státy Varšavské smlouvy zdůvodňovaly uzpůsobit organizační strukturu ozbrojených sil požadavkům soudobého ozbrojeného zápasu. Správně řešily i složení ozbrojených sil, tj. výstavbu a rozvoj těch druhů vojsk, které musí existovat, i jejich vzájemný optimální poměr. Trvale věnovaly pozornost studiu nepřítelů, především z hlediska rozvoje vojenské strategie, jeho reálných ekonomických, politických a vojenských možností dosáhnout vojenské převahy nad socialismem, formy použití ozbrojených sil, rozvoje vojenského výzkumu, využívání nových surovinových zdrojů, vývoje militarismu a další otázky které souvisejí s poměrem vojenských sil.

Členské státy Varšavské smlouvy neztrácejí ze zřetel, že ničivá síla jaderných zbraní prudce vzrůstá, že výroba těchto zbraní bude stále dostupnější, že prostředky jejich dopravy na cíl budou stále dokonalejší a účinnější. Odhaduje se, že do konce roku 2000 bude schopno 30–40 států získat nebo vyrábět jaderné zbraně. Tato možnost by mohla zavést svět do kata-

strofy, jestliže neskončí závody ve zbrojení.

Sovětský svaz a další země socialistického společenství nikdy nebyly a nebudou stoupenci horečného zbrojení, které pohlcuje prostředky, kterých by bylo možné efektivně využít v zájmu socialistické výstavby. L. I. Brežněv však zdůraznil: „Ale jestliže budeme přinuceni, potom na každou výzvu militantního imperialismu najdeme rychlou a účinnou odpověď. Naše prvořadá a nejsvětější povinnost je zajistit bezpečnost naší země a jejích spojenců, zajistit spolehlivý mír pro sovětský lid.“ (Projev L. I. Brežněva v Kyjevě, Rudé právo 11. 5. 1981.)

Vojenská síla členských států Varšavské smlouvy, která stojí tváří v tvář hlavním vojenským silám imperialismu — NATO, vždy sloužila a slouží věci socialismu, míru a společenskému pokroku. Její mírová úloha narůstá v současné době. Základní význam připadá zejména těmto faktorům:

1. Vojenská síla členských států Varšavské smlouvy představuje rozhodující faktor odvrácení nové světové války, zpochybňuje vojenskou strategii NATO a USA, křídí

agresivní záměry imperialismu a přispívá k prosazování politiky mírového soužití států s rozdílným společenským zřízením, tvoří oporu ostatním národům, které bojují za mír a společenský pokrok.

2. Vojenská síla členských států Varšavské smlouvy je tím faktorem, který zneumožňuje, aby imperialismus dosáhl vojenské převahy nad socialismem. To má pro další rozvoj mezinárodních vztahů a světového revolučního procesu nezastupitelný význam.

3. Vojenská síla členských států Varšavské smlouvy dosáhla takové hodnoty, že tyto státy omezují možnosti imperialismu vyvážet kontrarevoluci, a samy mohou poskytovat účinnou vojenskou pomoc ostatním socialistickým zemím a revolučním silám.

Obranná síla členských států Varšavské smlouvy patří k nejdůležitějším faktorům, které blokují destruktivní činnosti imperialistických sil v mezinárodním životě a jejich možnost řešit podle libovůle otázku války a míru, a které zároveň vytvářejí předpoklady pro realizaci mírového programu XXVI. sjezdu KSSS.

OTÁZKY SOUČINNOSTI TERITORIÁLNÍHO ŠTÁBU OKRUHU

Ke splnění úkolů v podmínkách vedení ozbrojeného zápasu je nezbytné, abychom sladili veškerou činnost mezi silami a prostředky, které se jí zúčastňují.

Součinnost zpravidla organizujeme podle úkolů, směrů, objektů, způsobů činnosti a na celou dobu jejich společné činnosti. V souvislosti s tím zvláštní úlohu má organizace součinnosti mezi teritoriálními orgány velení a polními vojsky, při které vycházíme z:

- úkolů teritoria,
- úkolů polních vojsk,
- možností teritoriálních štábů a vojsk,
- vývoje situace a možností jejího variantního řešení,
- prostředků k zabezpečení spolehlivého spojení,
- možností vzájemné informovanosti.

K zabezpečení součinnosti je nutné umět se rychle orientovat v situaci, zabezpečit reálnost přijímaných opatření a včasnost jejich plnění, respektovat při plnění vlastních úkolů i úkoly štábů nebo vojsk, která se na plnění úkolů podílejí anebo plnění jejich úkolů bude přijatým opatřením ovlivněno, zabezpečit nepřetržitost velení podřízeným a neselhávající součinnostní spojení.

Zásady organizace součinnosti teritoriálních orgánů s polními vojsky v době jejich zmobilizování

Mobilizaci vojsk na teritoriu pokládáme za jednu z nejzávažnějších a nejdůležitějších činností teritoria. Zabezpečení úspěšného průběhu mobilizace vyžaduje soustředit činnost a úsilí teritoriálních štábů, štábů svazků, útvarů a zařízení, ale i nevojenských územních orgánů a organizací k této činnosti.

Do popředí přitom vystupuje součinnost mezi teritoriálními štáby a vojsky,

kteřá jsou za mobilizace doplňována nebo nově rozvíňována. Mezi nimi organi-
zujeme součinnost především v oblastech:

- mobilizačního doplnění,
- technického zabezpečení,
- týlového zabezpečení,
- zabezpečení bojové činnosti.

Při součinnosti v mobilizačním doplnění je mimořádně důležité zabezpečit stálý přehled o počtech povolaných záloh a dodání motorových vozidel z ná-
rodního hospodářství a udržování nepřetržitého kontaktu a informovanosti útva-
rů s doplňujícími místními vojenskými správami tak, abychom v případě naru-
šení plánovaného úkolu mohli přijmout účinná a reálná opatření. Proto je nutné
při vzájemné součinnosti:

- zabezpečit včasné rozvínutí orgánů a spojovacích prostředků k předávání
hlášení o průběhu mobilizace;
- zajistit pravidelnou vzájemnou informovanost;
- dodat zálohy za ty, které nenastoupily;
- přesně sledovat skutečný stav zmobilizování s důrazem na rozhodující
čísla vojenských odborností;
- řešit vznikající nedostatky přednostně u důstojníků, řidičů bojové techniky
a obsluh a osádek speciální techniky;
- vytvářet podmínky úhrady záloh za místní vojenské správy, které z ja-
kýchkoliv příčin nemohou plnit plánované úkoly dodání mobilizačních záloh a
motorových vozidel z národního hospodářství.

Při technickém zabezpečení mobilizace bude předmětem součinnosti mezi
doplňujícími vojenskými správami a útvary dodání předepsaného množství tech-
niky a mechanizačních prostředků s důrazem na speciální techniku a prostřed-
ky, které nelze uhradit vzhledem k funkčním vlastnostem jinými typy a kvalitě
doplňované techniky z národního hospodářství. Přitom je třeba věnovat pozor-
nost technickému stavu, průběhu km a motohodin a správné funkční činnosti.
Velmi důležitou otázkou je přizpůsobení techniky pro její použití v boji. V této
oblasti sehrává důležitou úlohu organizace součinnosti i k nomenklaturnímu
zabezpečení příslušné techniky a výzbroje náhradními díly a opravárenskými
prostředky.

Ve výzbrojním zabezpečení si vyžaduje zvláštní pozornosti doplnění polních
vojsk speciální výzbrojí a včasné vyvezení munice všeho druhu ze stálých zaří-
zení do stanovených prostorů a její rozdělení až do jednotek a jednotlivců,
včetně vytvoření předepsaných zásob na jednotlivých stupních.

Otázky součinnosti zaměříme na včasnost nakládání a vyvážení zásob munice
z posádkových muničních skladů, řešení náhrady pro případy zničení zásob mu-
nice, využití výzbroje zásob munice ponechaných v posádkách po odchodu vojsk,
zásobování výzbrojí a municí útvarů, jednotek, ústavů a zařízení, které zůstávají
na teritoriu.

Široký okruh problémů a otázek vyžadujících součinnost souvisí s materiál-
ním zabezpečením mobilizace. Víme, že dosažení bojeschopnosti vojsk výrazně
ovlivňuje kvalita všech druhů materiálního zabezpečení. Pozornost si zasluhuje
především zásobování pohonnými hmotami a mazadly, proviantní a zdravotnické
zabezpečení. Otázky součinnosti v těchto oblastech zaměříme k:

- včasnosti nakládání a vývozu materiálů ze skladů a posádek;
- dodání náhrad ze zásoby materiálů svazkům, útvarům, ústavům a zaříze-
ním, které byly nepřátelskou činností zničeny;

- způsobu odběru zásob materiálu všeho druhu;
- dodržení časového harmonogramu převzetí a vývozu vyčleněných zásob;
- využití materiálních zásob ponechaných v posádkách po odchodu vojsk;
- organizaci oprav poškozeného materiálu.

V celkovém zabezpečení velmi závažná úloha patří dopravnímu zabezpečení. K tomu je třeba organizovat úzkou součinnost a vzájemnou informovanost velitelů svazků, útvarů a zařízení s náčelníky oddělení vojenské dopravy týlu okruhu, náčelníky krajských správ vojenské dopravy a veliteli silničních pořádkových praporů. Všichni pak musí udržovat úzkou součinnost a spolupráci s orgány ministerstva vnitra, které řeší otázky silniční dopravy.

Pro zabezpečení železničních přeprav udržujeme součinnost s příslušnou správou dráhy, vojenskými správci železničních stanic a náčelníky železničních stanic v zájmových prostorech.

Při součinnostních dohovorech musí velitelé vojsk a náčelníci dopravních orgánů vyřešit:

- zabezpečení obsluhy určené automobilní sítě teritoriální pořádkovou službou, její zesílení vojskovou pořádkovou službou v zájmových prostorech, pásmech a osách i způsob řízení přesunů a vzájemnou informovanost;
- využití teritoriální pořádkové služby k předávání úkolů vojskům na přesunu;
- dodání vagonů pro plánované železniční přepravy, řízení nakládání a převozu;
- sledování dodržování harmonogramů přesunů po vlastní ose a železničních převozu;
- způsoby překonávání nesjízdných úseků komunikací a překonání vodních toků při zničení mostů.

Součinnost k zabezpečení bojové činnosti, zejména pro období od vyhlášení mobilizace po zařazení dostatečného množství záloh k jednotkám, budou vojska nucena využívat pomoci teritoriálních štábů, jejich prostředků a zařízení v první řadě k zabezpečení protivzdušné obrany a ochrany proti zbráním hromadného ničení. Cílem součinnosti v této oblasti je vytvořit podmínky pro včasné a organizované dosažení bojové pohotovosti vojsk, zachování jejich bojeschopnosti a ochranu zmobilizovaných vojsk v prostorech zmobilizování, soustředění a odpočinku. Vzájemnou součinností musí zabezpečit:

- vytvoření podmínek pro urychlené zmobilizování a schopnost aktivního působení protiletadlovými jednotkami a útvary;
- ochranu prostorů zaujímaných vojsky prostředky PVOS a okruhu;
- uvědomování vojsk o leteckém a radiačním poplachu, ničení nepřítelů sladěnou činností vyčleněných sil PVOS, okruhu a jednotek a útvarů PVO zmobilizovaných vojsk, jakož i palbou vyčleněných jednotek;
- využití ochranných vlastností terénu, přírodních i vybudovaných úkrytů v prostorech činnosti vojsk k ukrytí živé síly s důrazem na štáby svazků a útvarů a speciální jednotky a útvary;
- stanovení a dodržování režimových opatření v zamořených prostorech.

Vzhledem ke krátkým dobám mobilizační pohotovosti bude záviset kvalita všech součinnostních úkolů mezi teritoriálními štáby a vojsky v tomto období na tom, jak promyšleně, pečlivě a zodpovědně budou otázky připraveny předem při zpracovávání, procvičování a upřesňování mobilizačních úkolů. Při praktickém uskutečňování těchto opatření půjde jen o řešení úkolů, které v dů-

sledku změny předpokládané situace nebylo možné předvídat, nebo narušují původně plánovaná opatření. Právě vzhledem ke krátkým lhůtám a velkému rozsahu úkolů, které v sobě zmobilizování vojsk zahrnuje, jsou otázky vzájemné součinnosti za této situace mimořádně důležité.

Součinnost teritoriálních štábů s vojsky při jejich přesunech a pobytu na teritoriu

Při přesunech vojsk klademe důraz na organizovanost a rychlost přesunů a včasné dosažení určených prostorů. V průběhu přesunů po zahájení války budou vojska na osách přesunu, v prostorech zastávek, odpočinků a soustředění cílem úderů letectva a úderů zbraní hromadného ničení. Narušovat přesuny budou nejen úderý přímo na vojska, ale i ničení komunikací, přeprav, horských přechodů apod.

Organizované řízení přesunů za jakékoliv situace vyžaduje od teritoriálních štábů a vojsk realizovat řadu úkolů a opatření a vzájemně je sladit.

Při řízení silničních přesunů bude třeba:

- upřesnit pohyb na nejvíce frekventovaných, nejobtížnějších a nepřehledných úsecích silnic;
- vyřešit způsob zprostředkování velení vojskům za přesunu a realizaci operativních změn;
- dohodovat informovanost jednotlivých proudů na osách o sjízdnosti a popř. stupni zamoření silnic;
- stanovit způsob nepřetržité součinnosti s orgány teritoriální hlášené sítě a organizacemi, které zabezpečují údržbu a obnovu silnic;
- dohodovat možnosti využití etapní služby vojsky.

Při zabezpečení a řízení vojenských železničních přeprav bude třeba:

- dohodovat s vojenskými správci železničních stanic způsob nakládání a vykládání;
- určit a přesně stanovit způsob kontroly průběhu přeprav dispečerským aparátem a výjezdy příslušníků vojenské dopravy na velké dopravní uzly;
- stanovit způsob a časový průběh informací velitelů útvarů a svazků o situaci v železničních přepravách;
- využít spojení orgánů vojenské dopravy pro velení vojskům.

Zajišťování přesunů a přeprav je jedním z nejdůležitějších úkolů jak pro velitele přesunujících se vojsk, tak i pro teritoriální štáby. Vzhledem k tomu, že úkoly přesunů a přeprav jsou zabezpečovány na teritoriu v návaznosti na celou řadu opatření v národním hospodářství, vyžaduje jejich úspěšná realizace vysokou organizovanost a kázeň přesunujících se vojsk a přesné dodržování stanovených časových norem.

Úspěšné splnění úkolů při přesunech vyžaduje osobní styk a proto bude výhodné k jednotlivým útvarům a svazkům vysílat představitele příslušných teritoriálních štábů a orgánů, které budou na místě součinnost řešit a zabezpečovat.

Součinnost po hromadných jaderných úderech nepřítele

Jednou z rozhodujících činností pro zachování a obnovu bojeschopnosti vojsk je součinnost teritoriálních štábů a vojsk k odstraňování následků jaderných úderů nepřítele. Tuto zaměříme na varování a uvědomování vojsk, rychlé

vyhodnocení situace, vyvedení vojsk z pod účinků pozemních jaderných úderů, vyhodnocení ztrát, rychlé doplnění vojsk a obnovu velení a bojeschopnosti.

Varování a uvědomování organizujeme tak, abychom mohli okamžitě a zejména včas přijmout a realizovat potřebná ochranná opatření. Spočívá ve vyhlášení příslušných signálů. Cílem součinnosti je zabezpečit jejich včasné předání vojskům.

Velmi důležitou otázkou součinnosti v období použití zbraní hromadného ničení nepřítelem je vzájemná výměna informací o parametrech úderů, chemickém a biologickém napadení. Pro činnost vojsk jsou nezbytné informace o skutečné radiační, chemické a biologické situaci.

Součinnost bude nutné uskutečňovat na stupních okres—útvár, kraj—svazek a okruh—svazy a zařízení.

Při opatřeních, která zabezpečují přímou ochranu vojsk proti účinkům zbraní hromadného ničení, velmi důležitá úloha přísluší odstraňování jejich následků. Veškerá opatření v této oblasti musíme zaměřit k poskytnutí všestranné pomoci napadeným vojskům. V průběhu odstraňování následků věnujeme pozornost kromě poskytnutí pomoci zasaženým osobám i uchování materiálních hodnot a opravám málo poškozené techniky a opatřením, která jsou spojena s druhotnými účinky (požáry, zátopové vlny apod.). Z těchto hledisek organizujeme součinnost s důrazem na:

- snížení účinků jaderného napadení co do počtu ztrát na živé síle, technice, materiálu a důležitých objektech;
- poskytnutí pomoci zasaženým osobám, uvolnění poškozené techniky a materiálu;
- obnovení činnosti důležitých objektů a zařízení pro činnost vojsk a zabezpečení jejich potřeb;
- obnovení spojení a velení vojskům v prostorech zasažení.

Součinnost při odstraňování následků napadení zbraněmi hromadného ničení zaměříme na:

- průzkum ohnisek napadení silami a prostředky teritoriálních orgánů;
- způsoby a zabezpečení přístupu do napadených prostorů záchranným skupinám nebo odřadům;
- vyprošťování a odsuny zasažených osob;
- lokalizaci požárů;
- soustřeďování, identifikaci a pohřbívání mrtvých osob;
- vyprošťování, odsuny, opravy a úpravy techniky k bojovému použití;
- asanace — demolice silně rozrušených objektů znemožňujících činnost vojsk;
- odmoření a dezaktivace objektů nutných pro činnost vojsk;
- odmoření a dezaktivace techniky;
- opravy a zpevnění slabě poškozených objektů nezbytných k zabezpečení přesunů vojsk;
- zabezpečení životních podmínek v zájmových prostorech vojsk.

Součinnostní úkoly k odstraňování následků napadení je vhodné plnit ve dvou etapách. Obsahem první etapy bude průzkum, vyproštění, odsun zasažených a poskytnutí první pomoci. Ve druhé etapě budeme realizovat postupně opatření, která umožní vojskům obnovit bojeschopnost a plnění bojových úkolů.

Časově můžeme rovněž rozdělit součinnostní úkoly, a to na

1. Úkoly a opatření, která musíme uskutečnit okamžitě po napadení jadernými zbraněmi nepřítele a povedou k realizaci rychlé pomoci.

2. Úkoly a opatření, která plníme postupně podle sil a prostředků, časových možností jejich použití a povedou k další použitelnosti vojsk.

Po zjištění situace vojsk po napadení ZHN je nutné organizovat součinnost k úhradě jejich ztrát na živé síle, bojové technice a materiálu.

Pozemní jaderné úderý nepřítele vytvoří na teritoriu rozsáhlá pásma a prostory silného radioaktivního zamoření. Snížení jejich vlivu na vojska a jejich činnost vyžaduje v rámci vzájemné součinnosti realizovat zejména tato opatření:

- zabezpečit a připravit dostatečné množství objektů k ukrytí živé síly;
- vyřešit režim života vojsk v prostorech radioaktivního zamoření a ochrany osob v zamořených prostorech;
- vyčlenit a připravit síly a prostředky k odstraňování radioaktivního zamoření v prostorech nutných k pobytu a činnosti vojsk;
- zabezpečit systém varování a uvědomování vojsk o prostorech ohrožených radioaktivním spadem;
- zabezpečit vyvedení jednotek, útvarů a zařízení mimo prostory nebezpečného zamoření;
- organizovat přesuny přes rozsáhlá pásma zamoření tak, aby vojska obdržela nejnižší možné dávky ozáření.

Všechna opatření k odstranění následků hromadných jaderných úderů nepřítele budeme sladovat mezi vojsky a teritoriálními štáby s cílem zabezpečit organizační a materiální podmínky k tomu, aby po přijetí a realizaci nezbytných opatření byly svazky a útvary schopny plnit úkoly na bojišti.

Závěrem chci uvést, že vzájemnou součinnost teritoriálních štábů s polními vojsky budeme organizovat ještě v celé řadě dalších oblastí činnosti. V každém případě však vycházíme z úkolů, které řešíme. Přitom sledujeme všestranné sladění činnosti a vyloučení neorganizovanosti. Podstatou vzájemné součinnosti bude vždy zásada soustředit a vyvinout úsilí teritoriálních orgánů ve prospěch splnění úkolů polními vojsky.

K PRÁCI VELITELE DIVIZE PŘI PŘECHODU DO OBRANY K ODRAŽENÍ PROTIÚDERU

Zaujímání pásma obrany divize k odražení protiúderu silných nepřátelských záloh v rámci armádní útočné operace bude mít řadu zvláštností (jak uvedla VM 10/1981). Patří k nim především:

- obranu zaujímáme v dotyku s nepřítelem, vůči kterému jsme zatím v převaze a proto vojska mohou útočit dále a hledat nejvhodnější prostory k obraně,
- k její organizaci a přípravě máme nedostatek času, zejména denní doby, což bude nutit vojska k okamžitému přechodu do obrany.
- bojovou sestavu bude postatně ovlivňovat dosavadní útočná sestava,
- vytváření obranné sestavy a palebného systému pro odražení protizteče nebo protiúderu bude postupně a nerovnoměrné na všech stupních velení,
- můžeme předpokládat, že nepřítel se zahájením protiúderu přejde na vedení bojové činnosti s používáním jaderných zbraní.

Vliv některých z těchto zvláštností nebude v různých situacích stejný. Mnohdy bude jen omezený, popř. i zcela zanedbatelný. Bude jen zcela výjimečné, kdy divize při přechodu do obrany v přímém dotyku s nepřítelem k odražení jeho protiúderu bude mít dostatek času na její organizaci, zaujetí a budování. S jistotou můžeme tvrdit, že tato činnost bude probíhat nejen za časové tísně (čas na zaujetí a budování obrany bude diktovat nepřítel a limitovat dobou zahájení protiúderu), ale většinou i navíc v nevýhodném terénu pro vedení obranného boje, v dotyku s nepřítelem a při jeho narůstající aktivitě, silným tlaku a získané nadvládě ve vzduchu v zájmovém prostoru.

Velitel armády se bude jistě snažit co nejdříve a nejpřesněji odhadnout zámysl protiúderného uskupení nepřítele a poskytnout silám a prostředkům vševojskové armády potřebný čas na organizování obrany. Přijme též opatření, která zahájení protiúderu mohou zdržet nebo dokonce narušit. Přesto nebude výjimkou, že velitel divize bude mít pro činnost celé divize jen 5 až 6 hodin času, a to ještě v noci.

Reálná bude situace, že divize bude útočit, fronta bude v důsledku předešlé bojové činnosti vedené na směrech nesouvislá, mezi pluky i mezi prapory budou značné mezery, vývoj situace nebude rovnoměrný a postup především prv-

ních sledů nebude stejnoměrný. Druhé sledy a zálohy divize a pluků nebudou vždy volné. Většina prvků bojové sestavy a místa velení musí změnit svoje postavení (rozміstění) v terénu, aby měla optimální podmínky pro obranu. Přitom možnost manévru bude časově a zejména prostorově značně omezena (mnohdy potřebné přeskupení manévrem podél fronty bude velmi obtížné nebo dokonce nerealizovatelné).

Velitel divize a jeho štáb stojí proto před velmi náročným úkolem. Musí současně řídit bojovou činnost a za časové tísně plánovat přechod do obrany, navíc při možném odstraňování následků po použití ZHN nepřitelem. Proto nalézt optimální variantu rozhodnutí v krátkém čase bude velmi náročné. Zde dvojnásob platí, že i „slabší“ rozhodnutí vydané včas bude lepší než optimální, které však vojska pro jeho pozdní doručení nemají možnost splnit.

Je zřejmé, že rozhodující úlohu v tomto procesu sehraje **osobnost velitele divize**, především jeho schopnost **samostatně se rozhodnout** jen při minimálním využití informací a návrhů štábu divize a jeho umění velmi **operativně** v duchu obecných zásad metodiky práce velitele a štábu zabezpečit podle stupně důležitosti **postupně předávání úkolů** podřízeným. Rozhodnutí musí dokončit v co nejkratší době také proto, aby mohl spolu s ostatními funkcionáři divize řídit přípravu, organizaci, zaujímání a budování obrany.

Velitel divize si musí především ujasnit úkol a zhodnotit situaci tak, aby mohl přijmout optimální zámysl bojové činnosti a ihned si jej dát schválit velitelem armády. Tím si vytvoří předpoklady pro včasné vydávání úkolů podřízeným formou předběžného bojového nařízení.

V průběhu ujasňování úkolů a zhodnocování situace musí velitel divize nalézt jednoznačnou odpověď na řadu vážných otázek, jakými jsou např.:

- jaké **podmínky poskytuje dosažený prostor** k přípravě a vedení obrany a zda je výhodné v něm ihned přejít do obrany (popř. s minimálním manévrem), či je třeba bojem získat vhodnější prostor, pak jak daleko musí na jednotlivých směrech prvosledové pluky (prapory) postoupit, čím splnění tohoto úkolu zabezpečit, popř. urychlit, nebo zda vrátit hlavní síly do hloubky, a to jak daleko na jednotlivých směrech, jak bojově využít dosažené čáry prvosledovými pluky;

- zda je nutné **změnit útočnou sestavu**, jakým způsobem, aby manévr byl co nejjednodušší, uskutečnitelný a časově nejméně náročný;

- zda a v jakém rozsahu se mění **šířka útočného pásma** (v porovnání s platnými normami může totiž dojít až k dvojnásobnému rozšíření útočného pásma v obranné) a jakým manévrem (opět jednoduchost, rychlost) tento úkol splnit;

- kolik který **prvek sestavy potřebuje času** na zaujetí a budování obrany, kolik tudíž času vydělit vojskům a kolik jemu zbývá na rozhodovací proces, resp. do vydání bojových úkolů (kalkulovat obráceně, tj. kolik času potřebují jako velitel a kolik mi ho zbývá pro podřízené, je nesprávné);

- jaké je **pořadí důležitosti opatření**, které musí postupně řešit a jejich vliv na metodiku práce velitele a štábu.

I když vydávání předběžných nařízení v průběhu bojové činnosti (na rozdíl od základního plánování) bývá jen řídkým jevem, v tomto případě bude pravidlem. Upozorňuje totiž podřízené, že je očekává zásadní změna dosavadního úkolu — místo pokračování v útoku se bude divize bránit. Nejen toto zásadní sdělení, ale i další informace, které ještě nemají charakter předběžného bojového nařízení (např. zda se předpokládá dále útočit, vrátit hlavní síly či zůstat na místě, rozšíření obranného úseku pluků a další) napomáhají co nejrychlejšímu proniknutí, správnému pochopení a přesnému splnění úkolu.

Velmi důležitým momentem, který proto nesmí velitel divize vynechat, je okamžité vyžádání si souhlasu s přijatým zámyslem bojové činnosti od velitele armády. Tím si totiž velitel divize zabezpečí, že v dalším průběhu jeho činnosti (pokud nevznikne kvalitativně nová situace, a to je velmi nepravděpodobné) nemusí úkoly podřízeným pro nesouhlas velitele měnit.

Je pravděpodobné, že podřízení obdrží od velitele **několik předběžných nařízeních**. Samozřejmě nepůjde o to, aby další měnila předcházející, ale z toho důvodu, aby podřízení velitelé získali co nejdříve úplnou představu o úkolu, který je v nejbližších hodinách čeká. Zvláště důležitá bude i okamžitá slovní a grafická (na oleátě) informace štábu divize o úkolu a zámyslu jeho plnění. Do příprav boje může tak být zapojen co nejširší okruh příslušníků štábu a vojskové prvky sestavy divize mohou dostat od svých odborných nadřízených úkol včas a dostatečně sladěný se všemi vševojskovými funkciónáři.

Další požadavek je sice v rozporu s tvrzením o nedostatku času mnohdy až kritickým, ale přesto jej považují za velmi důležitý. Veliteli pluku, který bude bránit hlavní směr a na jehož úspěchu bude především záviset úspěch celé divize, by měl předat úkol osobně velitel divize. Tím je zdůrazněna jeho vážnost i naléhavost, bude přesně vyjádřen zámysl bojové činnosti a zdůrazněn význam osobního podílu a odpovědnosti velitele pluku. Velitel divize se také může přesvědčit, že podřízený vydaný úkol správně pochopil, osobně vysvětlil jakékoliv nejasnosti, informovat o svých představách jeho splnění a pomoci mu tak s jeho řešením.

Z uvedeného můžeme přijmout některé závěry:

Ujasnění úkolu a prvotní zhodnocení situace, jehož „produktem“ je zámysl bojové činnosti, patří k nejdůležitější fázi rozhodovacího procesu. Zde nesmíme spěchat. Z osobního časového fondu velitele divize by mělo vyčerpat jeho rozhodující část. Místo a úloha velitele je nezastupitelná. Rozhodne jeho osobní připravenost, aktivita, znalosti a schopnost pracovat úsporně, věcně, v daném časovém limitu a leninskou metodou hlavního článku.

Včasnému splnění úkolu napomůže i průběžná široká informace štábu divize a velitelem divize těch podřízených, na které se soustředí úsilí příštího (kvalitativně se měnícího) boje.

Složitost situace na frontě, prohloubená omezeným množstvím času, vytváří řadu variant obsahového i metodického řešení daného úkolu. Každé může mít své výhody i nevýhody. S jistotou můžeme tvrdit, že žádná situace se nebude beze zbytku opakovat. Z toho důvodu si nemůžeme připravit a použít takovou „šablonu“, která by napomohla obsahově zrychlit rozhodnutí. Musíme předpokládat jedinečnost každého rozhodnutí. Stejně tak nemůžeme pracovat podle neměnné metodiky práce velitele a štábu divize. Naopak musíme předpokládat jak časové rozdíly v jednotlivých fázích a činnostech v průběhu rozhodovacího procesu, tak i v pořadí a obsahu těchto činností.

Ovšem i tak můžeme vytýpovat základní varianty přechodu divize do obrany a připravit si jejich řešení:

1. Divize dostane úkol **zaujmout obranu na dosažené čáře jen v šířce útočného pásma**. Velitel armády přistoupí k této variantě především při naprostém nedostatku času.

Tím velitel divize umožnil nerozptylovat svoje úsilí na více úkolů, ale soustředil se na organizaci obrany. Dále respektovat útočnou sestavu, především ponechat 1. sled beze změny. Potřebnou hloubku obrany vytvořit z 2. sledu

(pokud je volný), popř. z vševojskové zálohy. Pluk v druhém sledu, který postupuje ve vzdálenosti 15—20 km, zaujme obranu na 3. postavení, tj. ve vzdálenosti 12—18 km. Rovněž další prvky bojové sestavy a místa velení vykonají zpravidla jen omezený manévry.

Nevýhodou může být skutečnost, že nebudeme moci využít terénu ani bojových možností optimálně pro obranu. Terén navíc nemusí skýtat dostatek možností k ochraně proti zbraním hromadného ničení.

2. Divize dostane úkol zaujmout obranu s předním okrajem **na dosažené čáře dotyku**, avšak v širším pásmu obrany oproti útočnému pásmu. K této variantě se velitel armády rozhodne především tehdy, jestliže by divize nepřehrazovala směr hlavního úsilí protiúderného uskupení přechodem do obrany v dosavadním útočném pásmu a nemůže využít sil a prostředků další divize (pluku) apod.

V tomto případě se velitel divize nevyhne manévru, a to buď druhým sledem divize, nebo druhými sledy prvosledových pluků. Tím se činnost velitele divize rozrůstá. Musí poskytnout větší pomoc podřízeným na místě. Zasazení druhých sledů si vyžádá určitý čas, o který se sníží možnosti na organizaci a budování obrany. Nedostatek času se tak prohlubuje.

Výhodnější pro velitele divize je využití druhosledových praporů, protože čím menší jednotku zasazuje, tím je i manévry rychlejší a jednodušší (zejména v noci). Kromě toho nestojí před problémem, z kterých prostředků vytvořit nový druhý sled a jak má zaujmout obranu v hloubce.

Určitou výhodou je, že zasazované druhé sledy mohou vyjít až do výhodných prostorů pro obranu. Prvosledové prapory mohou započít s přechodem do obrany při minimální časové ztrátě. Nevýhody, uvedené v první variantě, zůstávají i zde.

3. Divize dostane úkol zaujmout obranu s předním okrajem **v hloubce útočné sestavy**. Určující pro rozhodnutí velitele armády budou jednak omezené časové možnosti pro přechod do obrany a jednak výborné podmínky k vedení obrany právě v tomto prostoru.

Dobrovolné dočasné vzdání se již jednou získaného terénu vyvažuje řada možností a výhod:

- obranu organizujeme v terénu, který již velitelé i vojska předtím poznali a bojovali zde,
- můžeme vytvořit předsunuté postavení ponecháním části sil prvosledových pluků na dosažené čáře a tím získáme pro hlavní síly další čas a možnost kvalitně připravit stanovené pásmo obrany,
- zaujmout obranu můžeme jak se zachováním útočné sestavy, tak i přechodem druhých sledů a vševojskové zálohy do prvního sledu, přičemž manévry je jednoduchý, neboť vojska zaujmají obranu mimo bezprostřední dotyk s vojsky nepřítelů,
- obranu bude většina jednotek a útvarů budovat mimo dotyk s nepřítelem.

Ukazuje se, že tato na první pohled nepřilíš „vábná“ varianta má nesporně více výhod než kterákoliv jiná.

4. Velitel armády uložil **pokračovat v úspěšné útočné činnosti**, vyjít do výhodnějšího prostoru a útočné pásmo postupně rozšířit. Vychází z toho, že časové možnosti i dosavadní poměr sil umožňují takto splnit úkol.

Tato varianta patří bezesporu k nejnáročnějším na činnost velitele a jeho štábu. Velitel divize musí vyjít z toho, že stanoveného prostoru se musí zmocnit co nejrychleji tak, aby to v žádném případě nešlo na úkor plánovaného času

pro přechod do obrany. To znamená, že i přes výhodný poměr sil bude vhodné k výraznému zvýšení útočného tempa zasadit druhosledové jednotky pluků a praporů. Taktéž bude nutné dělostřelecké, ženijní a další zabezpečení boje podstatně zintenzívnit.

Obranu zaujmají postupně volné druhé sledy, oddíl vojskových raket, dělostřelectvo, útvar PVO a zálohy, místa velení, prvky zabezpečení bojové činnosti a nakonec prvosledové pluky. Z větší části odpovídá uskupení bojové sestavy předcházející útočné sestavě. Tam, kde to situace a čas dovolí, mohou vyjít prvosledové jednotky až na předsumuté postavení.

Nesporná výhoda je v tom, že vojska vyjdou do výhodných prostorů pro obranu, manévry a přeskupení je minimální.

Jednodušší bude splnění tohoto úkolu v tom případě, kdy pásmo obrany nebude nutné rozšiřovat.

5. Ačkoliv tempo útoku se snižuje, popř. větší část 1. sledu byla zastavena, velitel armády vydal úkol **získat zvlášť výhodný terén bojem** a v tomto terénu stanovil přední okraj obrany.

V tomto případě bude velitel divize řešit úkol především zasazením svého druhého sledu. Jeho úspěchu musí využít prvosledové pluky k obnovení vysokého tempa útoku a ke zmocnění se výhodné čáry předního okraje pro zaujetí a budování obrany.

Budou platit obdobné zásady jako v předešlé variantě.

Uvedené varianty možné bojové činnosti ukazují, že činnost velitele a jeho štábu při plnění tohoto úkolu je různorodá. Potvrzují též, že v metodice práce velitele a štábu divize bychom měli mít zpracovány nejméně tři varianty, a to:

1. variantu, kdy celý štáb bude plnit jediný úkol — zabezpečit organizaci přechodu divize do obrany;

2. variantu, při níž divize řeší současně dva vážné úkoly, např. přechod do obrany a současně pokračování útoku, odchod do hloubky, odstraňování následku po jaderných úderech apod.;

3. variantu, při níž divize řeší současně tři vážné taktické úkoly

- přechod do obrany,
- pokračování útoku,
- zasazení druhého sledu divize.

Přitom máme na paměti, že půjde především o noční bojovou činnost, kterou musíme všestranně dobře připravit a zabezpečit.

I takto zpracované varianty metodiky práce velitele a jeho štábu nemohou podrobně odrazit konkrétní situaci na frontě, zejména práci v noci, na přechodu k denní činnosti či ve dne. Bude-li např. rozhodující činnost probíhat v noci, pak proběhne organizace součinnosti na mapách a plastických stolech. Podle „světelných“ možností a doby pohotovosti k obraně může být součinnost upřesněna ihned po rozednění přímo v terénu. Jinak tomu bude, když příprava přechodu do obrany (nebo alespoň rozhodující část) bude probíhat za denního světla. Těžiště veškeré činnosti bude v terénu tak, jak to požaduje Bojový řád.

Je zřejmé, že počet variant metodiky práce velitele divize a jeho štábu se rozrůstá. Jejich zpracování není však tak složité, aby nešlo realizovat. Rozhodně však předem promyšlené a zpracované různé varianty této činnosti vytvářejí první předpoklad, aby velitel divize se svým štábem splnil uložený úkol přesně a včas.

PRŮZKUM V OBRANĚ

Výcvikové dokumenty velení armády uvádějí, že je třeba zlepšit organizaci a řízení průzkumu v obraně.

Při rozboru cvičení DUKLA-82 bylo rovněž uvedeno, že je třeba zabývat se obranou a jejím všestranným zabezpečením mnohem důsledněji.

Organizace průzkumu v obraně bude vykazovat určité zvláštnosti, a to jak na taktickém, tak i na operačním stupni velení. Tato skutečnost je dána charakteristikou, hlavními zásadami přípravy a vedení obranného boje (operace), stejně jako určitými rozdíly ve vedení průzkumu a v použití průzkumných orgánů v obraně.

V článku chci ukázat na hlavní zvláštnosti a tím zároveň na vysokou náročnost a složitost organizace a vedení průzkumu v obraně. V první části rozeberu otázky řízení průzkumu, ve druhé části vedení průzkumu a ve třetí části zpracování zpráv a informační činnosti. Hlavní důraz kladu na stupeň vševojskové armády.

Organizaci a vedení průzkumu ovlivní podmínky a způsob přechodu vševojskové armády do obrany. Může jít o přechod vynucený v důsledku neúspěšného střítného sražení nebo silného protiúderu nepřítele v průběhu útočné operace nebo o přechod záměrný, není-li situace příznivá pro útok na jednom nebo druhém směru. Mimo to je třeba brát v úvahu, že vedle obrany mohou jednotlivé vševojskové svazky vést rovněž jiné druhy bojové činnosti.

Při nuceném přechodu do obrany budou celkově méně vhodné podmínky. Budeme vycházet z již dříve organizovaných opatření. Většina průzkumných orgánů bude zasazena a mohou mít větší či menší ztráty. Na organizaci průzkumu bude méně času. Zprávy musíme zpracovávat velmi rychle a informační činnost musí být pohotová a pružná.

Při záměrném přechodu do obrany budou celkově výhodnější podmínky. Při organizaci průzkumu nemusíme respektovat předchozí opatření. Můžeme využít všech průzkumných orgánů, které budou obvykle na plných počtech a beze ztrát. Na organizaci průzkumu máme více času. Daleko více využijeme zpráv o nepříteli od nadřízeného štábu a sousedů.

Dynamickejší charakter soudobých operací způsobí časté, rychlé a mnohdy nenadálé změny jednotlivých druhů bojové činnosti. Z toho vyplývá nutnost řešit všechna opatření průzkumu a zpravodajského zabezpečení pohotově, pružně a perspektivně.

Řízení průzkumu zahrnuje podle Názvoslovné normy (NN 02 0101) stanovení cílů a průzkumných úkolů, organizaci součinnosti, přípravu průzkumných orgánů (sil a prostředků průzkumu) k plnění bojových úkolů, operativní řízení jejich činnosti v souladu s plánem průzkumu a kontrolu plnění úkolů, včetně přijetí úspěšných opatření k dosažení stanoveného cíle.

Stanovení cílů a průzkumných úkolů se projeví v hlavním unifikovaném bojovém průzkumném dokumentu na stupni vševojskové armády — v plánu průzkumu štábu. Zpracovává se zpravidla graficky (na mapě) s tabulkovými přílohami. Při přechodu vojsk vševojskové armády do obrany a v průběhu útočné operace (tzn. vynuceně) se plán průzkumu štábu obvykle znovu nezpracovává, ale všechna opatření průzkumu pro obrannou operaci se zapracují do již dříve zpracovaného plánu. Přitom se nejpodrobněji řeší opatření k získání zpráv v zájmu zmaření útoku nepřítele a rozbití jeho hlavního uskupení. V plánu průzkumu štábu musíme vyjádřit průzkumná opatření k zabezpečení všech rozhodujících etap obranné operace, mezi něž patří:

- protipříprava,
- odražení útoku nepřítele,
- boj s nepřítelem, který se vklíní,
- příprava a vedení armádního protiúderu.

Pro úspěšnou protipřípravu bude třeba včas získávat hodnověrné zprávy o důležitých objektech nepřítele s důrazem na průzkum a doplňkový průzkum objektů pro vlastní jaderné úder.

Při plnění úkolů k odražení útoku nepřítele nebo oslabení jeho úderu, při vedení jaderných úderů nebo protipřípravy a při úderu zálohami armády před přední okraj obrany musí průzkum zjistit efektivnost těchto úderů na nepřítele, zjistit opatření připravovaná k obnově bojeschopnosti jeho vojsk a rovněž dobu zahájení útoku.

V zájmu odražení útoku nepřítele musí průzkum zjišťovat přesuny vojsk, prostory soustředění, výchozí prostory, čáry rozvinování a zasazení, doby pohotovosti k útoku, prostory rozmístění palebných prostředků, zvláště prostředků jaderného napadení. Dále pak upřesnit směr hlavního úderu při přechodu nepřítele do útoku, nepřetržitě sledovat přemísťování druhých sledů, záloh a včas zjistit přípravu k vysazení vzdušných výsadků, zjistit prostory jejich vysazení, upřesnit letištní síť taktického a vojskového letectva, zjistit prostory velitelských stanovišť a pátrat po radioelektronických prostředcích v sestavě útočících vojsk.

Ve prospěch protiúderu se řeší použití odpovídajících sil a prostředků průzkumu vlastního stupně velení, podřízených vševojskových svazků a využití zpráv nadřízeného stupně velení.

K zabezpečení armádního protiúderu musí průzkum včas zjistit uskupení nepřítele, který pronikl do obrany, jeho silná a slabá místa, prostory rozmístění prostředků jaderného napadení, druhých sledů a záloh, dobu a směr jejich možného zasazení.

Pro průzkum taktických, operačních nebo jiných vzdušných výsadků nepřítele jsou plánem předurčeny některé průzkumné orgány vševojskových svazků druhého sledu.

Požadavek souběžného plánování bude mít své uplatnění zvláště při záměrném přechodu do obrany.

Součinnost chápeme jako nepřetržitý proces, jehož intenzita bude nejvyšší při plánování průzkumu a při zabezpečování rozhodujících etap obranné operace.

Náčelník zpravodajského oddělení vševojskové armády musí při organizaci součinnosti osobně nebo prostřednictvím svých podřízených určit:

- zpravodajským náčelníkům vševojskových svazků prvního sledu: na které objekty obrátit zvláštní pozornost, jaká průzkumná opatření a v jakých lhůtách uskutečnit při přípravě a v průběhu vedení obranné operace, jak organizovat průzkum na styku a na křídlech a průzkumná opatření vševojskové armády ve prospěch podřízených vševojskových svazků,

- zpravodajským náčelníkům vševojskových svazků druhého sledu: jakým způsobem budou zasazeny jejich průzkumné orgány v průběhu obranné operace, které jednotky mít v pohotovosti k průzkumu vzdušných výsadek nepříteli v případě jejich vysazení, jak organizovat pozorování a způsob informace o nepříteli,

- velitelům praporů rádiového a radiotechnického průzkumu: rozmístění technických prostředků průzkumu a způsoby předávání získaných zpráv.

Kromě toho je nezbytné, aby sladil s náčelníky druhů vojsk a speciálních vojsk nebo jimi pověřenými důstojníky použití sil a prostředků průzkumu jim podřízeným útvarů a způsob výměny zpráv.

Všechna opatření přípravy průzkumných orgánů (sil a prostředků průzkumu) k plnění bojových úkolů můžeme zevšeobecnit v pojmu organizování průzkumu. Mezi nejdůležitější opatření patří stanovení úkolů průzkumu, které uskutečňujeme formou krátkých ústních nařízení. Přitom v první řadě vydáváme úkol těm štábům a jednotkám, které jsou určeny k vedení průzkumu nejdůležitějších objektů nepříteli (prostředky jaderného napadení, úderné uskupení, zálohy, letectvo apod.). Je-li dostatek času, vydáváme písemná bojová nařízení pro průzkum.

Operativní řízení průzkumu bude rozsáhlejší při vynuceném přechodu do obrany. V tomto případě bude realizováno již při přípravě obranné operace. Při záměrném přechodu do obrany mimo dotyk s nepřítelem uplatníme operativní řízení průzkumu až v průběhu vedení obranné operace. V obou případech bude velmi obtížné dodržovat zásady plánovitého operativního řízení vzhledem k aktivitě nepříteli, k častým změnám a značné dynamičnosti bojové činnosti. Je třeba počítat s tím, že mnohdy bude možné pouze improvizované operativní řízení průzkumu.

Pro kontrolu budou v přípravě, ale zvláště v průběhu obranné operace příznivější podmínky. Vyplývá to ze statictějšího charakteru obrany proti útoku a z toho, že v obraně bude zasazeno více průzkumných orgánů ve vlastní operační sestavě. Z toho plyne možnost uskutečnit nejen zprostředkovanou (nepřímou) kontrolu, ale i přímou kontrolu zasazených průzkumných orgánů.

Uskutečnění průzkumu při přípravě obranné operace závisí na způsobu přechodu do obrany. Při vynuceném přechodu do obrany v dotyku s nepřítelem v průběhu útočné operace můžeme využívat v podstatě všech druhů průzkumu a způsobů získávání zpráv, které jsou na stupni vševojskové armády možné. Při záměrném přechodu do obrany mimo dotyk s nepřítelem bude použití druhů průzkumu a způsobů získávání zpráv poněkud omezeno a diferencováno. Pro vedení průzkumu v průběhu obranné operace budou podmínky a zásady stejné pro obě varianty. V obou případech bude vševojsková armáda využívat hlavně organických průzkumných orgánů, některých průzkumných orgánů podřízených stupňů velení a zpráv získaných činnostmi některých průzkumných orgánů nadřízeného stupně velení.

Bez ohledu na způsob přechodu do obrany se však vyskytnou v obranné operaci určité zvláštnosti ve vedení průzkumu a v použití průzkumných orgánů. Vedení průzkumu ovlivní nejen nepřítel, ale i některé okolnosti vlastní situace.

Z hlediska situace a charakteru činnosti nepřítele půjde o tyto vlivy:

- nepřítel bude v převaze, aktivita a iniciativa bude na jeho straně,
- bude větší množství objektů průzkumu než v útočné operaci,
- objekty průzkumu budou většinou mobilnější než v útočné operaci.

S přihlédnutím k druhu vedené bojové činnosti a k vlastní vševojskové situaci půjde zejména o tyto vlivy:

- pásmo průzkumu bude zpravidla širší než v útočné operaci,
- hloubka pásma průzkumu od čáry dotyku může být poněkud mělčí,
- mnohem více pozornosti bude třeba věnovat průzkumu v hloubce vlastní operační sestavy, zvláště zabezpečení armádního protiúderu.

Jde většinou o nepříznivé okolnosti. Vzhledem k tomu, že vševojsková armáda bude mít k dispozici stejné množství sil a prostředků průzkumu (průzkumných orgánů), bude nutné tyto negativní vlivy eliminovat kvalitativně vyšší úrovní při organizaci a vedení průzkumu. Konkrétně to znamená:

- správně vyhodnotit a dovedně realizovat hlavní úsilí průzkumu,
- hospodárně využívat organických sil a prostředků průzkumu,
- častěji a efektivněji využívat některých průzkumných orgánů nadřazených stupňů velení,
- mnohem více se opírat o výsledky průzkumu nadřazeného stupně velení,
- více pozornosti věnovat uplatnění principů a zároveň požadavků centralizovaného řízení a komplexního vedení průzkumu,
- kvalitněji a efektivněji organizovat a uskutečnit zpravodajskou součinnost na operačním a taktickém stupni velení.

Mimo to bude nezbytné brát v úvahu některé zvláštnosti v použití organických průzkumných orgánů speciálního, rádiového a radiotechnického průzkumu vševojskové armády.

Speciální průzkum bude plnit obdobné úkoly jako v útočné operaci. Průzkumné skupiny speciálního určení však budou zasazovány do menší hloubky. Některé z nich můžeme využít k průzkumu ve prospěch armádního protiúderu. Rovněž je vhodné plánovat a realizovat ponechání jedné nebo i několika skupin ve vlastní operační sestavě na předpokládaném směru hlavního úderu nepřítele. V případě úspěchu nepřítele se skupiny dostanou do jeho týlu a jsou schopny podávat hodnověrné zprávy, zvláště o jeho prostředcích jaderného napadení.

Rádiový a radiotechnický průzkum povedeme v celé šířce obranného pásma vševojskové armády s důrazem na předpokládané směry útoku nepřítele. Přítom rádiová a radiotechnická průzkumná pracoviště rozmístíme v prostorech méně vhodných pro útok nepřítele, zvláště jeho obrněných (tankových) jednotek. Manévr průzkumnými orgány rádiového a radiotechnického průzkumu plánujeme a v případě potřeby i realizujeme do hloubky operační sestavy vševojskové armády. Přítom musí hlavně zabezpečovat průzkum ve prospěch armádního protiúderu.

Dočasnost obrany bude vyžadovat tvorbu dostatečně silné zálohy průzkumu k využití při přechodu do útoku.

Zpracování zpráv a informační činnost představují finální proces průzkumu a zpravodajského zabezpečení, který do značné míry závisí na stavu a výsledcích řízení a vedení průzkumu.

Celý proces zpracování zpráv představuje velmi náročnou a složitou práci, která vytváří předpoklady pro informační činnost. V jednotlivých etapách zpracování zpráv musíme respektovat požadavek centralizace (při shromažďování, evidování a třídění) a požadavek komplexnosti (při jejich studiu a vyhodnocování). Při této činnosti i v obranné operaci existují určité příznivé, ale i méně příznivé momenty. Mezi výhody patří lepší podmínky pro práci. Nedochází totiž k častému přemísťování míst velení, takže proces zpracování zpráv může probíhat v určitém delším časovém úseku v jednom prostoru. Další výhodou je, že pro shromažďování zpráv můžeme více využívat linkových pojítek. Určitá složitost bude v tom, že při stejném kádrovém složení a materiálním zabezpečení bude třeba zpracovávat v určitém časovém úseku velký rozsah zpráv o nepříteli. Proto musíme přijmout předem a včas příslušná organizační opatření a celý proces zpracování zpráv musíme technicky dokonale nacvičit.

Je důležité nepodléhat při získávání zpráv pasivitě. Dobývat je nejen od podřízených, ale i od nadřízeného štábu.

Při informační činnosti máme větší možnosti využít dispečinku a linkových pojítek. Rovněž používání grafických a písemných informačních dokumentů bude častější.

Obsahová náplň jednotlivých částí informační zprávy náčelníka zpravodajského oddělení musí odpovídat potřebám zpravodajského zabezpečení obranné operace. V průběhu operace bude informační zprávu předkládat vždy při přípravě protiúderu. Náčelník zpravodajského oddělení musí vyhodnotit hlavní uskupení nepřítele a jeho prostředky jaderného napadení, na jejichž zničení závisí rozhodný přelom v průběhu bojové činnosti ve prospěch vlastních vojsk. Dále musí uvést zprávy o rozmístění záloh, době a směrech (prostorech) jejich možného zasazení. Cílem všech opatření bude dát dostatek podkladů k volbě nejvhodnější doby a směru protiúderu, zpravodajsky zabezpečit jeho průběh s důrazem na směr hlavního úderu a boky.

Značný význam bude mít hodnocení terénu a jeho vliv na vedení operace.

Stejně jako na všech stupních velení a ve všech druzích bojové činnosti poroste význam průzkumu a zpravodajského zabezpečení na stupni vševojskové armády v obranné operaci. Tato skutečnost je ještě zvýrazněna tím, že obrana klade vysoké a v některých případech i zvláštní požadavky na zabezpečení bojové činnosti, tedy i na průzkum.

Jako hlavní specifika jednotlivých druhů průzkumu v obranné operaci vševojskové armády můžeme uvést:

- menší hloubku vyslání průzkumných orgánů speciálního průzkumu a vyšší intenzitu jejich činnosti ve vlastní operační sestavě,

- rozmístění průzkumných orgánů rádiového a radiotechnického průzkumu na maximální možné vzdálenosti v rámci normy a přípravu jejich manévru do hloubky vlastní operační sestavy,

- plné soustředění úsilí vzdušného průzkumu ke zjištění prostředků jaderného napadení, prostorů rozmístění druhých sledů a záloh a jeho optimální koordinaci s ostatními druhy průzkumu.

Náročnost a složitost průzkumu a zpravodajského zabezpečení v obranné operaci vyžadují od orgánů velení a zpravodajských orgánů vševojskové armády vysoce zodpovědný přístup k organizaci průzkumu a od průzkumných orgánů cílevědomé, aktivní, včasné a efektivní vedení průzkumu.

K VYBAVENÍ ASV PRO DIALOGOVÝ ZPŮSOB PRÁCE

(Pokračování z VM 9/1982)

V druhé části článku uvádím podmínky pro budování terminálových a počítačových sítí z hlediska dostupnosti technických prostředků.

Základními technickými prostředky vševojskového ASV jsou mobilní minipočítače vestavěné do kontejnerů. Souprava je označována jako „Malý převozný počítač MO-MI“. Soupravy se rozvíjejí v prostorech míst velení v blízkosti spojovacích uzlů s předpokladem využití současně spojovací soustavy pro přenos dat. Všechny soupravy jsou vybaveny jednotně, včetně periferních zařízení, zařízení pro utajený přenos dat a základního programového vybavení. Tato koncepce zabezpečuje zvyšování spolehlivosti, zálohování a rozptřeni inteligence v síti. To je jejím kladem. Jejím nedostatkem je, že apriori vylučuje splnění požadavků některých uživatelů na vybrané aplikace, např. na tzv. počítačovou grafiku.

V současné době probíhá nasazení MOMI na operační stupně. Technické řešení soupravy, základní a aplikační programové vybavení má být řešeno tak, aby zabezpečovalo v blízké perspektivě práci v terminálové a počítačové síti. Protože problematika cílového řešení je značně rozsáhlá, složitá a náročná jak z hlediska technického řešení, programového, finančního a výrobního zabezpečení, tak i organizačního, odborného, kádrového i uživatelského zvládnutí (navíc bez odpovídajících zkušeností), je třeba začít od jednoduššího úkolu — řešit nejprve místní terminálo-

vou síť pro štáby svazů. Tato síť bude plnit vymezené funkce v rámci vševojskového ASV. V něm uživatelé mohou disponovat vlastními programy (úlohami), podle charakteru závislosti na společné bázi dat, z níž sdílené údaje může uživatel číst a inovovat (aktualizovat) v závislosti na jeho pracovní náplni a funkční pravomoci.

Dosavadní zkušenosti s využíváním **MO-MI 1** (na bázi minipočítače ADT 4332) pod operačním systémem DOS III/ADT potvrdily původní předpoklady, že jde o typický monoprogramový diskový operační systém, orientovaný na dávkové zpracování úloh, který dovoluje uživateli všechny běžné operace nad textem uživatelských programů a jejich jednoduchou segmentaci. Segmentování umožňuje s relativně malou operační pamětí pokrýt požadavky na řešení rozsáhlejších úloh, které nemohou být v operační paměti uloženy jako celek.

Nad operačním systémem DOS III jsou vybudovány další programové celky: EFMP (systém ovládání souborů), DB ADT (databankový systém). Dále můžeme aplikovat systém řízení terminálů TCS.

Kapacitní možnosti ADT 4332 a DOS III jsou principiálně určeny dvěma faktory: velikostí pamětového pod systému uživatele a výkonností procesoru.

Pamětový systém uživatele tvoří uživatelská část operační paměti a uživatelské oblasti na diskových pamětech. Uživatel-

ská část operační paměti má rozsah 20 K slov při používané verzi armádního standardu operačního systému (ASOS), která se při použití databázového systému krátí o 2 K slov a při použití TCS o dalších 3 K slov. Diskovou část pamětového podsystému tvoří čtyři svazky kazetové diskové paměti KDP 720, každý s uživatelskou kapacitou 614 K slov.

Výkonnost procesoru je určena cyklem operační paměti, množinou nutných instrukcí a dobou jejich průběhu.

Cyklus paměti je 3,2 μ s; v množině instrukcí chybí především aritmetika v pohyblivé čarce, vzhledem ke slovní orientaci minipočítače chybí širší repertoár instrukcí pro manipulaci s bity.

Z hlediska současných operačně taktických úloh komplexu ALEX vševojskového systému velení, provozovaných na MOMI 1 s DOS III, mohu uvést, že kapacitní možnosti systému jsou využívány na 100 %. O tom svědčí jak zaplnění pamětového podsystému, tak nevyhovující propustnost systému, daná výkonností procesoru.

Jaké vlastnosti tedy musí mít minipočítač a jeho programové vybavení, aby byl schopen řídit uvažovanou terminálovou (resp. počítačovou) síť a plnit požadavky uživatele?

Nejprve k programovému vybavení. Teoreticky vzato — musí v systému existovat minimálně dva procesory (proběhy programu v pamětové oblasti počítače):

- jeden obsluhuje terminály tak, aby každý z nich měl možnost dosáhnout aspoň části výpočetní kapacity právě tehdy, kdy to vyžaduje uživatel u terminálu,
- druhý proces realizuje výpočty vlastních úloh.

Optimální stav je, když je s každým terminálem spojen jeden proces.

Zmíněný TCS je programová nadstavba nad DOS III, která umožňuje vybudovat řídicí terminálovou síť kolem jednoho počítače. Ovšem DOS III je monoprogramový systém, tj. existuje v něm jediný proces. TCS ve spolupráci s DOS III tímto jedním procesem virtuálně realizuje výše zmíněné procesy (jeden proces pro jeden terminál). Konkrétně: v TCS jsou všechny vstup-výstupní operace s čekáním na dokončení a v čase, kdy výpočetní proces jednoho terminálu čeká na dokončení vstup-výstupní operace (z hlediska DOS III spuštěné bez čekání), TCS obsluhuje další terminály a jejich výpočetní procesy.

Tedy TCS umožňuje více (terminálových) procesů, ovšem s podstatným omezením, že všechny procesy jsou řízeny jediným (z hlediska DOS III uživatelským) programem. Uživatelé u terminálů jsou tedy omezovali v tom, že v jeden časový úsek mohou

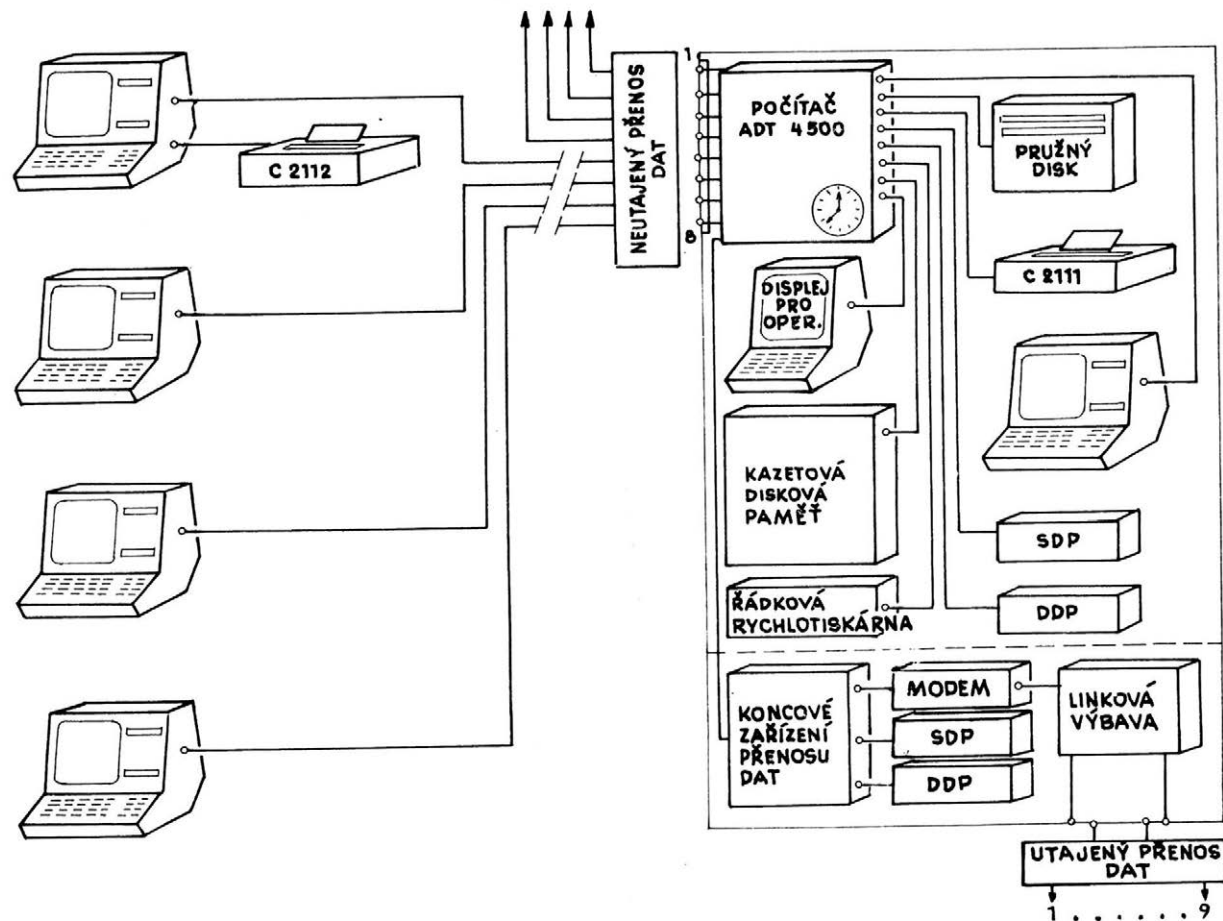
požadovat pouze tytéž služby co ostatní uživatelé, např. všichni mohou jen číst informace z jedné báze dat apod. Prostě TCS neumožňuje, aby z různých terminálů byly spouštěny různé úlohy, protože všechny terminály jsou řízeny jedním programem. Těchto programů může být samozřejmě víc, ale vždy je v činnosti pouze jediný z nich.

Je zřejmé, že pro použití MOMI 1 jako řídicího uzlu terminálové sítě jsou podstatnými omezujícími faktory nejen velikost operační paměti [dána maximálně 32 K použitým adresováním], ale i výkonnost procesoru. Rovněž další funkční možnosti soupravy, dané technickým a programovým vybavením (včetně přípojitelných prostředků), neumožňují vývoj a implementaci soudobých ASV.

Východiskem pro zabezpečení vzájemné nezávislosti uživatelů je multiprogramový výpočetní systém, který je schopen pro každý z terminálů zabezpečit samostatný výpočetní proces tj. řízený svým programem.

Předpokládá se, že terminálové a počítačové sítě ve vševojskovém ASV budou tvořit moderní soupravy **MOMI 2**. Z nich každá může fungovat jako místní terminálová síť samostatně, jako terminálová síť VS svazu, nebo jako součást počítačové sítě např. ve frontovém pásmu činnosti. Vznikají tedy nové kvalitativní podmínky. Soupravami MOMI 2 mohou být vybavena všechna místa velení operačních stupňů. Přitom dislokačně vzdálené počítače můžeme propojit spojovacími kanály a realizovat mezi nimi vzájemnou výměnu utajovaných informací stejně jako mezi soupravami MOMI 1. Vybavením některých míst velení více soupravami umožní přímé propojení v nich umístěných minipočítačů a spolu s implementací připraveného speciálního síťového programového vybavení vytvořit terminálovou či počítačovou síť a plně využívat jejich služeb. Znamená to realizovat dialogový vstup a vzájemnou výměnu informací vzdálených uživatelů, přenos bázi dat, jejich on-line aktualizaci a výběr dat z ní vzdálenými uživateli, aktivizaci programů z těchto koncových zařízení i vzdálenou přípravu programových modulů. Pro všechny tyto účely můžeme využívat vzdálené vnější paměti. Nová kvalita je dána i tím, že služeb jednoho výpočetního střediska mohou využívat uživatelé různých podsystémů velení.

Z aplikačního hlediska tedy nastává v procesu budování ASV přímo skoková změna. Znovu však připomínám, že je nutné postupovat od jednoduchých úkolů ke

složitým. V první etapě začneme s výstavbou jednoduché terminálové sítě.

Systém MTS na VS svazu se navrhuje tak, aby zahrnoval a plnil tyto funkce:

- dávkové zpracování a dialogový přístup uživatele k terminálům k uzlovému počítači,
- dávkové spouštění úloh ze všech terminálových pracovišť s výstupem úloh na terminál,
- aktualizace báze dat z terminálových pracovišť,
- využívání hodin reálného času (pro výdej jednotného času pracovníkům štábu, pro záznamy o požadavcích na zpracování a výdej informací, pro účely aktualizace báze dat i statistickým měřením pro následnou optimalizaci systému aj.),
- možnost použití mozaikové tiskárny jako prostředku pro grafický výstup,
- možnost používání vnějších diskových pamětí,
- možnost vytvořit vhodný výdej tištěné informace (hard-copy) na terminálovém pracovišti připojením mozaikové tiskárny k terminálu,
- utajený přenos dat,
- vstup/výstup děrné pásky,
- tisk výstupních sestav na řádkovou rychlotiskárnu,
- možnost přípravy dat a vstupu/výstupu na pružné disky (flopy).

Pro zabezpečení uvedených funkcí MTS se předpokládá využití těchto komponentů výpočetního systému:

- malý převozný počítač MOMI 2 (schéma viz **obrázek**),
- základní programové vybavení počítačů na bázi diskového operačního systému DOS IV,
- databázový systém ADT,
- uživatelské programové vybavení.

Souprava MOMI 2 obsahuje:

- multiprogramový počítač ADT 4500,
- operační paměť 320Kbyte (alfanumerických znaků),
- hodiny reálného času,
- kazetovou diskovou paměť 20Mbyte (alfanumerických znaků),
- řádkovou tiskárnu: 80 zn./řádek,
- mozaikovou tiskárnu: 130 zn./řádek, umožňující grafický výstup,
- displej pro obsluhu počítače,
- zařízení pro utajený přenos dat,
- snímač a děrovač děrné pásky (2 ks každého),
- obrazovkové displeje s klávesnicí jako terminál: 4 kusy přenosné a 1 pevně zabudovaný v soupravě,
- mozaikovou tiskárnu jako hard-copy na terminálovém pracovišti,

— vstupní/výstupní zařízení na pružný disk.

Jádrem MOMI 2 je mikroprogramově řízený počítač 3,5té generace ADT 4500, jehož procesor pracuje pod multiprogramovým operačním systémem DOS IV. Minipočítač obvodově i programově navazuje na předchozí typ ADT 4332 ve funkčním vzoru a prototypu MOMI 1. K zásadní strukturální změně došlo v základní jednotce použitím nového mikroprogramově řízeného procesoru, polovodičové operační paměti, dynamického mapovacího systému, pulsních napájecích zdrojů a v budoucím zabudování hodin reálného času. Současně s miniaturizací procesoru a operační paměti došlo ke zvýšení spolehlivosti.

Nová struktura minipočítače přináší uživateli mimo jiné:

- rozšíření základního souboru 80i instrukcí na 128,
- v průměru až dvojnásobné zkrácení doby na proběh jednotlivých instrukcí,
- pětinašobné zkrácení cyklu operační paměti (řídící paměť má cyklus desetinásobně kratší),
- dvojnásobné zvýšení rychlosti přenosu dat do a z paměti,
- zavedením dynamického mapovacího systému se uživateli 32 K fyzické paměti s 32 stránkami po 1 K slov rozšiřuje na dostupnost 1024 K fyzické paměti s 1024 stránkami po 1 K při zachování struktury a principu adresace v rámci jednoho programu.

Multiprogramový operační systém **DOS IV** umožňuje uživateli řešit programy z oblasti hromadného zpracování dávkovým způsobem i z oblasti řízení v reálném čase. Uživateli u terminálu vytváří iluzi výhradního vlastnictví výpočetního systému.

Uživatele terminálů můžeme hierarchicky kategorizovat do tříd a podle jejich pravomocí přikazovat systému, co má vykonávat.

Data můžeme organizovat do souborů, které chceme chránit proti neautomatizovanému zásahu.

Systém umožňuje současný běh programů až v 64 samostatných oblastech (až do kapacity 54 KB pro uživatelský program a data), které může zobrazovat buď v rychlé operační paměti, nebo je dynamicky odkládat a znovu zavádět do/z diskové paměti. Technickými prostředky se řeší celočíselná aritmetika 16 a 32 bitových slov i aritmetika v pohyblivé řádové čáře.

Systém umožňuje vývoj programů s výpočty v programovacích jazycích BASIC, FORTRAN IV, ASSEMBLER, počítá se i s implementací jazyka PASCAL a MODULA.

Pro interaktivní vývoj programů je k dispozici dokonalý textový editační program a výkonný ladicí systém.

Pomalá vstupní/výstupní periferní zařízení můžeme modelovat na diskových pamětech a skutečný vstup/výstup dát vykonat v prostoji počítače.

Systém poskytuje prostředky pro návrh a realizaci aplikačně orientovaných instrukcí řízených uživatelskými mikroprogramy a prostředky pro práci s datovými bázemi.

Jednotlivé počítače ADT 4500 můžeme pod řízením DOS IV propojovat do počítačových sítí s libovolnou topologií.

Systém je vybaven jednoduchými prostředky pro výměnu libovolných typů souborů dat mezi dvěma počítači.

Databázový systém pod DOS IV (který je k dispozici) umožňuje spojit samostatné soubory dat do jediné, vzájemně svázané báze dat, která je současně přístupná pomocí konverzačního jazyka i dislokačně vzdáleným uživatelům.

Síťové programové vybavení pod DOS IV umožňuje sdílení všech prostředků systémů zapojených do sítě, vzdálené ovládání datových souborů, komunikaci mezi termi-

nály sítě i mezi programy řešenými v jednotlivých uzlech sítě.

Takto navržený systém zabezpečuje výše uvedené funkce MTS (v budoucnu počítačové sítě) a umožní kvalitativně novým způsobem zpracovávat úlohy a zabezpečovat informační potřeby polních štábů svazů. Jeho technické možnosti i možnosti ověřeného základního a aplikačního programového vybavení jsou perspektivní a umožňují etapový postup při výstavbě ASV, aniž by omezovaly rozvoj uživatelského programového vybavení.

Závěrem chci upozornit, že řadu technických problémů jsme již zvládli a můžeme zvládnout nezávisle na příslušných štábech. Je nám však jasné, že k nejvýznamnější změně při řešení úkolů automatizace velení vojskům v důsledku nasazení mobilních výpočetních prostředků dojde v postavení a úloze důstojníků štábů svazů. Proto je třeba, aby myšlenky automatizace plně pronikly do vědomí těchto orgánů, aby se efektivní využívání možností a nové uživatelské přístupy staly nezbytnou součástí jejich plánovacího a rozhodovacího procesu.

PALEBNÉ NIČENÍ NEPŘÍTELE V OBRANĚ

Palebné ničení nepřítele v obraně má vzhledem k útoku některé zvláštnosti, které jsou dány odlišnými podmínkami vedení bojové činnosti vlastních vojsk i nepřítele. K základním patří bezesporu převaha nepřítele v silách a prostředcích, které mu umožňují volit nejvýhodnější dobu, prostor i způsob útoku. Vlastní vojska naopak jsou nucena přizpůsobovat se této pro ně nepříznivé situaci, mají omezenou volnost rozhodování, plánují a organizují svou činnost na základě předpokladů a vstupují do boje (operace) s relativně nižší možností využít veškerého svého bojového potenciálu. Ne vždy se totiž podaří zjistit zámysl nepřítele a předem se připravit do všech důsledků k jeho ničení. Proto charakteristickým rysem organizace palebného ničení v obraně bude upřesňování předem připravených plánů v průběhu boje podle výsledků průzkumu, široký manévry k přenosu palby, úderů i jednotek, útvarů a svazků na směry hlavního úsilí nepřítele, přeskupování sil a prostředků, popř. i reorganizace velení prostředků ničení.

Vzhledem k nedostatku hodnověrných zpráv budeme komplexní palebné ničení nepřítele plánovat v několika variantách na nejpravděpodobnějších směrech a prostorech. Obsahem plánování bude také příprava manévru palbou i útvarů (svazky), přehodnocování důležitosti jednotlivých objektů a z toho vyplývající nepřetržitá optimalizace při určování vykonavatelů palby a úderů, organizace úzké a trvalé součinnosti všech účastníků palebného ničení nepřítele.

K palebnému ničení se přibírají jednotky, útvarů a svazky dělostřelectva i raketového vojska (úderů tříštivotrhavými raketami). Jejich palba a úderů tvoří součást celkového systému palebného ničení nepřítele, do něhož zahrnujeme dále úderů letectva, palbu ostatních prostředků, ale i výbušné a zápalné zátarasů a manévry palbou. Jaderného ničení se zúčastňují všechny jednotky, útvarů a svazky raketového vojska a letectvo.

S ohledem na skutečnost, že rozhodujícím činitelem pro volbu způsobů a doby použití prostředků ničení je nejen hodnota vlastních palebných možností, ale zejména dosud neupřesněná činnost a hodnota nepřítele, bude základem plánování a organizace palebného ničení plánování možných úkolů, které můžeme uspořádat do větších celků podle období. Tato období odpovídají předpokládanému vývoji obranného boje (operace). Půjde o tyto hlavní úkoly:

- zabránit vyvedení a rozvinutí vojsk nepřítele,
- zmařit nebo oslabit útok nepřítele palebnou protipřípravou,

- odrazit zteč předního okraje a prolomení prvního postavení,
- podporovat boj vlastních jednotek v hloubce obrany,
- ničit nepřítele při vlastních protiztečích a protiúderu.

Cílem článku je ujasnit cíle, obsah a způsoby plnění uvedených úkolů prostředky RVD, charakterizovat součinnost s ostatními prostředky ničení a ukázat na některé zvláštnosti v plánování a organizaci palebného ničení v obraně.

Palebné ničení nepřítele při jeho vyvádění z výchozího prostoru a při rozvinování k útoku

Cílem palebného ničení je způsobit nepříteli takové ztráty, abychom vyvádění a rozvinování jeho vojsk zdrželi, dezorganizovali, popř. znemožnili. Toho můžeme dosáhnout zejména ničením vojsk prvního sledu, umlčením prvků systému velení a řízení vojsk současně s podstatným snížením účinnosti palebné (jaderné) přípravy nepřítele. Proto objektem úderů RV a palby dělostřelectva budou prostředky jaderného napadení, dělostřelectvo, místa velení a jednotky (útvary) prvosledových útvarů (svazků).

Palebné ničení se zahajuje při počátku vyvádění a pokračuje po celou dobu přesunu k přednímu okraji až k přechodu na zteč. Počet použitých prostředků postupně narůstá tak, jak se vojska nepřítele dostávají na jejich dostřel a nejvyšší intenzity dosahuje ničení nepřítele před předním okrajem.

Úderů tříštivotrhavých raket armádní raketové brigády můžeme použít v této době opět jen na nejdůležitější cíle, zpravidla větších rozměrů, s charakterem nekryté živé síly nebo se snadno zranitelnými prvky (letouny na letištích a zařízení těchto letišť, řízené střely, uskupení radiotechnických a spojovacích prostředků, nekrytá místa velení a pod.). K umlčení 1—2 takových cílů je nutné 1—2 odpálení.

Úderů tříštivotrhavých raket oddílů vojskových raket můžeme použít na obrněné dělostřelecké a raketometné baterie, baterie PLRS i PLD, na bojové vrtulníky v prostorech rozmístění nebo ve vyčkávacích prostorech, nekrytá místa velení apod. Jedním odpálením 2—3 oddílů můžeme vyřadit 1—2 cíle tohoto typu.

Dělostřelectvo s velkým dostřelem umlčuje palebnými přepady proudy nepřítele na komunikacích a na jejich vhodných úsecích (mosty, úzká údolí, průchody lesními masívy apod.). Pokud to situace dovolí, využíváme ke zvětšení hloubky ničení dočasných (předsunutých) palebných postavení.

Hlavní část dělostřelectva se zapojuje postupně do palebného ničení v době, kdy proudy nepřítele jsou ve vzdálenosti 10—15 km od předního okraje a kdy se připravují nebo zahajují rozvinování do předbojových sestav. Do předpokládaných prostorů rozvinování plánujeme hromadné palby divizí prvního sledu, popř. i armády. Současně vedeme boj s dělostřelectvem nepřítele, dezorganizujeme jeho velení palebnými přepady velitelských stanovišť, spojovacích uzlů, pozorovatelů a umlčujeme systém PVO a REB. Na tankových směrech připravíme pohyblivé přehradné palby a před předním okrajem vytváříme clonu přehradných paleb.

Jakmile se čelní sledy nepřátelských tanků, obrněných transportérů a BVP přiblíží na vzdálenost 2,5—3 km od předního okraje, zapojuje se do palebného ničení přímá střelba protitankových zbraní. Její intenzita postupně narůstá a vrcholí před předním okrajem obrany, kdy zasahují i ruční protitankové zbraně.

Ničení tanků v tomto období má pro splnění cílů obranného boje rozhodující význam. Podle počtu vyřazených tanků můžeme stanovit pravděpodobnost zastavení útoku nepřítele. Proto je nutné na směru hlavního úderu nepřítele soustředit dostatečné množství protitankových prostředků. V kalkulacích při zjišťování potřebné hustoty vycházíme z předpokladu, že jedna protitanková zbraň (PTK, PTRS, tank, BzK) je schopna vyřadit až dva tanky a že současná organizace nepřátelských svazků dovoluje vytvořit hustotu 15–20 tanků na 1 km, v rámci armádního sboru 20–30 tanků. Do hloubky svazků prvního sledu by proto hustota vlastních protitankových zbraní měla dosáhnout hodnoty nejméně 10 a pro odrazení celého sboru nepřítele nejméně 15. Významnou úlohu při vytváření těchto hustot sehrávají protitankové zálohy, připravené na jednotlivých stupních velení, počínaje vševojskovým útvarem.

Zkušenosti ze cvičení a teoretické propočty ukazují, že při vedení obranné operace bez použití jaderných zbraní připadá největší část zničených tanků nepřítele protitankovým zbraním (do 50 %), dále dělostřelectvu v zakrytých palebných postaveních (27–30 %), letectvu včetně bojových vrtulníků (17 až 20 %) a minovým zátarasům (5–7 %).

Posílení dělostřelectvem pro střelbu ze zakrytých palebných postavení ovlivní situace, za které přešla vlastní vojska do obrany. Půjde-li o dočasné vedení obranného boje (operace), nemusí dojít v rámci armády ke změně v rozdělení posilových prostředků. Svazky prvního sledu pak povedou obranný boj s dřívějším posílením, tzn. až do hodnoty dělostřelecké brigády, s podporou ADS o 4–8 oddílech a ARMS o 4–7 oddílech. Za obvyklý případ však je nutné považovat vedení obrany s minimálním posílením nebo pouze s organickými prostředky.

Při vedení operace s použitím jaderných zbraní plánujeme a organizujeme skupinové jaderné údery RV na rozvíjející se vojska nepřítele a jednotlivé údery na důležité cíle a proudy vojsk. Údery sladíme nejen s činností letectva, ale i s palbami dělostřelectva.

Efektivnost našeho palebného plánování a palebného ničení plně závisí na výsledcích průzkumu. Ten kromě přímých podkladů pro údery a palbu může poskytnout další informace o možné činnosti nepřítele, např. o přípravách určitých prostorů, úpravách komunikací, o rozmísťování spojovacích prostředků a provozu na rádiových sítích apod. Na základě těchto zpráv a po studiu leteckých snímků, map, terénu, operačních a taktických zásad můžeme včas připravit palebnou činnost na nejpravděpodobnější prostory a objekty a tak podstatně zvýšit efektivnost palebného plánování a zkvalitnit řízení palby a úderů.

Palebná protipříprava

Protipřípravu, má-li splnit očekávaný cíl, kterým je zmaření útoku nebo podstatné oslabení úderní síly vojsk nepřítele, musíme plánovat a organizovat na operačním stupni velení (front, armáda). Zde existuje možnost soustředit dostatek prostředků ničení pro splnění takového cíle. Objektem palebného ničení je hlavní uskupení nepřítele, které se připravuje k útoku ve výchozím prostoru v hloubce nebo v přímém dotyku, a jeho odpovídající součásti (uskupení prostředků jaderného napadení, dělostřelectva, prostředků PVO, systém velení atd.). Palebné protipřípravy se zúčastňuje RVD a letectvo. Z prostředků RVD přibíráme:

- raketové jednotky, útvary a svazky prvosledových armád pro úderý tříštivotrhavými raketami (TSTR) a frontové raketové svazky,
- dělostřelectvo prvosledových svazků, v jejichž obranném pásmu protipřípravu připravujeme,
- armádní dělostřelectvo v plné hodnotě,
- posilové dělostřelectvo (frontovou dd),
- dělostřelectvo druhosledových svazků (dp, rmo) prvosledových armád.

Celkové množství RVD, přibíraného k protipřípravě, závisí na stanoveném cíli, objemu palebných úkolů (v tom i stupeň vyřazení) a vyčleněném množství munice. Potřeba hlavní na 1 km úseku protipřípravy tak může dosáhnout 30—40 hlavní (1,5—2 oddíly).

Objektem palebného ničení jsou zejména taktické prostředky jaderného ničení, dělostřelectvo, soustředěné k palebné přípravě útoky, místa velení, prostředky REB, PVO, pozemního průzkumu a vojska v dotyku.

Budeme-li uvažovat o protipřípravě v rámci vševojskové armády, pak na styku dvou divizí můžeme počítat se soustředěním těchto prostředků:

- dělostřelectvo dvou divizí: 10 oddílů — 180 hlavní,
- armádní dělostřelectvo (kdb, rmp): 8 oddílů — 144 hlavní,
- posilové dělostřelectvo (thdb, kdb): 8 oddílů — 144 hlavní,
- dělostřelectvo dvou druhosledových divizí armády (dva dp a dva rmo): 8 oddílů — 144 hlavní.

Celkem 34 oddílů a 612 hlavní.

Při požadavku vytvořit hustotu 30 hlavní je reálné plánovat protipřípravu na úseku do 20 km (úsek útoku do 4 brigád), nemůžeme však vyloučit vedení protipřípravy na dvou směrech. Prostředky jaderného napadení a další důležité cíle (dělostřelectvo, místa velení) ničíme bez ohledu na místo rozmístění.

K palebným možnostem, které dává zmíněná hustota hlavní, je nutné připočíst i úderý RV tříštivotrhavými raketami. V našem případě to znamená:

- dva oddíly prvosledových a dva oddíly vojskových raket druhosledových divizí, každý oddíl po jednom odpálení ... 16 úderů,
- jedna armádní raketová brigáda (jedno odpálení) ... 8 úderů,
- jedna frontová brigáda (jedno odpálení) ... 12 úderů.

36 úderů tříštivotrhavými raketami dává možnost umlčet 2—3 cíle odpovídajícího významu (raketové prostředky jaderného napadení, baterie PLŘS, VS divize, PVS sboru, uskupení prostředků REB nebo nekrytá živá síla v prostoru soustředění, popř. polní letiště).

Trvání a strukturu protipřípravy podmiňuje množství a druh cílů, požadovaný stupeň jejich vyřazení, celkové množství přibraného RVD, povolená spotřeba munice, ale také způsob plnění a objem úkolů letectva.

V současné době, kdy většina cílů má charakter kryté živé síly, se spotřeba střeliva pohybuje od 0,8 do 1,0 pp. Délka protipřípravy bude tedy závislá zejména na době, potřebné k vystřelení takového množství munice při zachování povoleného režimu palby. Tato spotřeba odpovídá zhruba době 25—30 minut. Vyčleníme-li pro letectvo asi 10 minut, prodlouží se protipříprava na 35—40 minut.

V podmínkách vedení bojové činnosti s použitím jaderných zbraní můžeme plánovat pro protipřípravu podstatně rozhodnější cíle, např. zmařit útok nepřítele ještě před jeho zahájením. Hlavní úlohu přitom sehrává RV a letectvo

svými jadernými údery na nejdůležitější objekty hlavního nepřátelského uskupení, zejména na uskupení prostředků jaderného napadení, místa velení a na obrnné útvary a svazky vojsk prvního sledu.

Nepřítele pak ničíme ve dvou prostorech. Jednak v hloubce, kde vykonavatelé budou prostředky RV a letectva, jednak na předním okraji do hloubky 10 až 15 km, kde hlavní úlohu sehraje dělostřelectvo.

Možná struktura a trvání je dána dobou na hromadný jaderný úder (10—15 minut), na následující palebný přepad dělostřelectva (15—20 minut) a na úder letectva (10—15 minut). Celkem tedy 35—50 minut.

Palebné ničení nepřítele při odražení zteče a v boji o první postavení

Za cíl palebného ničení v tomto období můžeme považovat způsobení takových ztrát prvosledovým útvarům a svazkům nepřítele, zejména v tancích, že nedojde ke zteči předního okraje a prolomení prvního postavení. Toho můžeme dosáhnout při maximální intenzitě dovedně sladěnou palebnou činností všech prostředků ničení, z nichž významnou roli sehraje protitankové prostředky.

Objektem úderů RV a palby dělostřelectva jsou jak vojska v přímém dotyku, tak i v hloubce. Rozhodující vliv na výsledek boje má přímá střelba protitankových zbraní na předním okraji a prvním postavení. Tato ničí tanky, obrnné transportéry a BVP, které podporují a doprovázejí zteč nepřítele.

Kromě přímé střelby bude o výsledku boje na předním okraji rozhodovat i boj o palebnou převahu, který zahrnuje zejména ničení taktických prostředků jaderného napadení a dělostřelectvo nepřítele, boj se zálohami a druhými sledy a konečně i umlčování a ničení míst velení, spojovacích uzlů a prostředků REB nepřítele.

Ničení prostředků jaderného napadení a boj s dělostřelectvem nepřítele, které podporují zteč, patří k hlavním úkolům armádních dělostřeleckých skupin. Dílčí úkoly přitom plní i RV svými tříštivotrhavými raketami. Úspěšné ničení dělostřeleckých baterií nepřítele podstatně oslabuje jeho údernou sílu, nutí zpomalit jeho postup a získává čas pro manévry vlastními zálohami a pro přípravu protiztečí a protiúderu. Objem úkolů a efektivnost jejich plnění podmiňují výsledky našeho průzkumu.

Boj se zálohami vede divizní a armádní dělostřelectvo, a to hromadnými palbami i jednotlivými soustředěnými palbami oddílů s cílem zabránit jejich zasažení nebo snížit jejich bojeschopnost. Úderů tříštivotrhavými raketami použijeme jen na zálohy s charakterem nekryté živé síly.

Významným úkolem je palebné ničení míst velení, průzkumných prostředků a prostředků REB, uskutečňované s cílem dezorganizovat velení vojskům, zabránit získávání podkladů pro palbu a pro vedení REB. Ničení se zúčastní většina dělostřelectva, na důležité cíle v hloubce i RV tříštivotrhavými raketami.

V podmínkách vedení bojové činnosti s použitím jaderných zbraní ničí RV a letectvo jadernými údery prostředky jaderného napadení, místa velení a zálohy nepřítele.

Také zde můžeme většinu úderů a paleb předem plánovat po pečlivém vyhodnocení zpráv o nepříteli, při znalosti jeho způsobů vedení boje a tvorby zámyslu útočného boje. Navíc je třeba vzít v úvahu i pravděpodobné výsledky vlastní bojové činnosti a její vliv na činnost nepřítele, dokonalou znalost terénu a jeho přízvisobení pro obranu. Sladěnost paleb se zátarasy je bezpodmínečnou nutností.

V tomto období sehraje významnou úlohu manévr palbou. Manévr jednotkami a útvary RVD bude ztížen palebnou činností nepřítele, palbami dělostřelectva a údery letectva včetně využití minování na dálku do prostorů bojového rozmístění a na osy přesunu. Kromě toho můžeme předpokládat, že nebude ještě dostatek podkladů pro rozhodnutí o manévru.

Manévr palbou a úderu umožní rychle hromadit palebnou sílu do ohrožených prostorů a na hlavní uskupení vojsk nepřítele. Při přemísťování bude časté zaujímání nepřipravených prostorů rozmístění a vedení úderů a paleb z chodu.

Podpora boje vlastních jednotek v hloubce obrany

Po získání hodnověrných podkladů o směru hlavního úderu nepřítele úsilí vlastních palebných prostředků soustředíme na podporu boje jednotek a útvarů v hlavním pásmu obrany a na dalších obranných postaveních. Cílem této podpory je způsobit nepříteli co největší ztráty, otupit jeho údernou sílu, přinutit ho zasazovat své druhé sledy předčasně a zastavit jeho další pronikání do hloubky obrany. Největší důraz je třeba klást na ničení tanků a BVP nepřítele. To je hlavní úkol prostředků přímé střelby, ale i dělostřelectva v zakrytých palebných postaveních a letectva (bojových vrtulníků).

Dělostřelectvo ničí nepřítele soustředěnými palbami, ale i hromadnými palbami, pohyblivými i nepohyblivými přehradnými palbami s důrazem na směry útoku tanků. I když účinnost přehradných paleb není u obrněných cílů vysoká, nemůžeme přehlédnout jejich dezorganizující vliv na vojska nepřítele.

V tomto období, kdy dochází k vyčerpávání bojeschopnosti prvosledových jednotek a útvarů nepřítele a kdy další rozvíjení jeho útoku bude závislé na včasné a plánovitě zasazování jeho druhých sledů a záloh, vzrůstá význam boje se zálohami. Zúčastňuje se jej zejména divizní dělostřelectvo, které napadá zálohy v prostorech soustředění a ve výchozích prostorech, při jejich příchodu k přednímu okraji a při rozvinování. V hloubce leží hlavní tíha tohoto boje na letectvu.

Armádní skupiny se částí sil mohou zúčastnit umlčování druhých sledů a záloh, aktuální přítom bude účast ARMS, avšak jejich hlavním úkolem musí být i nadále boj s nepřátelským dělostřelectvem, které podporuje boj prvosledových jednotek a uskutečňuje jejich palebnou podporu, popř. je připravené k palebné přípravě zasazovaných druhých sledů. Současně trvá pohotovost armádního dělostřelectva k ničení taktických prostředků jaderného napadení.

Pokračuje úsilí o narušení systému velení vojskům nepřítele. Prostředky ničení v souladu s plánem REB ničí a umlčují místa velení a prostředky REB při současné realizaci opatření pro radioelektronickou ochranu vlastních sestav.

Ve prospěch vlastního letectva ničí prostředky RVD baterie PLRS a PLD na rozhodujících směrech jeho působení. Baterie PLRS můžeme úspěšně vyřazovat údery tříštivotrhavých raket.

Novým úkolem v palebném ničení nepřítele budou palby na styk mezi útvary a svazky. K tomu určíme 1—2 oddíly s dostřelem za hranice pásma a stanovíme doplňková palebná pásma.

K rychlé a pružné reakci na vývoj situace a na požadavky vševojskových velitelů slouží promyšlený a organizačně zabezpečený manévr RVD palbou i pohybem. Také zde přináší nejvyšší efekt při ničení pronikajícího nepřítele manévr palbou a údery, který umožňuje včasné soustřeďování palebné síly na nejdůležitější směry. Manévr pohybem vytváří jednak lepší podmínky pro plnění úkolů,

jednak zvyšuje odolnost a životaschopnost bojových sestav dělostřeleckých i raketových jednotek a útvarů a umožňuje dosahovat potřebných hustot palebných prostředků.

Při palebném plánování, které je výsledkem hlubokého rozboru pravděpodobného zámyslu a možností nepřítele, studia terénu a zámyslu vedení obranného boje (operace) vlastními vojsky, hraje i v tomto období velkou úlohu součinnost se ženijním vojskem, které organizuje systém zátarasů. Vzájemná spolupráce příznivě ovlivňuje účinnost obou prostředků ničení a vede ke zpevnění celé obrany.

RV se účastní palebného ničení tříštivotírhavými raketami na cíle v hloubce. Jadernými údery, pokud se vede bojová činnost s použitím jaderných zbraní, ničí prostředky jaderného napadení, důležitá místa velení, prostředky PVO a vojska druhých sledů a záloh, zejména obrněné a tankové útvary, přisunované k rozvíjení útoku. Údery na proudy těchto vojsk vyžadují úzkou součinnost se vzdušným průzkumem, dokonalou organizací řízení raketových úderů a výkonný spojovací systém.

Ničení nepřítele při protiztečích a protiúderech

Při vlastních protiztečích a protiúderech ničíme nepřítele podle zásad palebného ničení nepřítele v útočné činnosti. Proto i období ničení odpovídají jednotlivým obdobím palebné činnosti za útoku:

- období palebného přikrytí vyvedení a rozvinutí vojsk určených k protizteči nebo protiúderu při jejich zasazení z chodu,
- období palebné přípravy protizteče (protiúderu),
- období palebné podpory protizteče (protiúderu),
- období palebného doprovodu vojsk v hloubce při plnění úkolu protizteče (protiúderu).

V prvním i druhém období počítáme s tím, že prostředky jaderného napadení, dělostřelectvo, raketomety a minomety nepřítele ničíme ihned při zjištění. Proto první období nemusíme realizovat a řešíme je pohotovostí k ničení nově zjištěných cílů. Obdobně ve druhém období ADS (popř. SDS) ničí nově zjištěné a obživlé prostředky jaderného napadení, dělostřelecké, raketometné a minometné baterie. Dělostřeleckou přípravu pak můžeme zkrátit na dobu nutnou pro vystřelení odpovídajícího množství munice, nebo zahájit až v době, kdy vlastní útvary dosahují čáru rozvinování do rotních proudů (4–6 km) nebo pásmo účinné palby protitankových zbraní nepřítele (2,5–3 km). Namísto 35–40 minut může tedy příprava trvat 15–20 minut a mít formu palebného přepadu živé síly a palebných prostředků, zejména protitankových, prostředků jaderného napadení, dělostřelectva, raketometů, minometů, zjištěných do zahájení.

Dělostřeleckou podporu protizteče (protiúderu) plánujeme zpravidla postupným soustředováním palby, pohyblivým palebným pásmem, popř. i jednotlivými soustředěnými palbami (nebo kombinací těchto forem). Cílem je postupně umlčovat uskupení nepřítele a jeho palebných prostředků před vlastními postupujícími jednotkami.

Vzhledem k tomu, že protizteče i protiúder plánujeme vždy v několika variantách, plánujeme a připravujeme ničení nepřítele na několika směrech. Plánování má orientační charakter a teprve bezprostředně před zahájením protizteče (protiúderu) upřesníme a konkretizujeme objekty, trvání a strukturu přípravy, metodu i hloubku podpory, stejně jako úkoly RVD.

V podmínkách vedení bojové činnosti s použitím jaderných zbraní ničí RV jadernými údery prostředky jaderného napadení, důležitá místa velení, prostředky PVO a druhé sledy nepřítele na směru protizteče (protiúderu). Půjde zpravidla o skupinový jaderný úder, který sladíme s činností letectva. Při ničení prvosledových jednotek a útvarů nepřítele musíme velkou pozornost věnovat bezpečnosti vlastních vojsk. Jejich stupeň ukrytí je nižší než v obraně, popř. půjde o živou sílu nekrytou, kde bezpečnostní vzdálenost s ohledem na mohutnost výbuchu a druh rakety může dosáhnout 5–7 i více km.

Systém komplexního palebného ničení nepřítele

Splnit úkol obranného obje (operace) můžeme jen za předpokladu včasné organizace celkového systému palebného ničení, který vytváří podmínky pro efektivní ničení nepřítele všemi vhodnými prostředky. Palebný systém zahrnuje všechny druhy paleb dělostřelectva a paleb (úderů) dalších prostředků ničení, včetně úderů tříštivotrhavých raket raketového vojska. Vytváříme jej na základě zámyslu vedení obranného boje (operace). Začíná na dalekých přístupech k přednímu okraji a pokračuje do celé hloubky obrany včetně protiztečí (protiúderů). Sladíme jej s jadernými údery, se systémem zátarasů a plně využíváme vlastností terénu.

Zvláštní pozornost v organizaci palebného systému věnujeme boji s tanky nepřítele, který trvá od dosahu dělostřelectva v zakrytých palebných postavech do celé hloubky obrany a ke kterému využijeme všech vhodných palebných prostředků.

Plánování palebného systému RVD na armádním stupni má za cíl sladit palbu dělostřelectva divizí a armádních skupin, a to zejména na hlavním směru, v prostorech hromadných paleb, na stycích a v mezerách mezi svazky prvního sledu, při protipřípravě a armádním protiúderu. Podobně plánujeme i organizujeme palebný systém v divizích.

Počet raket a množství dělostřelecké munice, vydělené pro obranný boj (operaci), její rozdělení po úkolech a mezi útvary (svazky), stanovíme s ohledem na objem a důležitost úkolů. Např. na armádní operaci přidělujeme 40–50 jaderných raket, z nichž asi $\frac{1}{3}$ plánujeme pro armádní protiúder. V operaci bez použití jaderných zbraní může armáda dostat 4–5 palebných průměrů dělostřelecké munice, z toho plánuje do 0,5 pp na přisunujícího se nepřítele, 1,5–2,5 pp na vedení obranného boje a asi do 2 pp na protiúder.

Plánování a organizace komplexního palebného ničení nepřítele probíhá za obdobné metodiky práce vševojskových velitelů a štábů, skupiny jaderného a palebného plánování, náčelníků druhů vojsk a jejich štábů jako za přípravy útočného boje. Velkou pozornost věnujeme součinnosti, hlavně RVD s letectvem, vojsky v obraně a ženijními jednotkami a útvary, a to při plnění hlavních úkolů obrany. Zvláštností je plánování v několika variantách, postupné upřesňování objektů palby a úderů, zpravidla bezprostředně před vedením, široké využívání manévru palbou i jednotkami a útvary.

V operačních propočtech ve štábu RVD se setkáváme s obdobnými metodikami, normami a rozpočtovými jednotkami. Stupeň ničení nepřítele je závislý na množství sil a prostředků, na jejich možnostech, dále na hodnotě uskupení a charakteru bojové činnosti nepřítele a může být různý pro každý z uvažovaných směrů útoku nepřítele.

FRONTOVÉ LETECTVO V PROTIVZDUŠNÉ OPERACI

Charakteristickou zvláštností strategické operace na válčišti je hromadné použití různých prostředků vzdušného a kosmického napadení. Pravděpodobný nepřítel soustřeďuje na válčišti silná uskupení vojenského letectva a prostředků jaderného napadení a plánuje jejich použití formou mohutných útočných vzdušných a vzdušných kosmických operací.

Nutnost čelit těmto formám operačního použití prostředků vzdušného a kosmického napadení vyvolalo potřebu vytvářet silnou protivzdušnou a protikosmickou obranu a stanovit odpovídající formy použití vojsk k odrazení útočných vzdušných a vzdušných kosmických operací nepřítele. Takovou formou operačního použití druhů vojsk je protivzdušná operace.

Protivzdušnou operaci na válčišti charakterizuje souhrn předem plánovaných a z hlediska cílů, úkolů, místa a času sladěných vzdušných a protivzdušných sražení a bojů vojsk PVOS, vojska PVO pozemního vojska, frontového stíhacího letectva a bojové činnosti ostatních svazků a útvarů frontového a vojskového letectva, raketového vojska a dělostřelectva a prostředků REB podle jednotného zámyslu a plánu.

Frontové stíhací letectvo je schopné rychle přenášet úsilí na jednotlivé náletové směry a operačně manévrovat. Jeho úkolem v protivzdušné operaci bude:

- ničit taktické letouny, vrtulníky, bezpilotní prostředky vzdušného napadení a letouny-nosiče protizemních řízených střel na přístupech k čáře dotyku a v prostoru operační sestavy vojsk frontu,
- vytvářet hloubku PVO a ničit pronikající letouny nepřítele,
- stíhací letecká ochrana úderného letectva při letu k cíli a zpět, při jeho úderech (na letiště, odpalovací zařízení OTR apod.) na objekty nepřítele,
- blokovat letiště taktického letectva nepřítele.

Tyto úkoly bude stíhací letectvo plnit v těsné součinnosti s vojsky PVOS a vojskem PVO pozemního vojska.

Ke zjištění, s jakou efektivností může tyto úkoly plnit, musíme zhodnotit jeho bojové možnosti a stanovit předpokládané výsledky bojové činnosti. Bojovými

možnostmi stíhačů rozumíme očekávaný výsledek jejich činnosti, kterého mohou dosáhnout při plnění bojových úkolů v konkrétních podmínkách a stanoveném způsobu bojové činnosti. Tyto vyjadřujeme několika charakteristikami, které nazýváme společně „ukazatele bojových možností“. Tak např. to jsou **ukazatele, které charakterizují prostor, v němž stíhači plní bojové úkoly.**

V závislosti na výbroji, výšce, rychlosti letu, počtu a obsahu přídavných nádrží je **taktický dolet** stíhacích letounů v rozmezí od 250 do 800 km. Tento rozsah taktického doletu umožňuje frontovému stíhacímu letectvu plnit úkoly blokování letišť nepřítele, stíhací ochrany vlastního úderného letectva a ničit letouny, vrtulníky, bezpilotní prostředky a řízené střely s plochou dráhou letu ve vzdálenosti 120 až 140 km ve středních a velkých výškách a do 200 až 400 km v malých výškách před čarou dotyku (státní hranicí) v celém pásmu bojové činnosti frontu. Možnosti taktického doletu umožňují rychlé přenášení úsilí na jednotlivé směry a operační manévry.

Pomocí výpočtů stanovíme **čáry přepadu** v závislosti na dálce zjištění, rychlosti a výšce letu cíle. Tabulky a grafy (jako výsledek výpočtů) nám ukazují, že k přepadu cíle ze střežení na letišti, vzhledem k malé dálce zjištění, bude docházet až za čarou dotyku (státní hranicí) nad vlastním územím. Požadavek je, abychom prostředky vzdušného napadení a moderní zbraňové systémy nepřítele ničili již nad územím nepřítele, dříve než dojde k jejich odpálení. To vyžaduje především dokonalejší systém radiolokačního zjišťování, zejména nízkoleticích cílů. Vývoj též směřuje k tomu, že frontové stíhací letectvo bude nuceno plnit úkoly v daleko větším rozsahu ze střežení ve vzduchu. Tím se čára přepadu posune před čáru dotyku (státní hranicí) a bojové činnosti ze střežení na letištích bude používat stíhací letectvo zařazené do druhého sledu.

Další jsou **časové ukazatele**. V závislosti na stupni bojové pohotovosti, době proniknutí informace a rozkazu ke vzletu, době potřebné ke vzletu a vzdálenosti potřebné pro plnění úkolu, stanovíme **čas potřebný k přepadu vzdušného cíle**. Při plnění úkolů ze střežení na letišti je schopen stíhač přepadat cíle na stanovené čáře přepadu 55 až 120 km od letiště za 14 až 18 minut z pohotovosti č. 1, a za 18 až 24 minut z pohotovosti č. 2, při vedení zteče ze zadní polosféry. Při zteči z přední polosféry snižuje se tato doba na 10 až 14 minut při startu z pohotovosti č. 1 a na 14 až 18 minut z pohotovosti č. 2. Tento čas při dálce zjištění a rychlosti letu cíle je příliš veliký a k přepadu by docházelo hluboko nad vlastním územím. Proto tento způsob budou většinou používat stíhací letecké pluky ve druhém sledu, kde plně zabezpečuje přepad cíle na stanovené čáře. K přepadu cílů ještě před čarou dotyku (státní hranicí) budou bojovou činnost vést ze střežení ve vzduchu, kde čas potřebný k přepadu cíle, v závislosti na vzdálenosti prostoru střežení, času zteče, dosahu radiolokátorů, výšce a rychlosti letu cíle je 4 až 6 minut a umožňuje tak přepad ještě 20 až 30 km před čarou dotyku (státní hranicí).

Prostory a dobu střežení ve vzduchu volíme s ohledem na:

- čáru střetu a náletový směr nepřátelského letectva,
- dosah vlastních radiolokátorů,
- výšku letu nepřátelských prostředků vzdušného napadení,
- dosah nepřátelských prostředků PVO.

Na základě těchto podmínek určíme prostory střežení ve vzduchu ve vzdálenosti 40 až 50 km od čáry dotyku pro výšku střežení 9000 až 10 000 m a 15 až 20 km pro výšku střežení 1000 až 2000 m. V přímé závislosti na výšce prostoru

střehu a jeho vzdálenosti od letiště v hloubce 80 až 150 km od čáry dotyku bude i délka doby střehu stíhačů v těchto prostorech. Pro letouny MiG-21 s výzbrojí $4 \times R-3S$ + přídavná nádrž (PN) — 490 l se zálohou pro vzdušný boj v trvání 5 minut, z toho v režimu „forsáž“ 2 minuty a 3 minuty s maximálním režimem je doba střehu pro výšku střehu 1000—2000 m pro dvojici 30 minut a roj 25 minut; pro výšku 9000—10 000 m pro dvojici 35 minut a roj 30 minut.

Nepřetržitá doba střehu ve vzduchu po rojích úsilím jednoho plukovního vzletu je až 4 hodiny ve výškách střehu 1000 až 2000 m a 5 hodin ve výškách střehu 9000 až 10 000 m.

Pro letouny MiG-23 s výzbrojí $2 \times R-23$ + $2 \times R-3S$ + $3 \times PN-800$ 1, vzlet na „forsážním“ režimu se zálohou pro vzdušný boj 3 minuty a zálohou paliva po přistání 700 l je doba střehu při výškách střehu 1000—2000 m u dvojice 80 minut (35 minut bez přídavné nádrže), u roje 70 minut (30 minut bez PN); při výškách 9000—10 000 m u dvojice 95 minut (58 minut bez PN) a u roje 85 minut (53 minut bez PN).

Nepřetržitá doba střehu ve vzduchu po rojích úsilím jednoho plukovního vzletu je pro výšku střehu 1000 až 2000 m celkem 9 hodin (bez PN pouze 5 hodin) a pro výšku střehu 9000 až 10 000 m celkem 11 hodin (bez PN 8 hodin).

Při posuzování celkových bojových možností frontového stíhacího letectva musíme při výpočtech v časovém cyklu 24 hodin brát v úvahu jak průměrné **bojové úsilí** v hodnotě až 3 plukovní vzlety u každého stíhacího pluku, tak i důležitý faktor koeficient naplněnosti pilotů v rozmezí 1,2 až 1,5 pilota na tabulkový počet letounů. To vytváří možnost při splnění ostatních limitujících prvků z oblasti týlového zabezpečení, roční doby, počasí a dalších ukazatelů uskutečnit teoreticky jedním stíhacím leteckým plukem, při zachování obecně platné normy tří vzletů na pilota denně, navíc 24 až 48 letounových vzletů. V souhrnu to představuje zvýšení bojového úsilí každého stíhacího pluku až na 4 vzlety za 24 hodin bojové činnosti s hodnotou jednoho plukovního vzletu 32 letounových vzletů.

Další jsou **pravděpodobnostní ukazatele**. Na základě výpočtů stanovíme pravděpodobnost zničení vzdušného cíle v závislosti na výšce letu cíle, výzbroji vlastního stíhacího letectva a dalších faktorech. Pro letouny MiG-21 je pravděpodobnost zničení vzdušného cíle 0,1 při jedné zteči, která se zvyšuje při spotřebě 1 palebného průměru 2 raket na 0,2 a při spotřebě 1 palebného průměru 4 raket na 0,3. Pro letouny MiG-23 se pravděpodobnost zničení vzdušného cíle stanoví na 0,1 při vedení jedné zteče a při spotřebě 1 palebného průměru na 0,3. Dalšími propočty v závislosti na zaručenou (požadovanou) pravděpodobnost ničení určíme, že ke zničení jednoho vzdušného cíle je v průměru potřeba 5 až 8 vlastních stíhačů. Pak úsilím jednoho plukovního vzletu můžeme teoreticky zničit 4 až 6 vzdušných cílů. Tyto výpočty umožňují teoreticky stanovit obecně bojové možnosti stíhacího letectva při jeho účasti v protivzdušné operaci. Při variantě zařazení jedné stíhací letecké divize v sestavě frontu s vyčleněným úsilím 24 plukovních vzletů je teoretická možnost zničit 96 až 150 vzdušných cílů. Počítáme-li se dvěma stíhacími leteckými divizemi s celkovým úsilím 48 plukovních vzletů, pak se teoretická možnost zničení zvyšuje na 190 až 300 vzdušných cílů. V praxi ale musíme počítat se skutečností, že asi 60 % vyčleněného úsilí bude použito k plnění jiných úkolů (blokování letišť taktického letectva nepřítele, zabezpečení bojové činnosti úderného letectva) a že při plnění úkolů střehem ve vzduchu ne vždy dojde k přepadu vzdušného cíle. Reálný závěr pak bude, že uvedeným bojovým úsilím je frontové stíhací letectvo

schopné teoreticky zničit v první variantě (jedna sld) 48 až 72 a ve druhé variantě (dvě sld) 80 až 160 nepřátelských prostředků vzdušného napadení v protivzdušné operaci.

Důležitá je i **kapacita míst velení**. U stíhací letecké divize využitím všech možností celého systému velení a navedení a při zajištění plné provozuschopnosti tohoto systému můžeme současně v závislosti na přístrojovém nebo ručním navádění uskutečnit přístrojové navedení systému V-1p ve všech výškách 12 až 15 letounů nebo skupin stíhacích letounů. Ručním naváděním, v závislosti na výškách letu cílů, 10 až 33 letounů. V případě vyřazení 40 až 50 VS a NS poklesne kapacita současného navedení na 8—15, maximálně 20 cílů. I tato kapacita navedení je vzhledem k časové relaci trvání hromadných úderů nepřátelského letectva 2 až 3 hodiny schopna zabezpečit efektivní využití stíhacích letounů.

Závěrem ke stíhacímu letectvu frontu můžeme konstatovat, že při účasti v protivzdušné operaci je schopné v uvedeném složení a stanoveným bojovým úsilím zničit 48 až 160 nepřátelských prostředků vzdušného napadení, blokovat 6 až 8 letišť taktického letectva nepřítele a zabezpečit bojovou činnost vlastního letectva ochranou 27 až 50 úderných skupin při ničení cílů na území nepřítele.

Konkrétní volbu způsobů vedení bojové činnosti ovlivní míra vyřazení (zarušení) systému zjišťování nepřátelských vzdušných cílů a systému navedení. Při neúplném zarušení můžeme využívat přepadu ze střežení ve vzduchu, při úplném zarušení bude těžiště bojové činnosti spočívat v samostatném vyhledávání a ničení vzdušných cílů (lov). U stíhacích leteckých pluků zařazených ve druhém sledu bude převážnou formou vedení bojové činnosti přepad ze střežení na letištích. Lov budeme uskutečňovat většinou nad územím nepřítele v hloubce 70 až 110 km od čáry dotyku (státní hranice).

Úspěšné řízení boje je spojeno s řešením problému velení silám a prostředkům PVO i součinností s nimi. Ke zvýšení bojových možností stíhacího letectva a protiletadlových raketových útvarů frontu působících ve společném prostoru bojové činnosti, je nutné využití jednotného automatizovaného systému velení, vytvoření souvislého radiolokačního pole, spolehlivého systému uvědomování a v neposlední řadě společného místa velení letectva a PVO.

Stíhací bombardovací letectvo bude plnit v protivzdušné operaci tyto úkoly:

- ničit odpalovací zařízení a sklady operačně taktických raket,
- ničit letectvo na letištích,
- minovat a blokovat letiště taktického letectva nepřítele,
- vyhledávat a ničit sklady jaderné munice,
- ničit a umlčovat prostředky PVO a REB nepřítele,
- ničit a umlčovat místa velení a objekty zabezpečení bojové činnosti nepřátelských prostředků vzdušného napadení.

Vezmeme-li v úvahu reálnou sestavu pravděpodobného nepřítele, může být v pásmu frontu do hloubky 250 km celkem:

- 8 baterií řízených střel Pershing s 18 až 25 sklady jaderné munice,
- 5 oddílů řízených střel Lance,
- 2 oddíly řízených střel Pluton,
- 75 baterií dělostřelectva s možností použít jadernou munici,
- 10 až 13 skladů jaderné munice,
- 6 baterií PLŘS Hawk s 9 odpalovacími zařízeními,
- 20 baterií PLŘS Hawk se 6 odpalovacími zařízeními,

Tabulka 1

Typový objekt		Su-7, MiG-21 MF			MiG-23, Su-20, Su-22			% zničení		
		U	V	Z	U	V	Z	U	V	Z
Palebná četa ŘS Persching (3 oz)		1/1	2/2	4/1	1/1	1/1	2/2	30	40	50
Baterie ŘS Lance v palebném postavení		3/2	6/4	8/7	1/1	3/2	4/4	40	50	60
Baterie dělostřelectva v palebném postavení (6 děl)		5/4	6/4	12/10	2/2	3/2	6/4	20	35	50
VS armádního sboru	středisko velení	12	—	—	6/4	—	—	20	35	50
	spojovací uzel	2/3	8/6	17/15	1/1	4/3	10/8			
Letka na stojance letouny v úkrytech (18 letounů)		8	12	—	6/4	8/6	—	30	45	60
Letka na odkryté stojance letouny v okopecích (18 letounů)		2/2	8/6	17/15	1/1	2/2	3/3			
VPD betonová; U – nelze přistát; V – nelze přistát ani vzlétnout		12	24	—	4	6	—	—	—	—
VPD zaminovat na 6/12 hodin		8/12	—	—	4/6	—	—	—	—	—
Středisko (stanoviště) řízení a uvědomování (3–5 radiolokátorů)		4	6	12	1	2	4	10	20	10
Baterie PLŘS Hawk v palebném postavení	6 oz	2/2	6/5	18/15	2/2	4/4	8/8	15	35	60
	3 radiolokátory	2	3	8	1	1	2	10	20	40
Baterie PLŘS Nike Hercules		8	12	24	6	8	12	10	20	40
Sklad jaderné munice		24	—	—	12	—	—			
Pohyblivý sklad jaderné munice		12	—	—	8	—	—			

Poznámka: Počet letounů uveden v čitateli v jedné zteči a ve jmenovateli ve dvou ztečích.

U – umlčení, V – vyřazení, Z – zničení.

- 4 baterie PLRS Nike Hercules,
- 2 střediska řízení a uvědomování,
- 2 stanoviště řízení a uvědomování,
- 2 stanoviště radiotechnického průzkumu,
- 17 letišť se zpevněnou vzletovou a přistávací dráhou [VPD] — z nich 5 až 8 obsazeno letkou stíhacích letounů a letouny A-10.

Abychom určili bojové možnosti, musíme učlenit objekty ničení (cíle) s uvedením rozměrů daných cílů, charakterem jednotlivých typových objektů těchto cílů včetně stanovení jejich předpokládaného plošného rozměru, vzdálenosti od čáry dotyku a udání očekávané PVO jednotlivých objektů. Dále vypočítat pravděpodobnost ničení těchto cílů.

Při hodnocení bojových možností stíhacího bombardovacího letectva je jedním z nejdůležitějších úkolů stanovit pravděpodobnost zničení konkrétního cíle a z toho vyplývající potřebný počet letounů k dosažení stanoveného stupně ničení tohoto cíle. Za předpokladu použití nejvhodnějších racionálních klasických prostředků ničení proti danému objektu, jejich komplexním využitím, střední pravděpodobnosti překonání PVO nepřítelů v hodnotě 0,8 a započtení pravděpodobnosti zjištění a vlastního nalétnutí cíle jsou potřebné počty letounů — viz **tabulku 1**.

Na základě těchto výpočtů můžeme stanovit obecně bojové možnosti stíhacího bombardovacího letectva v protivzdušné operaci. V závislosti na jeho složení, výzbroji a typech letecké techniky uvažujeme v sestavě frontového letectva se dvěma stíhacími bombardovacími leteckými divizemi, vyzbrojenými letouny Su-7, Su-20 a 22, MiG-21MF a 23 BN a 2 až 3 bombardovacími leteckými pluky. V souladu se zásadami plánování účasti letectva frontu bude vyčleněné úsilí v protivzdušné operaci dosahovat 14 až 16 plukovních vzletů stíhacího bombardovacího a 2 až 3 plukovní vzlety bombardovacího letectva. Tímto bojovým úsilím je úderné letectvo frontu schopno:

- zničit 4 baterie řízených střel Pershing, 5 oddílů řízených střel Lance, 2 oddíly řízených střel Pluton, 2 střediska řízení a uvědomování, 2 stanoviště řízení a uvědomování a 2 stanoviště radiolokačního průzkumu,
- vyřadit 6—8 letišť na dobu 6 hodin jejich zaminováním,
- umlčet 20 baterií PLRS Hawk, 2—4 baterie PLRS Nike Hercules, 2—4 letky taktických stíhačů na stojance a 4—6 skladů jaderné munice.

Stíhací bombardovací letectvo je v protivzdušné operaci, vedené klasickými prostředky ničení, hlavním prostředkem velitele frontu k ničení nepřátelských raketových jaderných prostředků, letectva na letištích a objektů PVO. Svojí vysokou manévrovací možností a velkou údernou silou umožňuje veliteli frontu v krátkých časových lhůtách soustředit úsilí na určeném směru a rozhodujícím způsobem ovlivnit průběh boje.

Frontové průzkumné letectvo bude v rámci účasti v protivzdušné operaci vést systematický vzdušný průzkum v taktické a operační hloubce s cílem zajistit soustavný přehled o situaci v pásmu bojové činnosti frontu s důrazem na:

- postavení odpalovacích zařízení a raketových jaderných prostředků a skladů jaderné munice,
- letiště taktického letectva, nosičů a bitevních vrtulníků, typy letounů a vrtulníků a sklady jaderných pum na těchto letištích,
- místa velení a navedení prostředků vzdušného napadení,

— systém řízení a navedení prostředků PVO a objekty radiolokačního a radioelektronického průzkumu,
 — postavení PLŘS, PLD a prostředků REB.

K určení možností frontového průzkumu letectva musíme stanovit počet objektů a frekvencí jejich pokrytí za den — viz **tabulku 2**.

Tabulka 2

Objekt	Frekvence pokrytí objektů za den	Počet objektů vzdušného průzkumu	
		v pásmu frontu	zahrnuta frekvence
Raketové jaderné prostředky	8	10—15	80—120
Sklady jaderné munice	5	10—16	50—80
Středisko řízení a uvědomování	2	3—6	6—12
Stanoviště řízení a uvědomování	2	3—6	6—12
Místa velení (VS)	3	2—6	6—18
Prostředky PVO	5	20—24	100—120
Letiště	2	17—36	34—72
Celkem		65—109	282—434

V závislosti na počtu, typu průzkumných letounů a při stanovení úkolů 2 až 3 objektů na letoun (osádku) můžeme určit možnosti průzkumného letectva frontu.

Jedním průzkumným leteckým plukem při denním úsilí 3 plukovních vzletů je teoretická možnost pokrýt 288 až 432 objektů. Protože předpokládáme, že osádka v průměru zjistí 1,5 až 1,75 objektů, může silami průzkumného leteckého pluku pokrýt celkem 216 až 252 objektů v jednom dni, tj. asi 60—80 % všech objektů v pásmu bojové činnosti frontu.

V případě, že máme dva letecké průzkumné pluky, každý s denním úsilím 3 plukovních vzletů, je teoretická možnost pokrytí 504 až 756 objektů v jednom dni. Při průměrném zjištění jednou osádkou 1,5 až 1,75 objektu je teoretická možnost zjistit celkem 378 až 441 objektů za den, což představuje až 100 % objektů v pásmu frontu.

Z uvedeného rozboru otázek je zřejmý významný podíl frontového letectva při plnění úkolů protivzdušné operace, zejména ničení nepřátelských prostředků vzdušného napadení, raketových jaderných prostředků, prostředků PVO a REB nepříteli. K efektivnímu využití všech druhů frontového letectva je nutné, kromě jeho bojových možností, zvládnout dobře taktiku letectva nepříteli, umění oklamat a vytvořit pro ně nevýhodné podmínky dosažením rozhodné převahy na důležitých směrech, manévrem stíhacího letectva se současným narůstáním jeho úsilí ze zálohy, spolu s dovednou kombinací centralizovaného a decentralizovaného velení v těsné součinnosti se silami a prostředky vojska PVO pozemního vojska a vojsky PVOS.

CHEMICKÉ ZABEZPEČENÍ PŘIKRYTÍ STÁTNÍ HRANICE

Chemické zabezpečení patří mezi významné druhy zabezpečení vojsk v pásmu přikrytí. I když současná koncepce zahájení války zvažuje variantu zahájení bez použití jaderných a chemických zbraní, nemůžeme vyloučit rozpoutání jaderné války současně se zahájením agrese.

Po určitém období utajení příprav může nepřítel agresí zahájit všeobecným jaderným útokem, popř. s omezeným použitím prostředků jaderného a chemického napadení. Proto je nutné organizovat chemické zabezpečení již při zaujímání pásma přikrytí v plném rozsahu.

Obsah chemického zabezpečení v konkrétní podobě bude limitován cíli přikrytí, úkoly vojsk vyčleněných k přikrytí a charakterem terénu v pásmu přikrytí. Způsob plnění úkolů chemického zabezpečení bude ovlivňovat rozsah a druh použitých jaderných a chemických zbraní a situace vlastních vojsk, včetně možností chemického vojska. Při rozboru problematiky chemického zabezpečení přikrytí státní hranice vycházím z toho, že základním a rozhodujícím činitelem úspěšného splnění úkolů chemického zabezpečení je souhrn činností velitelských a výkonných orgánů, především chemického vojska na stupni svazek a útvar.

Vydeme-li z organizace a úkolů vojsk vyčleněných do pásma přikrytí, můžeme stanovit cíle chemického zabezpečení takto:

— spolehlivě chránit vojska před účinky radioaktivních a otravných látek,

— zabezpečit pro vojska potřebnou zásobu chemického materiálu a vytvořit podmínky pro rychlou opravu chemické techniky a její návrat k vojskům.

Při stanovení jednotlivých úkolů chemického zabezpečení je nutné přihlídnout k řadě faktorů, které mohou pozitivně i negativně ovlivňovat způsob jeho organizace i uskutečnění.

Z vnějších faktorů to mohou být:

— konkrétní situace a možnosti nepřítelů v použití jaderných a chemických zbraní,

— hodnota sil a prostředků vyčleněných pro plnění úkolů v pásmu přikrytí a způsob jeho zaujetí,

— doba pobytu vojsk v pásmu přikrytí a ve výchozím prostoru,

— charakter terénu v pohraničním prostoru, roční období a povětrnostní podmínky.

Z vnitřních faktorů jsou to především:

— stav naplněnosti útvarů a jednotek chemického vojska vyčleněných pro chemické zabezpečení vojsk v pásmu přikrytí,

— stav připravenosti útvarů a jednotek chemického vojska, způsoby a formy jejich uvádění do plné bojové pohotovosti,

— stav naplněnosti vševojskových i vojskových svazků a útvarů chemickou technikou a materiálem, úroveň a kvalita systému ošetřování této techniky a materiálu,

— stav vycvičenosti vojsk vyčleněných do pásma přikrytí v ochraně proti ZHN.

Jedním z klíčových faktorů, které ovlivňují organizaci chemického zabezpečení, je rozsah použití nepřátelských pozemních jaderných úderů. V důsledku použití pozemních jaderných úderů se vytvářejí široká pásma radioaktivního zamoření. Spojením těchto pásem s rozrušením mostů, železničních a silničních uzlů, průmyslových středisek a vojenských objektů vznikají tzv. jaderná přehradná pásma. K vytvoření tohoto pásma může být použito více jak 20 % jaderných nábojů, vyčleněných pro první hromadný úder. Rozměry každého jaderného přehradného pásma mohou být 200 až 300 km do hloubky a více jak 50 km do šířky.

Dalším z významných faktorů je terén. V konkrétním případě v pásmu přikrytí převažuje horský a zalesněný terén s omezeným počtem a kvalitou komunikační sítě, a to nejen ve směru ke státní hranici, ale s omezeným počtem rokádních komunikací. Navíc v těchto horských oblastech existuje řada prostorů s bažinatým nebo pro těžší techniku neudnosným terénem. Z této skutečnosti vyplývá, že manévr sil a prostředků chemického vojska v pásmu přikrytí bude značně ztížen.

Možnosti těchto sil jsou dány vždy konkrétní situací, zejména jejich připraveností k plnění úkolů v daném prostoru. Při zaujímání pásma přikrytí současně s plněním úkolů uvedení vojsk do bojové pohotovosti bude hlavní tíha úkolů chemického zabezpečení spočívat na útvarcích a jednotkách chemického vojska se stálou bojovou pohotovostí. Přitom rozbor možností pravděpodobného nepřítele v použití jaderných a chemických zbraní ukazuje, že tyto možnosti kladou vysoké nároky na realizaci jednotlivých úkolů chemického zabezpečení v pásmu přikrytí.

Pokud jde o zjišťování parametrů nepřátelských jaderných úderů, je nutné v současné době vycházet z toho, že hlavní těžiště tohoto úkolu spočívá na jednotkách radiačního a chemického průzkumu útvarců, vyčleněných do pásma přikrytí, a na jednotkách teritoriální radiační hlášené sítě. Za předpokladu, že i v horském terénu může jedno družstvo zjistit parametry jaderného úderu do vzdálenosti 10 km a tedy pokrýt při kruhovém pozorování plochu asi 300 km², dá se hodnotit z kvantitativního hlediska, že jedno družstvo radiačního a chemického průzkumu zabezpečí prostor vševojskového pluku v pásmu přikrytí. Vezmeme-li v úvahu ještě skutečnost, že v pásmu přikrytí tentýž úkol plní i několik družstev teritoriální ra-

diační sítě, je zřejmé, že kvantitativně je celé pásmo přikrytí zabezpečeno.

V souladu s názory o možných variantách zaujímání pásma přikrytí chci z hlediska chemického zabezpečení zvýraznit, že při vyvedení určených vševojskových a vojskových útvarců a jednotek v prvním pořadí je třeba vyvést v tomto pořadí i jednotky radiačního a chemického průzkumu určených útvarců a svazků. Jde především o vytvoření podmínek pro rychlé zjištění skutečné radiační a chemické situace a v tom i o úzkou součinnost těchto jednotek s orgány a jednotkami teritoriální radiační hlášené sítě od samého počátku při zaujímání pásma přikrytí. Přitom síly a prostředky teritoriální radiační hlášené sítě v pásmu přikrytí představují svým rozsahem významný prostředek pro zjištění údajů o skutečné radiační a chemické situaci. Z tohoto důvodu je třeba, aby náčelníci chemické služby od útvarců a svazků, které jsou předurčeny do pásma přikrytí, měli přesný přehled o rozmístění jednotek teritoriální radiační hlášené sítě ve svém zájmovém prostoru a též i o plánovaných trasách k vedení radiačního a chemického průzkumu těchto jednotek. Na kvalitním sladení činnosti jednotek radiačního a chemického průzkumu vševojskových útvarců a svazků se silami a prostředky teritoriální radiační hlášené sítě závisí úspěšné splnění úkolů v rychlém zjištění skutečné radiační a chemické situace v pásmu přikrytí. Zvláštní důraz při plnění tohoto závažného úkolu položíme na periodické zjišťování radiační a chemické situace v pásmu přikrytí, tedy opakovaný radiační a chemický průzkum, a to především v praporech rájonech obrany, v prostorech bojového rozmístění raketových jednotek, v palebných postaveních dělostřeleckých oddílů, v prostorech míst velení útvarců a svazků a na osách přesunu útvarců a jednotek určených k vedení protizteče.

Tento velký rozsah úkolů radiačního a chemického průzkumu nemohou splnit jednotky radiačního a chemického průzkumu v krátkém čase, konkrétně v rozmezí 2 až 3 hodin u všech uvedených prvků bojové sestavy. Tím spíše, že se budou podílet na přímém zabezpečování míst velení útvarců a svazků a nejméně jedna čtvrtina jich bude vyčleněna k plnění úkolů v rámci odřadů pro odstraňování následků použití ZHN nepřítelem. Proto značnou část těchto úkolů musí plnit osádky tanků a obrněných transportérů doplněných chemickými pozorovateli rot a baterií. Náčelníci chemické služby vyčleněných útvarců a svazků do pásma přikrytí musí přesně koordinovat činnost těchto jednotek, protože veli-

telům útvarů a svazků musí být předloženo vyhodnocení skutečné radiální a chemické situace před vydáním jejich rozhodnutí.

I v pásmu přikrytí nemůžeme na některých směrech vyloučit nepřátelské pozemní jaderné úderů a rozsáhlé použití otravných látek. Proto u vojsk v pásmu přikrytí je nutno organizovat **dozimetrickou a chemickou kontrolu**. Při její organizaci vycházíme z předpokladu, že motostřelecký pluk (jako základní útvar) v pásmu přikrytí má ve svém vybavení čtyři soupravy SKOJ-58. Z toho vyplývá, že pro zabezpečení této kontroly je u pluku k dispozici cca 200 kusů dozimetrů SD-50 a kolem 40 kusů dozimetrů T-5 a T-50. Pro organizaci kontroly ozáření osob je výhodné přidělit jednu soupravu SKOJ-58 rotě chemické ochrany pluku se současným využitím pro štáb pluku a jednotky, které zabezpečují štáb pluku. Zbývající soupravy můžeme rozdělit po praporech s přihlédnutím na úlohu a místo jednotlivých praporů v pásmu přikrytí.

Při boji v pásmu přikrytí klademe důraz na skupinovou kontrolu ozáření, a to jak z hlediska času a prostoru, tak z hlediska množství prostředků, které máme k dispozici. V této souvislosti chci zdůraznit, že vojáci všech jednotek a útvarů jsou vybaveni diagnostickým dozimetrem, který se vyhodnocuje zpravidla na praporem nebo plukovním obvazišti. Radioaktivní zamoření u vojsk v pásmu přikrytí kontrolují chemičtí instruktoři praporů, oddílů a dozimetristé od roty chemické ochrany pluku. Kontrola probíhá až po vyvedení jednotek ze zamořeného prostoru nebo na místech úplné speciální očištění. Proto její organizace v pásmu přikrytí bude značně ztížena. Chemická kontrola je technicky náročnější a klademe na ni přísnější měřítko v porovnání s kontrolou radioaktivního zamoření. Chemická kontrola probíhá především po skončení úplné speciální očištění, kdy požaduje z hlediska bezpečnosti osob jednoznačně negativní výsledek.

Rozsah a charakter **speciální očištění vojsk** v pásmu přikrytí bude vždy úzce souviset s možnostmi nepřítel v použití jaderných a chemických zbraní, dále s možnostmi ochrany živé síly a techniky před radioaktivním nebo chemickým zamořením a též s možnostmi jednotek speciální očištění v plnění jejich hlavního úkolu. Kromě toho rozsah a charakter speciální očištění vojsk v pásmu přikrytí budou vždy ovlivňovat časové možnosti zamořených jednotek. To znamená, že bude záviset na určené době pohotovosti těchto zamořených jednotek k plnění dalších bojových úkolů.

V průběhu bojové činnosti v pásmu přikrytí bude těžiště speciální očištění spočívat v částečné speciální očištění s využitím vojskových prostředků. Vzhledem k charakteru boje v pásmu přikrytí je zvlášť výrazná samostatnost velitelů jednotek od roty výše v organizaci částečné speciální očištění vojskovými prostředky. Proto jednotky speciální očištění vševojskových útvarů a svazků budou zasahovat především ve prospěch míst velení, raketového vojska a dělostřelectva, vojska PVO, spojovacích jednotek, prostředků REB a týlu útvarů a svazků. Předpokládám, že v řadě případů jednotky speciální očištění zasáhnou maximálně decentralizovaně. Tedy i jednotlivé agregáty speciální očištění zajdou přímo k bojovému nebo technickému prostředku.

Z toho vyplývá, že při boji v pásmu přikrytí ve většině případů bude úplná speciální očištění probíhat u útvarů a jednotek druhů vojsk, speciálních vojsk a sluzeb. Speciální očištění bojové a jiné techniky těchto útvarů a jednotek bude mít v porovnání s motostřeleckými a tankovými jednotkami určité zvláštnosti, které je nutno respektovat. Z taktického hlediska vycházím z faktu, že uvedené útvary a jednotky působí v pásmu přikrytí většinou značně decentralizovaně a na relativně velkých prostorech. Velmi složité bude proto speciální očištění u raketového vojska. Raketové útvary jsou rozmístěny na velkých prostorech s poměrně značnými vzdálenostmi mezi jednotlivými bateriemi, technickými a týlovými jednotkami těchto útvarů. Přemísťování raketového útvaru při boji v pásmu přikrytí bude většinou po bateriích při respektování jednotlivých stupňů pohotovosti těchto baterií k plnění bojových úkolů. Značnou decentralizaci v tomto směru se vyznačuje i vojsko PVO, kde např. protiletadlový pluk vševojskové divize brání plochu v průměru asi 300 km². Obdobná je situace i u radiového a radiotechnického útvaru REB, které se rozmísťují zpravidla po četách. Pokud jde o spojovací jednotky, předpokládám jejich značnou centralizaci při vytváření spojovacích uzlů u míst velení a pomocných spojovacích uzlů a pohyblivých retranslačních míst. Z uvedeného nástinu charakteru bojové činnosti útvarů a jednotek druhů vojsk a speciálních vojsk vyplývá a potvrzuje se, že speciální očištění těchto útvarů a jednotek v pásmu přikrytí bude řešena v prvé řadě přímo v jejich sestavách s maximálním využitím vojskových prostředků pro speciální očištění, dále pak zájezdem jednotek speciální očištění do prostorů rozmístění, palebných postavení jednotek druhů vojsk a speciálních vojsk.

V ojedinělých případech bude rozvinováno místo speciální čistoty v pásmu příkrytí pro jednotky druhů vojsk a speciálních vojsk.

Možnosti praktického **ukrytí** převážně části živé síly v bojové technice mění požadavky na speciální čistotu osob. Při dobře organizované ochraně osob s využitím bojové a jiné techniky by se měla speciální čistota osob zaměřit jen na jednotky, které nebyly včas varovány před radioaktivním nebo chemickým zamořením.

Účelným využitím ochranných vlastností bojové techniky a vybudovaných úkrytů v pásmu příkrytí můžeme podstatně snížit nejen účinky radioaktivního zamoření, ale též radioaktivního ozáření. Úkryty se speciálním vybavením, které jsou připraveny v pásmu příkrytí, zabezpečují spolehlivou ochranu živé síly proti radioaktivním a otravným látkám. Rozsah vybudování optimálního počtu těchto úkrytů závisí na době od zaujetí pásma příkrytí do zahájení agrese napřítelem.

Do určité míry významným prostředkem pro speciální čistotu vojsk jsou i prostředky z místních zdrojů. K tomu, aby bylo možné tyto prostředky využívat, musí příslušní náčelníci chemické služby svazků a útvarů mít přehled o tom, jaké prostředky mohou pro speciální čistotu využít, kde mohou být k dispozici a jaká opatření musí učinit pro jejich využití. Např. ve státních statcích a JZD je to chlorové vápno, v papírnách a textilních továrnách chlornan sodný, v mlékárnách a v pivovarech chloraminy, ve sklárnách hydroxid sodný a soda, v plynárnách čpavková voda a v prádelnách a čistírnách smáčedla, prací prostředky a organická rozpouštědla. Materiál získaný z místních zdrojů se eviduje a spotřebovává na účet útvaru, kterému byl vydán. O stálých zařízeních a technice civilního sektoru, vhodných pro speciální čistotu, mají přesný přehled štáby Civilní obrany, včetně údajů o jejich kapacitě a možnostech využití vojsky v pásmu

příkrytí. K realizaci všech opatření chemického zabezpečení je též nutné plynulé zásobování všech útvarů a jednotek chemickým materiálem. Zásoby chemického materiálu si budou doplňovat zpočátku především útvary z mírových posádek. Budе nutné počítat i s doplňováním jednotek Pohraniční stráže, a to systémem, že každý vševojskový útvar zabezpečuje ty jednotky Pohraniční stráže, které působí v prostoru jeho činnosti.

Chemické zabezpečení příkrytí státní hranice připravujeme a organizujeme již v míru. Přitom musíme počítat i s variantou, že se nepřítel pokusí o zahájení války s překvapením za použití jaderných a chemických zbraní. Vывádění a zaujímání prostorů útvarů a jednotkami chemického vojska se bude organizovat podle zvláštního nařízení. Plánování chemického zabezpečení příkrytí státní hranice nechápu jako samostatnou a izolovanou činnost od celkového plánu chemického zabezpečení operace. Pro vlastní plánování chemického zabezpečení příkrytí státní hranice hraje důležitou úlohu rekognoskace terénu, zejména plánovaných prostorů rozmístění útvarů a jednotek chemického vojska, pozorovacích stanovišť, plánovaných míst speciální čistoty, ploch pro speciální čistotu techniky vojskovými prostředky a zařízení na teritoriu, kterých mohou vojska využít pro speciální čistotu.

Organizaci chemického zabezpečení příkrytí státní hranice řešíme v úzké součinnosti s orgány teritoria a štáby Civilní obrany.

V článku jsem nemohl podrobně rozpracovat všechna opatření chemického zabezpečení příkrytí státní hranice, ani uvádět konkrétní řešení z praxe vojsk. Důvodem k tomu je zejména skutečná dislokace, zvláštnost konkrétních podmínek rozmístění útvarů a jednotek chemického vojska, jakož i různých konkrétních podmínek k plnění úkolů.

PREVZATIE VELENIA ZA VYRADENÉ TVS

V súčasných podmienkach je vedenie armádnej útočnej operácie charakteristické okrem iného aj veľkou spotrebou materiálnych prostriedkov, predovšetkým munície a PHM, ako aj veľkým množstvom zdravotníckych strát.

Akéoľvek narušenie dopravného zásobovacieho a zdravotníckeho zabezpečenia ovplyvňuje zabezpečenie bojovej činnosti a môže vážne narušiť bojového ducha vojsk, prípadne ďalšie úspešné vedenie armádnej operácie, čo zdôrazňuje význam neprestajného a pevného velenia tylu, ako základného predpokladu úspešného vedenia armádnej operácie.

Rozhodujúcim prvkom vo velení tylu je tylové veliteľské stanovište armády. Vzhľadom na jeho význam môže byť jedným z dôležitých objektov a cieľov nepriateľskej bojovej činnosti. Použitie zbraní hromadného ničenia vytvára predpoklad možnosti vyradovania aj tylových veliteľských stanovišť a narušovania systému tylového zabezpečenia v armádnom tylovom priestore.

Velenie armádnemu tylu je súčasťou velenia vojskám a jeho obsahom je stále riadenie všetkých činností tylových služieb, útvarov a zariadení zamerané na úplné a včasné zabezpečenie vojsk za všetkých situácií.

Velenie armádnemu tylu predpokladá:

— udržiavanie vysokého morálneho a politického stavu príslušníkov tylu a jeho stálu pripravenosť na všestranné zabezpečenie vojsk,

— zabezpečenie potrebnej informovanosti o úlohách a situácii vojsk a tylu a jej hlboké ujasnenie a zhodnotenie,

— včasné stanovenie úloh pre tylu a ich rýchle odovzdanie tým, ktorí ich majú plniť,

— správne plánovanie a presnú organizáciu tylového zabezpečenia,

— organizáciu súčinnosti v práci armádného tylu,

— neprestajnú kontrolu plnenia rozkazov, nariadení a zabezpečení vojsk,

— organizáciu spojenia a dodržiavanie zásad utajeného velenia.

Velenie tylu musí preto byť pevné, nepretržité, musí zabezpečovať ustavičný prísun materiálu, obnovu komunikácií, zdravotnícke a technické zabezpečenie a vykonávanie ochranných a obranných opatrení. Všetky tieto požiadavky riadi a zabezpečuje tylové veliteľské stanovište.

Toto veliteľské stanovište v súčasných podmienkach predstavuje jedno zo stálych miest velenia a sú na ňom sústredené všetky prvky velenia tylu, ktoré riadia všestranné materiálne, technické a zdravotnícke zabezpečenie armády.

Pod velením náčelníka tylu — zástupcu veliteľa je určené na velenie TÚZ a v jednotlivých prípadoch pri vyradení VS a ZVS môže dočasne plniť aj úlohu velenia vojskám.

V svojej štruktúre sa delí na dva sledy. Do 1. sledu vchádzajú: stredisko velenia tylu, služby materiálneho zabezpečenia, služby dopravného zabezpečenia, stredisko velenia pre výzbroj a techniku, výpočto-

analytická skupina, 8. oddelenie, spojovací uzol, vysielačie stredisko, operačná skupina štábu.

Do druhého sledu vchádzajú ostatné zložky, politické oddelenie, poľný súd a prokuratúra a skupina zabezpečenia.

Pre zabezpečenie odolnosti velenia tylu môžu sa okrem iného vytvárať aj záložné štáby, ktorých súčasťou je aj záložné tylové veliteľské stanovište armády.

Najzložitejšou úlohou je **prevzatie velenia za vyradené miesta velenia** prvosledovej armády v priebehu vedenia operácie, kde môžu pôsobiť rôzne okolnosti a vplyvy, ktoré velenie vojskám sťažujú.

Prevzatie velenia za vyradené TVS môže byť vykonané v týchto základných variantoch, a to keď:

- sú vyradené všetky miesta velenia armády (VS, ZVS, TVS) a treba prevziať velenie za VS i TVS,

- je vyradené iba VS a TVS, za ktoré treba prebrať velenie (ZVS i. sled A zostalo),

- je vyradené len TVS armády a treba prevziať iba velenie za TVS.

Variant a situácií, za ktorých bude možné a nevyhnutné prebrať velenie je veľa, bude to závisieť od použitých prostriedkov nepriateľa na miesta velenia a vojsk armády a rozsahu ich vyradenia. Každý variant bude vyžadovať osobitný prístup spôsobu prevzatia a zabezpečenia ďalšieho nepretržitého velenia.

Najzložitejší variant prevzatia velenia za vyradené TVS vševojskovej armády prvého sledu bude pri vyradení všetkých miest velenia, keď záložný štáb vrátane záložného TVS armády nebude môcť využiť žiadne informácie, dokumenty a spojovacie prostriedky zo zničených (vyradených) miest velenia. V takomto prípade vystupuje do popredia úloha operačnej skupiny VS a TVS frontu, ktorá bola vopred vyslaná na VS a TVS frontu k zberu informácií a údajov, ich stručnom vyhodnocovaní a rýchlom odovzdávaní pridelenému záložnému veliteľstvu armády. Dôležitý bude aj stav spojovacích prostriedkov, ktoré bude možno začleniť do systému velenia tylu.

V prípade vyradenia VS a TVS vševojskovej armády záložný štáb armády sa môže rozvinúť na báze ZVS prvosledovej armády, kde prevezme časť štábu a spojovacích prostriedkov do svojej podriadenosti.

Pre velenie tylu sa dočasne využije tylová skupina na ZVS, ktorá po príchode a rozvinutí TVS a ZVA prejde do jeho zostavy a bude tvoriť spolu s operačnou skupinou, ktorá sa vráti z tyla frontu, zá-

kladný prvok pre urýchlené získavanie informácií o stave tyla a prostriedkoch technického zabezpečenia podriadených zväzkov, tylových útvarov a zariadení.

Metódu práce bude vždy ovplyvňovať systém spojenia a získavania správ o stave tylového zabezpečenia u podriadených vojsk a stave tylových útvarov a zariadení. Tento variant bude najvýhodnejší, lebo je možno využiť prostriedky a spojovací systém ZVS.

Osobitná situácia bude iba pri vyradení TVS prvosledovej armády, kedy záložným tylovým veliteľským stanovištom bude možno využiť informačný systém o stave vojsk a tyla s využitím fungujúcich prostriedkov VS a ZVS armády.

Získané skúsenosti na cvičení z postupu pri preberaní velenia za vyradené TVS armády za podmienok keď súčasne bolo vyradené aj VS (ZVS zostalo nenašorené), ukazujú, že pri podriadení záložného veliteľstva armády veliteľovi frontu náčelník tyla ZVA musí vyslať na TVS frontu styčnú skupinu tyla s cieľom:

- získavať údaje o vývoji operačnej situácie a úlohách jednotlivých armád,

- získavať informácie o tylovej situácii jednotlivých armád s využitím údajov tylových súhrnných hlásení, situačných hlásení a odborných hlásení u jednotlivých správ a štábu tyla frontu,

- získať údaje z tylovej smernice náčelníka tyla frontu o spôsobe, čase a priestoroch rozvinovania frontových základní, oddelení frontových základní,

- získať údaje o perspektívnom pláne prísunu a spôsobe doplnenia zásob jednotlivým armádám [vyčlenené množstvo zásob pre jednotlivé armády na splnenie úlohy],

- mať prehľad o rozvinovaní nemocničných základní a zabezpečení zdravotníckych odsunov,

- poznať vývoj tylovej situácie u jednotlivých armád,

- získať údaje o systéme spojenia náčelníka tyla frontu vrátane prevádzkových údajov.

Vzhľadom na to, že činnosť tejto skupiny na TVS frontu môže trvať niekoľko dní, je potreba získavané správy doručovať na TVS záložného veliteľstva armády, kde sa tieto údaje zakresľujú do mapy a do prehľadov o stave zabezpečenia vojsk. Na základe získaných správ sa pravidelne situácia ujasňuje, pretože konkrétna úloha tyla ZVA zatiaľ nebola známa.

Pre splnenie týchto daných úloh je vhodné, aby operačná skupina z tyla ZVA a tyla frontu bola v tomto zložení:

- zástupca náčelníka štábu tyła — náčelník skupiny,
- starší dôstojník operačného oddelenia tyła,
- starší dôstojník zdravotníckej služby,
- starší dôstojník vojenskej dopravy,
- starší dôstojník výzbrojnej služby,
- starší dôstojník tankovej a automobilovej služby.

Vybavenie tejto skupiny musí zabezpečiť podmienky pre prácu a pre doručovanie správ. Najvýhodnejšie — 1 vrtuľník, 1 osobné vozidlo, 1 ŠA s prístreškami a spojovací prostriedok (R 118 alebo R 3 AT).

Operačná skupina po zistení (po prevzatí úlohy, informácie) od veliteľa alebo NT-ZV frontu, že TVS má prevziať velenie za vyradené TVS niektorých z prvosledových armád, musí:

- nadviazať spojenie s NT-ZV a požiadať o ďalšie upresňujúce pokyny,
- zistiť kam sa presunúť s presným určením miesta a času,
- získať konkrétne údaje z posledného tylového súhrnného hlásenia vševojsovej armády, za ktorú preberá velenie vrátane oleť a o rozmiestnení tylových útvarov a zariadení,
- upresniť zo smernice NT-ZV frontu všetky údaje pre zabezpečenie konkrétnej preberanej armády,
- získať u NT-ZV alebo NŠ tyła frontu ďalšie upresňujúce údaje, systému zabezpečenia, spojenia a zistiť či bude z tyła frontu vyslaný orgán pre zabezpečenie prevzatia velenia atď.

So získanými údajmi a informáciami sa presunie v stanovenom čase na miesto určené náčelníkom tyła ZVA.

NT-ZV po rozhodnutí veliteľa frontu o prevzatí velenia za vyradené TVS musí:

- ujasniť úlohu a zhodnotiť situáciu,
- upresniť kedy, kam presunúť a rozmiestniť TVS a spôsob presunu na nové TVS,
- zhodnotiť potrebu spojovacích prostriedkov pre zabezpečenie velenia, rozdeliť TVS na sledy,
- zabezpečiť ohlásenie NT-ZV frontu prevzatie úlohy, že preberá velenie za vyradené TVS,
- vydať pokyny NŠ tyła pre organizáciu presunu TVS,
- zúčastniť sa porady u veliteľa ZVA a zabezpečiť jeho informovanosť o zámysle a postupe preberania velenia.

V súlade s plánom presunu VS organizuje sa aj **presun TVS**, ktoré sa rozdelí na 2 sledy. Prvý sled TVS v zložení:

- náčelník tyła — ZV,

- náčelník operačného oddelenia tyła,
- starší dôstojník štábu tyła,
- náčelník oddelenia vojenskej dopravy,
- náčelník zdravotníckej služby,
- náčelník služby PHM,
- starší dôstojník spojovacieho oddelenia (so spojovacími prostriedkami R 3 AT, R 118),

- zástupca veliteľa pre výzbroj a techniku,
- dôstojník výzbrojnej služby,
- dôstojník tankovej a automobilovej služby.

V druhom slede presunovať ostatné zložky a jednotky rozmiestnené na TVS.

Presun organizovať takými prostriedkami, akými sa presunuje veliteľ a prvý sled štábu, pokiaľ preberá VS a TVS mieda velenia a rovnakej armády. Najvýhodnejšie je prvý sled presunúť vrtuľníkmi do priestoru ZVS.

Po príchode na ZVS náčelník tyła vypočuje krátku informáciu tylovej skupiny ZVS o stave tyła, o spojení, o stave zásob, plánovaných prísunoch, zdravotníckej situácii a ostatné informácie, ktoré ovplyvňujú tylové zabezpečenie vojsk. Vypočuje správu náčelníka operačnej skupiny, ktorá sa vrátila z tyła frontu. Všetky údaje sa zapracúvajú do pracovnej mapy a prehľad o stave zásob a tyła.

Na základe zistených podkladov o stave tyła vydáva NT-ZV pokyny pre spracovanie protokolu o prevzatí velenia. V návaznosti na rozhodnutie veliteľa armády vydáva pokyny na povolanie náčelníkov tylov divízií, náčelníka PAZ, veliteľa automobilového pluku, náčelníka zdravotníckej zálohy a ostatných veliteľov samostatných tylových útvarov a zariadení do priestoru TVS na pracovné zhromaždenie, ktorého obsahom bude:

- vzájomné zoznámenie (predstavenie) príslušníkov tyła armády, divízií a armádneho tyła,
- upresnenie skutočného kádrového stavu tyła,
- upresnenie priestorov rozmiestnenia tylov zväzkov a útvarov, stavu materiálu po zväzkoch a jeho rozloženie, zdravotníckych strát, možností a organizácie odsunu,
- upresnenie plánovaných opatrení na denný prísun, dopravnej kapacity útvarov, zväzkov a armádneho tyła,
- zistenie systému spojenia a velenia,
- upresnenie ostatných informácií.

Ostatní príslušníci prvého sledu tyła získajú údaje o odborných službách a si-

tuácii armády. Po získaní údajov a spracovaní protokolu ohlásí náčelníkovi tyla frontu prevzatie velenia za vyradené TVS.

Trvalé a pevné **spojenie** je základným predpokladom úspešného splnenia úloh aj pri preberaní velenia. Spojovací prápor tyla musí pred prevzatím velenia zabezpečiť spojenie medzi VS a TVS — spravidla linkovým alebo smerovým spojením, lebo sa bude jednať o krátku vzdialenosť 5—8 kilometrov, spojenie TVS ZVA a TVS frontu [operačnou skupinou u tyla frontu] a vnútorné spojenie na TVS. Po prevzatí ve-

lenia sa rozvíja úplný spojovací systém tyla armády.

Spojovacie prostriedky spojovacieho práporu tyla a jeho technické možnosti vytvárajú podmienky pre zabezpečenie spojenia pri prevzatí velenia. Hlavnou úlohou náčelníka spojenia ZVA bude včasné zabezpečenie prevádzkových údajov, na ktorých pracujú spojovacie prostriedky tyla armády, za ktorú sa preberá velenie. Neprerušiteľné spojenie zabezpečí urýchlené získavanie správ a informácií a tým aj včasné preberanie velenia za vyradené TVS.

Preberanie velenia za vyradené miesta velenia patrí medzi úlohy štábu, na ktorú musia byť pripravení v každom čase. Preto aj preberanie velenia treba považovať za činnosť, ktorú musí zvládnuť každý štáb.

Vzhľadom na nespočetné množstvo variantov a situácií, za ktorých bude treba velenie prebrať, nie je možné robiť metodiky na každú situáciu, ale je treba všeobecne zhrnúť zásady, ktoré treba dodržiavať pri preberaní velenia. Ide predovšetkým o znalosť:

- situácie zväzkov a útvarov preberanej armády predovšetkým z hľadiska stavu zásob a celkového materiálneho a zdravotníckeho zabezpečenia,

- situácie tylových útvarov a zaradení a dopravného zásobovacieho systému,

- bojovej úlohy, ktorú plní preberaná armáda,

- prijaté a realizované spôsoby dopĺňovania zásob a organizácie odsunu zdravotníckych strát v danom časovom úseku.

Získavanie týchto údajov môže byť niekedy veľmi zložitá. Záleží na podmienkach a stave spojovacích prostriedkov preberajúceho a podriadených, čo má značný vplyv na rýchlosť získavania celkového prehľadu.

Nie je možné vylúčiť a skôr vidieť ako najčastejší variant, kedy bude silne narušený spojovací, ale i dopravný, zásobovací a liečebný odsunový systém pre získavanie týchto údajov. Bude treba vytvoriť podľa potreby i niekoľko skupín smerových dôstojníkov a vybaviť ich dopravnými prostriedkami (najvýhodnejšie vrtuľníkmi), pretože tylové útvary a zariadenia zväzkov a armády sa rozprestierajú na veľkom priestore.

Po získaní údajov možno prijať reálne riešenie pre odstraňovanie následkov, pre zabezpečenie ďalšieho dopĺňovania zásob, pre plánovanie a plnenie ďalších úloh. Po hromadných stratách nebude zvláštnosťou vytváranie zborných jednotiek, ku ktorým bude treba tvoriť aj zborné jednotky tyla, ktoré budú zodpovedať sile zabezpečovaných jednotiek.

Po prevzatí velenia je predpoklad pokračovania v činnosti podľa metodiky práce jednotlivých stupňov velenia.

Organizované a rýchle prevzatie velenia za vyradené TVS prvosledovej armády je jednou z rozhodujúcich činností pre neprerušiteľné a tylové zabezpečenie vojsk v útočnej operácii armády.

V tomto smere článok nadväzuje na vševojskovú problematiku činnosti operačných štábov pri prevzatí velenia, uverejnenú vo *Vojskovej mysli* č. 4/1982.

Palba, úder a manévr

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálmajora I. N. Vorobjeva, doktora vojenských věd, profesora, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ čís. 6/1982.

Palba, úder a manévr jsou nejdůležitější součástí boje a operace. Jejich vztah a vzájemná spojitost určují obsah a charakter bojové činnosti. Ve všech dobách se vojévůdci snažili převýšit nepřítele v umění manévrování, předstihnout ho ve vedení úderu a po zavedení střelných zbraní dosáhnout spolehlivého palebného zničení.

Nejlepší tradice ruské válečné školy ve vztahu k organizaci pružného manévru, vedení rozhodujících úderů na nepřítele a dovednému využití palebné síly vojsk byly přijaty a rozmnoženy sovětským vojenským uměním. Nejkoncentrovanější vyjádření to našlo v teorii hluboké útočné operace, která byla rozpracována sovětskou vojenskou teorií v třicátých letech a byla reálně uskutečňována v činnosti sovětských vojsk při porážce německé fašistické armády v letech Velké vlastenecké války.

Rozvoj vojenského umění v poválečném období silně zapůsobil na hlavní prvky boje a operace — na palbu, úder a manévr, novým způsobem ovlivnil jejich obsah. Cílem článku je ukázat, jak se v průběhu válek měnil charakter palby, úderu a manévru a jaké tendence se projevují v jejich rozvoji v důsledku vlivu nových prostředků ozbrojeného zápasu v současné době.

Vývoj palby, úderu a manévru v průběhu válek

Palba, úder a manévr jsou nejstaršími kategoriemi vojenského umění. V důsledku rozvoje bojových prostředků se měnily jejich obsah, úloha a místo v boji, sražení a operaci.

Situace se rozhodujícím způsobem změnila ve druhé světové válce, kdy válčící strany začaly hromadně používat tanky, letectvo, dokonalejší dělostřelectvo a automatické (většinou) ruční zbraně. Zvýšení úlohy palby v operaci a boji mělo velký vliv na způsoby bojové činnosti. Podstata útoku různého rozsahu tkvěla ve spojení silné palby a rozhodného postupu vojsk. Průlomem zpravidla předcházelo ničení ne-

přátelské obrany palbou, a to vedením hromadných dělostřeleckých a leteckých úderů.

V průběhu Velké vlastenecké války prokázalo sovětské velení velké umění při přípravě a využívání palby. Jednou z efektivních forem palebného zabezpečení činnosti vojsk v útoku byl dělostřelecký a letecký útok.

Palba zpevňovala rovněž obranu, zvyšovala její aktivnost a odolnost. Síla obrany tkvěla především v palebném zabezpečení. Obránce využíval ženijně upravené čáry a prostory a používal palby k odvrácení nebo zpomalení útoku nepřítele. Účinnými metodami plnění palebných úkolů v obraně sovětských vojsk byly: nepohyblivá a pohyblivá přehradná palba, pa-

lebné napadení na dalekých přístupech a soustředěná palba. Ke zmaření útoku nepříteli se kromě toho v některých obranných operacích používala dělostřelecká a letecká protipříprava.

V důsledku zvětšení palebné síly vojsk a jejich pohyblivosti se změnil i obsah úderu. Ve druhé světové válce byl úder veden nejen silami pěchoty a jezdeckta, ale představoval mohutnou palbu dělostřelectva a úderů letectva ve spojení s činností pěchoty, tanků a samohybných děl. Hloubka zteče bez zastávky v letech Velké vlastenecké války dosáhla až 2–3 km i více, průměrné tempo útoku střeleckých vojsk se pohybovalo od 20–30 km, tankových vojsk až 30–40 km i více.

Současně s palbou a úderem doznal podstatné změny i manévry. Neustále se zvětšoval jeho podíl v bojích a operacích. Je dokázáno, že v průběhu druhé světové války činily různé přesuny vojsk přibližně 40 % celkové doby jejího trvání. Bylo charakteristické, že manévru bylo široce využíváno nejen do zahájení bojové činnosti, ale i v jejím průběhu s cílem soustředování vojsk na směrech, kde se projevily úspěchy, upevnění obsazených čar a prostorů, dalšího narůstání bojového úsilí a nahrazení útvarů, které ztratily bojeschopnost atd.

O zvýšení úlohy manévru v operacích sovětských ozbrojených sil v minulé válce svědčí tyto ukazatele. Jestliže při přípravě a vedení strategických útočných operací v roce 1943 se zúčastnilo přeskupení 10–13 vševojskových a tankových armád, pak v závěrečném období války se tento počet zvětšil dvakrát i více. V souladu s tím se zvětšovaly i vzdálenosti, na které se vojska přesunovala (od 200 do 1000 km i více).

Novým druhem manévru ve Velké vlastenecké válce byla přepadová činnost, které využívaly zpravidla rychlé skupiny frontu a armád při jejich rozvíjení úspěchu v hloubce obrany nepříteli. Operační přepadová činnost představovala rozhodný manévry tankových, mechanizovaných a jezdeckých svazků s cílem obsadit nebo zničit nejdůležitější objekty, dezorganizovat velení, narušit komunikace, zmařit manévry a přeskupování vojsk nepříteli a napomáhat v postupu vlastním vojskům, která útočila čelně. Hlavními způsoby plnění

úkolů rychlými skupinami byly hluboké obchvaty a obejítí, překvapivé výpady, úderu na nepříteli z různých směrů, obsazení komunikačních uzlů, blokování velkých měst a osídlených prostorů.

Neustále se rozšiřovala sféra používání manévru. Ve Velké vlastenecké válce ho využívaly nejen mohutné síly pozemních vojsk, ale i letectva.

Velkým rozmachem byl charakterizován i manévry vojsky PVO. Bylo to používáno s cílem vytváření potřebných uskupení sil a prostředků k obraně životně důležitých center státu, vojsk frontů, strategických záloh, týlových prostorů, komunikačních uzlů atd. Hlavními způsoby uskutečnění takového manévru bylo přesunutí svazků a útvarů PVO z hloubky státu, kromě toho i jejich přeskupení podél fronty.

Důležitou součástí strategického manévru sovětských ozbrojených sil bylo velké přeskupení vojsk při přípravě tažení na Dálném východě. Za poměrně krátkou dobu byly přesunuty v létě roku 1945 ze západu na východ: dvě velitelství frontu, tři vševojskové a jedna tanková armáda, značný počet svazků a útvarů druhů vojsk a speciálních vojsk. Současně s tím byl uskutečněn široký manévry přímo v rámci frontů na válčišti Dálného východu, kterého se zúčastnilo přes 30 svazků.

Ve Velké vlastenecké válce sovětské velení projevilo tak vysoké umění při organizaci a vedení manévrovací činnosti ve velkém rozsahu.

V průběhu války v důsledku vlivu změn v prostředcích ozbrojeného zápasu probíhal tak nepřetržitý vývoj hlavních prvků boje, sražení a operace — palby, úderu a manévru. Měnil se jejich obsah a současně s tím se komplikovala jejich organizace a uskutečňování.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války v celku svědčí o tom, že úder tak jako i manévry nabývá na plné síle jen tehdy, je-li spolehlivě zabezpečen palbou. Zákonitým důsledkem narůstání palebné aktivity vojsk, jejich palebné a úderné síly, pohyblivosti a manévrovosti bylo podstatné zvýšení rozhodnosti bojové činnosti, jejího prostorového rozmachu a dynamiky v průběhu válek, dále i úlohy faktoru času a překvapení, důležitosti přesné součinnosti sil a prostředků a pevného velení vojskům.

Nejdůležitější tendence rozvoje palby, úderu a manévru v soudobé operaci a boji

V současné době, kdy v důsledku vědeckotechnického pokroku se zásadně změnila materiální základna armád, zvýšily se efektivnost a technická pohotovost

zbraní a bojové techniky, spolehlivost a univerzálnost prostředků zabezpečení bojové činnosti a velení vojskům (silám), dochází k dalším změnám v obsahu a

vzájemné spojitosti palby, úderu a manévru. Přitom na jedné straně se prohlubují ty tendence, které se projevují v jejich rozvoji v minulých válkách, na druhé straně se objevuje nemálo nových rysů. To se vztahuje především k **úloze palby v operaci a boji**. Jaderný a palebný potenciál armád se podstatně zvýšil. Vznikla možnost úplného zničení nepřítele na velkých prostorech, možnost zničení jeho uskupení vojsk (sil) a dalších objektů nejen taktického a operačního, ale i strategického významu na frontě a v hlubokém týlu v několika sekundách.

V důsledku toho se jaderné údery a palebné působení klasickými zbraněmi na nepřítele změnily v **jeden z rozhodujících faktorů rozvoje přípravy a vedení operace a boje**. Zvláště výrazně se to projevuje v charakteru soudobého útoku, který se stává v podstatě komplexem čtyř prvků: jaderných úderů, palby, úderu a manévru vojsky za rozhodující úlohy jaderného a palebného ničení. Plnění jakéhokoli útočného úkolu se uskutečňuje především ničením nepřítele jadernými a palebnými úderými a zakončuje se využíváním jejich výsledků vojsky v útoku. Palba klesá vojskům cestu a zabezpečuje jejich postup tím, že ničí cíle a objekty, které jim brání v útoku, maří manévry záloh nepřítele a ztěžuje obnovení narušeného systému obrany.

Neustále narůstající **jaderný a palebný potenciál vojsk je základem změn způsobů ničení nepřítele v útoku**. V minulých válkách, kdy hlavní úsilí vojsk bylo zaměřeno zejména na cíle a objekty nepřítele, rozmístěné v jejich bezprostřední blízkosti, útočník mohl dosáhnout zničení uskupení obránce jen postupným vyřazováním jeho živé síly a palebných prostředků. To vázalo manévry vojsk, předurčovalo metodiku rozvíjení bojové činnosti a nakonec negativně ovlivňovalo tempa průlomu obrany.

V soudobých podmínkách se situace zásadně změnila. Prakticky neomezený dosah prostředků ničení a jejich stále rostoucí efektivnost vytvářejí podmínky k dalšímu rozšíření sféry palebného působení na obranu. V důsledku toho má útočník možnost vést mohutné jaderné a palebné údery ne postupně, ale současně do celé hloubky obranného uskupení nepřítele. Rostoucí možnosti jaderných a palebných prostředků naléhavě vytyčily problém včasného využití výsledků těchto úderů vojsky. Tak vznikl i problém zabezpečování současného působení na nepřítele nejen v dotyku, ale i v hloubce jeho uskupení. Je řešen dalším zdokonalováním vojskového letectva, rozvojem vzdušných výsadekových vojsk a způsobů jejich použití. Silný úder

palbou a vojsky na nepřítele do celé hloubky jeho sestavy zabezpečuje rychlé ochromení odolnosti nepřátelské obrany a vedení útoku ve vysokých tempech. V podstatě je toto vše dalším rozvíjením teorie hluboké útočné operace, které úspěšně využívala sovětská vojska ve Velké vlastenecké válce, avšak na principiálně nové materiální základně.

Tím, že palba nabývá na nové kvalitě díky své rostoucí síle, rozhodným způsobem ovlivňuje i rozvoj způsobů přechodu vojsk do útoku. Na rozdíl od minulosti, kdy v důsledku nedostatečně vysoké efektivnosti prostředků ničení i nízké pohyblivosti pěchoty byla vojska nucena zahájit útok z přímého dotyku s nepřítelem, pak v současných podmínkách je doplňován tento způsob průlomem obrany z chodu po přesunutí úderného uskupení z hloubky. Útok z chodu se stává jedním z nejdůležitějších způsobů činnosti vojsk v útoku.

V důsledku působení palebného faktoru jsou zdokonalovány mnohé další prvky přípravy a vedení útočné operace a boje: — samotný obsah bojových úkolů svazů a svazků,

— způsoby vytváření úderných uskupení vojsk (sil) a jejich operační (bojové) sestavy,

— systémy součinnosti, zabezpečení a velení atd.

Růst jaderné a palebné síly vojsk měl vliv i na způsobů vedení obrany. Obránce s využitím síly jaderných a palebných úderů je dnes schopen nejen oslabit a značně vyčerpat nepřítele, ale i zmařit jeho útok a rychle změnit nevýhodný pro něho poměr sil a prostředků a v krátké době vytvořit podmínky pro přechod z obrany do útoku. Vysoká nasycenost obrany bojovými prostředky umožňuje obránci plnit mnohé úkoly aktivními a útočnými metodami, tj. vedením hromadných jaderných a palebných úderů, protiúderů a skutečným manévrem proti opatřením nepřítele.

Palba v dnešním jejím pojetí je tedy v současné době základem všech nejdůležitějších změn ve formách a způsobech přípravy a vedení soudobé bojové činnosti. Růst úlohy palby v operaci a boji se projevuje i v minulosti. Nebyl však nikdy tak všeobšíhlý a globální jako nyní. Ve druhé světové válce se palba změnila ve faktor operačního významu. V současné době dochází k dalšímu rozvíjení této tendence. Palba v jejím širokém smyslu nabývá na velkém strategickém významu.

Z toho vyplývá, že **organizátory jaderného a palebného ničení jsou nyní nejen taktické a operační stupně, ale i strategické**

ký stupeň velení. Je známo, že v letech Velké vlastenecké války Hlavní velení ovlivňovalo organizaci palebného ničení nepřítele v útočných operacích především kvantitativním a kvalitativním posilováním frontů dělostřelectvem ze zálohy Hlavního velení a letectvem. To je v současné době nedostatečné. Strategické velení, které má přímo podřízené jaderné prostředky, může

- zásadně ovlivnit průběh ozbrojeného zápasu,

- udržovat v bojové pohotovosti odpovídající uskupení raketových prostředků a letectva,

- sladovat bojové úsilí druhů ozbrojených sil, které se zúčastní vedení jaderných úderů na nepřítele,

- řídit činnost vojsk (sil) k využívání těchto úderů,

- organizovat manévry jadernými údery.

Podstatně se mění i úloha orgánů velení operačních a taktických stupňů při organizaci a vedení jaderného a palebného ničení, v obsahu a metodách jejich práce. Na základě zkušeností ze cvičení je možné udělat závěr, že v souvislosti s účastí velkého množství různých prostředků ničení v soudobé operaci je jedním z hlavních úkolů vševojskového velitele, jako hlavního organizátora jaderného a palebného ničení, dovedně organizovat přesnou součinnost sil a prostředků, které se podílejí na plnění tohoto úkolu. Proto je důležité, aby velitel přesně stanovil způsob a stupeň jaderného a palebného ničení uskupení nepřítele na hlavním a jiných směrech a tak rozdělil úsilí raketových vojsk a dělostřelectva, letectva a jiných palebných prostředků k zabezpečení maximální efektivity palby všech druhů. **I když organizace a uskutečnění jaderného a palebného ničení tvoří vpravdě jeden z rozhodujících úkolů veškeré činnosti v oblasti velení vševojskových velitelů, pak úroveň jejich dovedného řízení palby je nutné hodnotit jako nejdůležitější ukazatel jejich operačně taktické připravenosti.**

Současně s palbou neustále pokračuje zvěšování významu úderu v operaci a boji. Současný úder není chápán jen jako rozhodný postup vojsk ve spojení se silnou palbou k dokončení zničení nepřítele, ale rovněž jako zvláštní a velmi důležitá forma operačního (bojového) použití jiných druhů ozbrojených sil — raketových vojsk strategického určení, letectva a vojsk PVO. Jeho podstata tkví v současné nebo postupném ničení uskupení vojsk, pozemních a vzdušných objektů nepřítele mohutným působením jaderných zbraní, klasických prostředků ničení a vojsk (sil).

Pro úder jsou charakteristické v podstatě stejné tendence jako pro palbu, která je základem úderu. Palba a úder se vzájemně doplňují. Jaderné a palebné ničení bude jen tehdy účinné, budou-li jeho výsledky realizovat vojska (sily). To znamená, že palba bude zakončena jejich úderem. Totéž platí i o úderu. Bez silné palby je v soudobých podmínkách odsouzen k neúspěchu.

Úder, tak jako i palba, v závislosti na počtu zúčastněných sil a prostředků a dosažených výsledcích, může mít strategický, operační nebo taktický význam. Strategický úder je kategorie vojenského umění, která je vlastní podmínkám jaderné války. Strategických výsledků v procesu válečné činnosti v minulých válkách bylo dosahováno zpravidla komplexem tažení a operací silných uskupení vojsk. V soudobých podmínkách jich bude dosahováno jadernými údery a údery strategických uskupení vojsk. Údery operačního a taktického významu jsou organizovány a vedeny silami a prostředky svazů, svazků a útvarů. Jejich cílem je způsobit takové ztráty protistojícímu uskupení nepřítele nebo jednotlivým prvkům jeho operační (bojové) sestavy, které by značně vyčerpaly (oslabily) bojovou odolnost nepřítele a napomohly úspěšnému plnění bojových úkolů, stanovených vojskům.

V průběhu operací a bojů vedou svazy, svazky a útvary celou řadu různých, svým charakterem vzájemně spojených úderů co do cíle, prostoru a času. Dělí se na hlavní a jiné, které v sobě zahrnují údery různých druhů ozbrojených sil a druhů vojsk. Společným charakteristickým rysem rozvoje teorie a praxe přípravy a vedení těchto úderů je různorodost forem a způsobů jejich uskutečňování. To závisí na stále větším množství sil a prostředků, které působí ve válce. Jestliže v první světové válce byly hlavními druhy úderů údery pěchoty, jezdecké a dělostřelectva, pak ve druhé světové válce k nim přibývaly údery letectva, tanků, raketometů a vzdušných výsadkových vojsk. V poválečném období se obohatila teorie úderu takovými pojmy, jako je raketový jaderný, raketový dělostřelecký, vrtulníkový a jiné údery.

Ve spojitosti se zdokonalováním raket a jejich vyzbrojením jadernými hlavicemi stávají se raketové jaderné údery jednou z nejdůležitějších forem vedení jaderné války. Raketovému jadernému úderu jsou vlastní: velká ničivá síla, prakticky neomezená hloubka působení a nemožnost zabránit jejich účinkům, rychlost a vysoká přesnost ničení.

Vedení raketových jaderných úderů je spojováno s údery pozemních vojsk a

letectva. V obsahu úderů každého druhu ozbrojených sil, rovněž i ve způsobech jejich vedení je mnoho nového. Tak např. letectvo s použitím různorodých jaderných a klasických zbraní je schopno rychle a s velkou přesností vést úderu na cíle o malých rozměrech a na pohyblivé objekty za složitých meteorologických podmínek a v noci, prakticky do celé hloubky sestavy nepřítele.

Ve srovnání s minulou válkou se podstatně změnil obsah úderu pozemních vojsk. Takový úder zahrnuje komplex jaderných a palebných úderů, které vedou raketová vojska, dělostřelectvo a letectvo ve spojení s úderem motostřeleckých, tankových a vzdušných výsadkových svazků a útvarů. Svým charakterem se stal úder pozemních vojsk **obrněným úderem.** Jeho základem je činnost motostřeleckých a tankových útvarů, které jsou vyzbrojeny obrněnými vozidly s mohutnými palebnými prostředky, schopnými rozhodně útočit a rychle překonávat hluboce členěnou obranu nepřítele. Úspěch jejich úderu ovšem závisí na rychlosti a spolehlivosti palebného ničení obrany, zvláště jejího protitankového systému, dále i na překvapení a rozhodnosti útoku.

Příprava a vedení úderů bude v současné době uskutečňována ve složitějších podmínkách, než tomu bylo v minulosti a za aktivního působení nepřítele proti vlastním vojskům. To vyžaduje jejich dokonalou organizaci a všestranné zabezpečení. **Hlavní podmínkou úspěšného úderu je dovedná volba způsobů jeho vedení.** V tomto směru jsou poučné zkušenosti z Velké vlastenecké války. Každá útočná operace, řízená sovětským velením, se vyznačovala originalností zámyslu a různorodostí vedení operačních úderů.

V soudobých podmínkách jsou vytvářeny ještě větší množství k vedení různorodých způsobů úderů. Nejčastější to budou zvláštní kombinované pozemní a vzdušné úderu, vedené z různých směrů — čelní, boční a z týlu, současně do celé hloubky operační sestavy nepřítele. Tak jako v minulé válce, budou k vedení úderů volena slabá, nejvíce zranitelná místa. Kromě toho použití jaderných zbraní umožňuje vést hlavní úder i proti nejsilnějšímu nepřátelskému uskupení. To zvyšuje úlohu čelních úderů, které zabezpečují rozdělení obrany nepřítele na části, získat potřebný čas a rozvíjet útok ve vysokých tempech.

Bojové zkušenosti svědčí o tom, že efektivnost úderů je přímo závislá na umění soustřeďovat síly a prostředky na zvolených směrech. Principu vedení hromadného úderu na nepřítele v rozhodujícím čase a na rozhodujícím místě v široké mí-

ře a dovedně využívalo sovětské velení v operacích Velké vlastenecké války. Velení s využitím pružného manévru vytvářelo potřebnou převahu v silách a prostředcích na úseku průlomů ($2-5\times$ v živé síle, $3-6\times$ v tancích, $4-10\times$ v dělostřelectvu), což zabezpečovalo rychlý průlom nepřátelské obrany. Metoda vedení hromadného úderu na zvoleném úseku, bez ohledu na zásadní změny v prostředcích ozbrojeného zápasu, neztratila na svém významu ani v soudobých podmínkách. Soustřeďování sil a prostředků musí být ovšem spojeno s jejich nezbytným rozptýlením podél fronty a do hloubky. Vojska budou působit na základě principu: přesunutí z hloubky v rozčleněných sestavách, soustředění sil na krátkou dobu k úderu a potom opětné rozptýlení.

Jedním z faktorů zabezpečení úspěšného úderu je jeho vedení s překvapením. Významných výsledků v celé řadě operací bylo dosaženo především proto, že sovětskému velení se podařilo utajit jejich přípravu a překvapivě zahájení úderů. Těchto zkušeností je důležité tvůrčím způsobem využívat i v současné době v operační přípravě generálů a důstojníků, zejména proto, aby bylo zdokonalováno jejich umění uskutečňovat maskovací opatření, klamat nepřítele o místě a době vedení úderů a organizovat boj s nepřátelským průzkumem.

Úderná síla svazů a svazků může být v plné míře realizována ve vševojskových operacích jen za podmínky přesné sladění úsilí různých druhů ozbrojených sil a druhů vojsk co do cíle, místa a času. Při organizaci vedení úderu je nutné přesně určit:

- kdo, kdy a jakým způsobem plní bojové úkoly,
- sladění palby a postupu vojsk,
- zabezpečení jejich obrany před úderem ze vzduchu,
- způsob obnovení narušeného systému součinnosti a velení vojskům.

Je důležité dosáhnout nepřetržitého vedení úderů na nepřítele v průběhu bojové činnosti. V minulých válkách bylo dosahováno nepřetržitosti bojového úsilí vojsk zejména postupným zasazováním čerstvých sil do sražení z hloubky. Takový způsob zabezpečení nepřetržitosti útoku si uchovává svůj význam i v současné době. Ovšem neúčinnějším mobilním prostředkem narůstání bojového úsilí je vedení jaderných a palebných úderů. To umožňuje rychle působit na nepřítele a vytvářet podmínky k tomu, aby byl v nejbližší době změněn poměr sil ve vlastním prospěch. V tomto případě činnost vojsk směřuje k plně-

mu využít výsledků jaderného a palebného ničení a k rozvíjení dosaženého úspěchu. Pouze za předpokladu neustálého udržování rozhodující převahy v silách a prostředcích nad nepřítelem na hlavním směru a v průběhu celé operace je možné dosáhnout jeho úplného zničení.

Proto si úder stále více udržuje v soudobém vojenském umění svůj význam jako jedna z nejdůležitějších forem plnění strategických, operačních a taktických úkolů. Svým obsahem prochází úder hlubokými kvalitativními změnami. Na jedné straně se projevuje zesílení vzájemné spojitosti s palbou a manévrem, na druhé straně se zvětšuje samostatnost a určitá autonomie, protože úder může být veden do velké hloubky.

Růst palebného a úderného potenciálu vojsk a letectva ovlivňuje **manévr**. V současných podmínkách jeho význam značně vzrostl. Je to podmíněno změnou charakteru operací a bojů, zvláštní dynamikou jejich vedení, v celé řadě případů bez souvislé fronty a ve spojitosti s tím s možností uskutečnit překvapivé obchvaty, hluboká obejít a odtržení mobilních uskupení od hlavních sil na velkou vzdálenost a vedení úderů na nepřítele z různých směrů. Dovedné manévrování umožňuje získat a udržet iniciativu, zmařit zámysl nepřítele, vnutit mu svou vůli, rozhodným způsobem soustředit úsilí na hlavních směrech, směle a aktivně působit ve změněné situaci.

Při vedení bojové činnosti s použitím jaderných zbraní patří mezi **nejdůležitější úkoly manévru**:

- zabezpečení možností, aby vojska rychle a plně využívala výsledků jaderného a palebného ničení,
- včasné vyvedení vojsk z pod jaderných úderů nepřítele (protijaderný manévr),
- rozhodné překonávání pásem radioaktivního zamoření, závalů a zatopených prostorů,
- obnovení bojeschopnosti úderných uskupení, která byla napadena jaderným úderem.

Jednou z důležitých tendencí rozvíjení manévrovací účinnosti je zvětšení jejího rozmachu. Manévr již v letech Velké vlastenecké války nabyl na strategickém charakteru. V minulosti byl ovšem takový manévr uskutečňován zejména v rámci jednoho válčiště a byly jen ojedinělé případy jeho využití mezi jednotlivými válčišti. Strategický manévr v současné době může mít charakter mezikontinentálního rozmachu. To je podmíněno existující materiálně technickou základnou v některých

armádách. Např. v armádě USA k zabezpečení strategických přeprav je plánováno využít více než 700 těžkých dopravních letounů a více než 400 různých lodí. Kromě toho jsou připravovány potřebné strategické zálohy, divize dvojí dislokace a síly rychlého zasazení.

V soudobých podmínkách vznikly **takové nové druhy manévru, jako např. manévr jadernými úderem, raketový a protiraketový manévr, obchvat ze vzduchu, manévr vzdušnými výsadečnými vojsky a jiné.** Jedním z efektivních druhů manévru je manévr jadernými úderem. Je uskutečňován s cílem soustředit jaderné úsilí na rozhodujících směrech nebo zničit cíle pro jaderné úderem. Manévr jadernými a palebnými úderem musí být spojen s manévrem vojsky (silami), která zabezpečují realizaci výsledků jaderného a palebného ničení. Vzniká přitom ovšem určitý rozpor. Může-li být manévr jadernými úderem uskutečňován do celé hloubky jednotlivých válčišť, pak manévr vojsky je omezen možnostmi dopravních prostředků. Z toho vyplývá nutnost široce využívat manévru vojsky vzduchem. **Zejména ve spojení jaderné (palebné) síly, pozemní a vzdušné mobilnosti vojsk (sil) tkví hlavní zvláštnost a přednost soudobého manévru.**

Obchvat ze vzduchu, jak to vyplývá ze zkušeností z minulých válek, může být organizován k vyzazení operačně strategických, operačních a taktických výsadek do týlu nepřítele, k překonávání důležitých terénních čar, rozsáhlých pásem radioaktivního zamoření, závalů, zatopených prostorů, k obsazení předmostí na vodních tocích atd. Přednost tohoto druhu manévru tkví v tom, že zabezpečuje vysokou pružnost a získání času, kromě toho může být uskutečněn na velké vzdálenosti nezávisle na stavu obrany nepřítele a pozemních komunikací.

Přeprava vojsk vzduchem je ovšem složitá záležitost. Podle doporučení amerických odborníků je zapotřebí k přepravě jejich vzdušné výsadečkové divize asi 800 koloběhů těžkých vojenských dopravních letounů. Kromě toho je nezbytné velké množství prostředků letectva k zabezpečení vyzazení a činnosti vzdušného výsadku.

Organizace a uskutečnění jakéhokoli manévru bude v současné době probíhat ve složitě, často kritické situaci. Nepřítel udělá všechno pro to, aby ztížil nebo zmařil manévr. V takových podmínkách se musí zvláště projevit organizátorské schopnosti velitelů a štábů. **Umění manévrování tkví v předjetí nepřítele při vedení jaderných a palebných úderů, v rozvíjení vojsk (sil) a vedení útoku.** V minulých válkách hrál významnou úlohu faktor času při

zabezpečení úspěchu manévru. V současné době, za existence silných a rychle působících prostředků ničení a vysoké pohyblivosti vojsk, je velmi důležité dosáhnout rychlého uskutečnění pochodů, přeskupení a změn v rozmístění letectva. To umožňuje dosáhnout překvapení v činnosti, zaujmout vzhledem k nepříteli výhodnější postavení, ničit jeho uskupení po částech a mařit jeho manévry. K předejití nepříteli při uskutečnění manévru je ovšem nutné znát situaci a stav jeho vojsk, jejich možnosti, včas zjistit jeho zámysl. Získání času při uskutečnění manévru kromě toho v mnoha směrech závisí na jeho dokonalém zabezpečení: na včasné přípravě os přesunu, rychlosti obnovení komunikací, vybudování obížděk v prostoru soutěsek, komunikačních uzlů, záložních přeprav přes vodní překážky, na vytvoření zásob materiálních prostředků atp.

Významným rysem manévrovací činnosti sovětských vojsk byla vždy jejich vysoká aktivnost a rozhodnost. Na základě bohatých bojových zkušeností sovětských ozbrojených sil v letech Velké vlastenecké války je důležité dále obohacovat vojenské umění novými formami a způsoby uskutečňování rozhodného manévru. Při-

tom se musí projevovat vysoká tvůrčí činnost velitelů, štábů a vojsk, umění přelstít nepřítel, hledat nejúčinnější řešení.

Úspěch manévru závisí na utajení jeho uskutečnění. Růst prostorového rozmachu manévru, kterého se zúčastní velké množství sil a prostředků, možnost aktivní činnosti nepřítel proti našim vojskům — to vše klade výjimečně vysoké požadavky na operační maskování vojsk. Je důležité uchovat v tajnosti zámysl manévru a aktivně uskutečňovat opatření k dezinformaci nepřítel.

Mezi faktory, které podmiňují efektivnost palby, úderu a manévru, má prvořadý význam plné využívání vysokých morálně politických, bojových a psychologických vlastností vojáků. Je nezbytné mobilizovat vojáky k aktivní a rozhodné činnosti, plnému využívání možností zbraní a bojové techniky ke zničení nepřítel, dovednému vedení obchvatů a obejití k vedení překvapivých úderů na nepřítel.

Nakonec je důležité zdůraznit i **úlohu a význam pružného velení vojskům**, nutnost všestranné analýzy situace, hlubokého předvídání vývoje situace, umění vše dokonale zhodnotit, přesně propočítat a v případě potřeby i riskovat.

Správné chápání podstaty úlohy a místa palby, úderu a manévru, jejich vztahu a vzájemné spojitosti v operaci a boji, zjišťování tendencí jejich vývoje mají nejen teoretický, ale i praktický význam. Článek obsahuje jen některé aspekty této značně rozsáhlé a důležité problematiky. Její důkladné zkoumání je jedním z nejdůležitějších úkolů vojenské teorie.

Kurčení efektivity PVO

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálmajora F. K. Neupokojeva, doktora vojenských věd, profesora, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ čís. 6/1982.

Smyslem každého vědeckého zkoumání je poznávat, aby bylo možné předvídat, a předvídat, aby bylo možné jednat. Tuto zásadu je možné v plné míře předem uvést v souvislosti s volbou hlavního ukazatele efektivity protivzdušné obrany, podstaty a metodiky jejího hodnocení.

Cílem článku je objasnit otázku spojitosti výsledného ukazatele efektivity s logikou a podstatou rozhodnutí a činnosti velitelů a štábů při organizaci protivzdušné obrany objektů a při odrážení úderů vzdušného nepřítele. Tato spojitost má zásadní význam jak při organizaci, tak i při vedení protivzdušné obrany.

Cílem protivzdušné obrany je zachovat bojeschopnost bráněných objektů, čili schopnost, nebo způsobnost plnit předurčené úkoly, nebo funkci. Konečným kritériem efektivity bojové činnosti vojsk PVO je výše ztrát, kterým je možné zabránit. Kvantitativně může být toto kritérium vyjádřeno pro bojové objekty pravděpodobností zachování bojeschopnosti každého objektu a matematickou nadějí množství bojeschopných objektů z celkového počtu napadených; pro plošné objekty matematickou nadějí nepoškozené plochy objektu. Pod pojmem bodový objekt je chápán takový, jehož zničení je možné dosáhnout jednotlivým prostředkem nepřítele (jednou pumou, např. jadernou, křídlatou raketou atd.).

Cílem protivzdušné obrany je nedopustit úder prostředků vzdušného napadení nepřítele na bráněné objekty. Výše ztrát, kterým je možné zabránit, závisí na schopnosti vojsk PVO způsobit ztráty vzdušnému nepříteli, především nejdůležitějším (operačně taktického významu) cílům již před hranicí, kdy plní své bojové úkoly. Při přípravě a vedení bojové činnosti je

tedy oprávněné hodnotit efektivity protivzdušné obrany takovým kritériem, jako je **poměrná veličina matematické naděje počtu zničených prostředků vzdušného napadení nepřítele již před hranicí, kdy plní své bojové úkoly, s úvahou o důležitosti (operačně taktického významu) cílů.**

Podstata ukazatele tkví v tom, že v praktické činnosti vojsk při organizaci protivzdušné obrany a vedení protivzdušných bojů, sražení a operací je nezbytné vždy hodnotit a brát v úvahu vzdálenost hranice, ze které nepřítel plní své bojové úkoly, a důležitost (operačně taktický význam) vzdušných cílů.

Hranicí plnění úkolů vzdušným nepřítelem je chápána hranice, po jejímž dosažení může vzdušný nepřítel způsobit ztráty bráněnému objektu, aniž by byl ničen protivzdušnou obranou. V podstatě je tato hranice i hranicí plnění úkolů uskupení vojsk PVO, neboť jen při ničení vzdušných cílů před danou hranicí je zabezpečena obrana objektů PVO.

Ničení prostředků vzdušného napadení nepřítele na přístupech k bráněným objektům před hranicí plnění jejich bojových úkolů je nejdůležitějším principem organizace protivzdušné obrany a vedení bojové činnosti vojsky. Obsah tohoto principu není nový. Byl základem organizace protivzdušné a zejména protiletadlové dělostřelecké obrany objektů v letech Velké vlastenecké války. Do doby zavedení řízených střel třídy „vzduch — země“ do výzbroje letectva, hranice plnění úkolů byla určována vzdáleností pravděpodobné hranice bombardování od objektu, tj. veličinou dohozu pum a rádiem jejich ničení. V současné době mají bombardovací a stíhací bombardovací letouny ve výzbroji kromě pum i různé typy řízených střel,

jejichž maximální dálka působení může značně převyšovat veličinu dohodu pum, a dosahuje i několika set kilometrů.

Přednost při volbě typu prostředku vzdušného napadení a varianty úderu na bráněné objekty patří nepříteli (v rámci jeho možnosti). Volba této varianty kromě toho ve značné míře závisí i na charakteru systému PVO, tj. mezi rozhodnutím obránce a rozhodnutím nepřítele k vedení úderu existuje určitá spojitost. Realizace principu zničení vzdušného nepřítele před hranicí plnění úkolu **při organizaci protivzdušné obrany** objektu se uskutečňuje v podmínkách značné nejistoty o vzdálenosti této hranice. Přitom nelze ovšem vycházet jen z toho, že letoun bude vyzbrojen zbraněmi s maximálním dostředem a bude využívat velkých výšek a rychlosti letu. Takový přístup značně snižuje možnosti obrany při jiných variantách činnosti nepřítele, zejména při letech v malých a přizemních výškách. Je nezbytné brát v úvahu celý komplex prostředků vzdušného napadení, celý souhrn způsobů jejich činnosti a vzdálenosti hranic plnění úkolu.

V této souvislosti jsou známy tyto nejcharakterističtější třídy prostředků vzdušného napadení států NATO:

— **Letouny — nosiče pum.** Jsou to především letouny taktického letectva. Vzdálenost hranice plnění úkolu pro tyto cíle je určována veličinou dohodu pum a rádiem jejich ničení. V možném rozsahu výšek a rychlostí soudobých letounů se mění veličina dohodu pum v poměrně širokých mezích. Tvoří přibližně 3,5 km při výšce letu 1 km a rychlosti 280 m.s⁻¹, a 28 km při výšce letu 20 km a rychlosti 700 m.s⁻¹.

— **Letouny — nosiče řízených střel třídy „vzduch — země“.** Jejich zničení před hranicí odpálení střel na bráněné objekty je nejefektivnějším způsobem splnění bojového úkolu. Při boji s letouny — nosiči řízených střel třídy „vzduch — země“ je hranice plnění úkolů totožná s hranicí odpálení řízených střel a je určována délkou jejich letu. Maximální možná vzdálenost letu každého typu řízené střely je různá a závisí na výšce a rychlosti letu letounu — nosiče a na charakteru dráhy letu samotné střely. Maximální dálka letu řízené střely typu Sram, které jsou ve výzbroji strategického letectva USA, dosahuje při odpálení z letounu B-52 při jeho bojovém dostupu 220–225 km, v malé výšce 65–70 km, při odpálení z letounu FB-111 v souladu s tím 215–300 a 100–140 kilometrů.

— **Řízené střely s plochou dráhou letu typu ALCM a Tomahawk.** Let těchto raket k objektům úderu plánuje nepřítel malých a přizemních výšek, s využi-

tím reliéfu terénu. Vzdálenost hranice plnění úkolu od bráněného objektu při ničení řízených střel s plochou dráhou letu je určována veličinou, která zabezpečuje zachování bojeschopnosti objektu při výbuchu řízené střely.

Mohutnost jaderné bojové hlavičky strategických řízených střel s plochou dráhou letu může dosáhnout 200 kt.

— **Řízené střely třídy „vzduch — země“,** které létají k objektům úderu na aerobalistických drahách letu. Z hlediska možnosti jejich ničení prostředky PVO představují tyto vzdušné cíle principiálně novou třídu. Jejich zvláštnost není jen v malé efektivní odrazové ploše, ale i ve velké rychlosti letu. Leti k objektu úderu na balistické dráze letu, ve značných výškách a jejich bodem zamíření je střed objektu nebo jiné prvky v jeho rámci. Nepřítel v té nebo jiné míře dosahuje stanoveného cíle, pronikne-li řízená střela do určené oblasti nad objektem nebo na přístupech k němu. Rozměry prostoru plnění úkolu jsou rovněž funkcí tritového ekvivalentu řízené střely a přípustné bezpečné hodnoty maximálního tlaku a jsou charakterizovány vzdáleností jeho hranic od objektu i nad objektem.

Realizace principu zničení vzdušného nepřítele před hranicí splnění jeho bojového úkolu je velmi složitá a vyžaduje komplexní a dovedné použití různých prostředků PVO (různých typů stíhacích letounů, protiletadlových raketových a dělostřeleckých kompletů) jak při organizaci protivzdušné obrany, tak i při vedení operací, sražení a boji.

Při organizaci protivzdušné obrany a vytváření stíhací letecké ochrany v jejím rámci a dále protiletadlové raketové palby je dosahováno realizace tohoto principu stanovením čar přepadu stíhacího letectva a zón ničení protiletadlových raketových kompletů za hranicemi plnění úkolu s přihlédnutím k hlavnímu předurčení každého prostředku PVO a vytvářeného uskupení vojsk.

Hodnocení vzdušného nepřítele v průběhu vedení bojové činnosti se uskutečňuje již na základě informací o konkrétní variantě jeho úderu. Proto může být konkrétnější než při přípravě bojové činnosti. Hodnocení vzdušného nepřítele zahrnuje i určení možné vzdálenosti hranice splnění bojového úkolu (cíle) každou skupinou prostředků vzdušného nepřítele. Hlavní zásady vytyčení úkolu k odražení úderu vzdušného nepřítele (varianta rozdělení cílů, čáry palebného působení na cíle, způsoby součinnosti různých sil PVO) jsou rovněž ve značné míře určovány požadavky realizace tohoto principu.

Rozdělení vzdušných cílů podle stupně důležitosti a jejich zničení je spojeno s hodnocením operačně taktického významu této skutečnosti pro splnění úkolů vojsky protivzdušné obrany. Uskutečňuje se na základě celé řady příznaků:

- předpokládaného charakteru úkolů, plnění cílem při úderu na bráněný objekt,
- možného stupně působení vzdušného cíle na bráněný objekt,
- vlivu daného cíle na splnění bojových úkolů prostředků vzdušného napadení v celku,
- rozmístění cílů a využití možnosti různých prostředků PVO k jejich ničení atd.

Nejdůležitějšími cíli jsou letouny úderných skupin a skupin palebného umlčování prostředků PVO. V sestavě úderné skupiny jsou nejdůležitějšími cíli možné nosiče nejúčinnějších prostředků ke zničení objektu. Podstatný vliv na splnění bojového úkolu vzdušného nepřítele mohou mít i letouny radioelektronického rušení. Jejich zničení je nejúčinnějším opatřením boje s radioelektronickým rušením.

Při přijetí rozhodnutí k odrazení úderu vzdušného nepřítele předurčuje důležitost skupin prostředků vzdušného napadení (cílů) zámysl bojové činnosti, varianta rozdělení úsilí ke zničení nepřítele (varianta rozdělení cílů). **Soulad rozdělení sil se stupněm důležitosti je nejdůležitějším pravidlem velení vojskům protivzdušné obrany.** Stanovení důležitosti cílů při vedení bojové činnosti je bezprostředně spojeno se zjištěním jejich taktického významu, tj. zámyslu činnosti vzdušného nepřítele a předpokládaného způsobu splnění bojových úkolů. Jeho základem je hluboká znalost protistojícího vzdušného nepřítele, taktiky jeho činnosti, možnosti průzkumných prostředků a rozlišovacích znaků různých typů prostředků vzdušného napadení velitelem a bojovou směnou velitelského stanoviště.

Apriorní zhodnocení efektivity protivzdušné obrany (při vytváření a zdokonalování systému PVO) se řeší modelováním bojové činnosti vojsk protivzdušné obrany na samočinném počítači, a to co do času a prostoru. Součástí matematické-

ho modelu bojové činnosti s využitím tohoto ukazatele efektivity jsou algoritmy:

- propočtu hranice plnění úkolů,
- řešení úkolu rozdělení cílů,
- hodnocení odolnosti uskupení,
- stanovení očekávaných výsledků bojové činnosti a efektivity protivzdušné obrany.

Vzdálenost hranice plnění úkolu nepřitelem se propočítává v závislosti na typu prostředku vzdušného napadení, výšce a rychlosti letu a používaných prostředků ničení podle matematické závislosti.

Při řešení úkolu rozdělení cílů jsou brány v úvahu důležitosti cílů, parametry jejich letu, doba pobytu cílů v zóně bojové činnosti, pohotovost sil PVO atd.

Odolnost vojsk je měřena hodnotou ztrát palebných jednotek, které ztratily bojovou schopnost, a závisí na ženiním vybudování a maskování bojových sestav, jejich vzájemné a přímé obraně, na systému klamných postavení, manévru jednotkami atd.

Výchozí informace, kterých je využito při modelování bojové činnosti, se dělí na stálé a proměnné. Mezi stálé informace patří údaje, které umožňují popsat možnosti různých systémů výzbroje PVO, mezi proměnné pak údaje o variantě činnosti nepřítele, uskupení vlastních vojsk, objektech úderu prostředků vzdušného napadení a doplňující údaje o charakteristice prostředků PVO. Při modelování se využívá metody statistických zkoušek. Proto při jednorázové rozeře modelu jsou získané výsledky bojové činnosti náhodné. Matematické naděje náhodného výsledku bojové činnosti je určována na základě statistického zpracování údajů, získaných při mnohokrát opakovaném řešení úkolu podle zvolené varianty úderu prostředků vzdušného napadení nepřítele.

Při určeném složení uskupení a variantě budování protivzdušné obrany, její efektivity podstatně závisí na kvantitativních a kvalitativních charakteristikách prostředků vzdušného napadení, zvláštěnostech varianty úderu a způsobech činnosti vzdušného nepřítele proti bráněným objektům. Efektivnost protivzdušné obrany je hodnocena s přihlédnutím ke všem možným variantám činnosti vzdušného nepřítele.

Hodnocení vzdušného nepřítele a volba způsobů jeho zničení je tvůrčím úkolem především všech velitelů a štábů.

Modelování bojové činnosti uskupení PVO umožňuje objektivně zhodnotit nejen její efektivity, ale i řadu jiných charakteristik, najít slabá místa vytvořené obrany a určit opatření ke zvýšení spolehlivosti splnění bojových úkolů.

z kapitalistických armád

PŘÍPRAVA DŮSTOJNÍKŮ BUNDESWEHRU

V soudobé produkci vojenských teoretiků a politických činitelů NSR je možné pozorovat zvýšený zájem o problematiku vědeckotechnické revoluce ve vojenství. Rozvojem vědeckotechnické revoluce ve vojenství se snaží vytvořit materiálně technické předpoklady k vojenské konfrontaci se socialismem. Uskutečnění tohoto záměru podřizuje i celkový systém přípravy důstojníků bundeswehru. Vyplývají z něho některé nové tendence, jejichž podstatou je výnos spolkového ministerstva obrany z 11. 7. 1970 k reformě vzdělání a přípravy. Jako strategický požadavek v něm uvádí: „Bundeswehr musí držet krok se společenským vývojem.“ (Citace podle Wagemann, E.: Zur Aus- und Fortbildung des Stabsoffiziers der Bundeswehr, Europäische Wehrkunde, München 1980, No 6, S. 297.) Tato směrnice spolkového ministerstva obrany se stala základním impulsem k diskusi na stránkách západoněmeckého vojenskoodborného tisku, jak dále postupovat v přípravě důstojnických kádří bundeswehru.

Na základě analýzy jsou zřejmé tyto souvislosti:

— **Podstatné přehodnocení dosavadního přístupu k vědeckému poznání jako celku a jeho využití při výchově kádří.**

Je poukazováno na to, že je potřebné v přípravě důstojníků navázat na tradice říšských ozbrojených sil a wehrmachtu, zejména na uznávanou vysokou úroveň akademií. Ve velení bundeswehru tedy dochází k základnímu přehodnocování nároků na funkci vědy v přípravě kádří.

— **Využívání sociálně vědních poznatků** v činnosti bundeswehru s cílem psychologického zpracování příslušníků bundeswehru, formování antikomunistického vědomí důstojnického sboru a ovlivňování veřejného mínění obyvatelstva NSR v duchu buržoazní ideologie. Znamená to tedy, že je při přípravě kádří kladen důraz nejen na zvládnutí technických a přírodních věd, jak to bylo formálně proklamáno zejména v minulosti k potvrzení nepolitičnosti a nadtrždnosti bundeswehru, nýbrž je znatelný výslovný příklon k využití sociálně vědních poznatků jako významnému antikomunistickému prostředku

Nadporučík
PhDr. František Ochrana, CSc.

ideologického zpracování příslušníků bundeswehru.

K tomuto účelu byla v roce 1971 v Mnichově založena tzv. sociální vědní instituce bundeswehru. (Od roku 1973 má název „Vědecká instituce pro výchovu a výcvik v ozbrojených silách“. Běžně je označována zkratkou SOWI.) Disponuje s ní spolkové ministerstvo obrany. Na jeho rozkaz dělá základní a aplikované výzkumy s funkcí zjistit a vytvořit co nejadekvátnější podmínky pro rozhodovací činnost ministerstva.

SOWI v podstatě plní tyto úkoly:

- na rozkaz spolkového ministerstva obrany organizovat sociálně vědecký výzkum a vypracovávat studie jako základní východiska pro řízení bundeswehru,
- zkoumat problémy informace a komunikace v bundeswehru,
- zkoumat vztah bundeswehru a společnosti,
- analyzovat problémy výchovy a výcviku v bundeswehru a vypracovávat doporučení pro další přípravu kádru,
- organizovat empirický sociální výzkum,
- dělat základní výzkum k zabezpečení všech předcházejících úkolů.

Z úkolů vytyčených před SOWI jednoznačně vyplývá, že se toto pracoviště snaží nalézt formy ideologického zpracování veřejnosti k obhájení tvrzení, že bundeswehr je armádou „jednotné, pluralistické společnosti“, že hájí její zájmy před „hrozbou z Východu“.

Neméně závažným úkolem SOWI je sna-
ha analyzovat sociální souvislosti vědec-

kotechnické revoluce ve vojenství a vypracovávat doporučení k přípravě kádru bundeswehru. **S tím souvisí kladený důraz na komplexní přípravu důstojnických kádru bundeswehru.** Kvalitativní zvrat v ná-
zorech na pojetí přípravy důstojníků lze přibližně datovat na počátek sedmdesátých let, kdy byla vypracována studie k podstatnému zkvalitnění a novému přístupu k přípravě důstojníků bundeswehru.

Od důstojníka bundeswehru, jako představeného a spolupracovníka, jsou v této souvislosti očekávány hluboké znalosti v základních oblastech velení a rovněž v těchto sférách:

- politickém vzdělání, vedení lidí a jejich výchově,
- osobním vedení důstojníků a poddůstojníků,
- vedení organizace a metodice výcviku a výchovy,
- znalostech zásad používání materiálů a techniky.

Z těchto požadavků je patrné, že nastává jistý odklon od dříve převažující koncepce „pragmatického“ pojetí přípravy důstojníků, od „čistého praktikismu“ k jisté jednotě teoretické a praktické přípravy. Všeobecně totiž spíše západoněmečtí vojenští odborníci uznávají, že činnost a přípravu důstojníka bundeswehru nelze omezit pouze na oblast velení a ovládání existující bojové techniky. Vedle technické erudice je v podstatě na stejnou úroveň kladena i příprava sociálně politická. Za plnohodnotného důstojníka je proto považován ten, kdo má tyto předpoklady.

V přípravě důstojníků bundeswehru lze v této souvislosti spatřit dvě tendence.

První je vyjádřením úsilí připravit odborníky širokého profilu, kteří jsou schopni úspěšně se vyrovnat s potřebami vědeckotechnické revoluce ve vojenství, schopni vidět tento proces jako celek.

Druhá tendence je vyjádřena v požadavku být zároveň úzkým specialistou, avšak s respektováním záměrů, aby společně vzdělání důstojníků přesahovalo myšlení vlastní odbornosti.

Komplexní příprava důstojníků bundeswehru nachází svůj výraz i v pojetí **důstojníka jako velitele a vychovatele.** Tento požadavek je široce propagován zejména v současné době. Je poukazováno na to, že důstojníkovi bundeswehru je potřebné **vedle odborných kvalit dát i rovnocenné pedagogické kvality.** Důstojník jako vychovatel má disponovat patřičnými pedago-

gickými, sociálně politickými, právními, psychomotorickými a organizátorskými poznatky a schopnostmi. Z nich jde především v oblasti

- pedagogické o osvojení si základů didaktiky, metodiky a rétoriky, o přesnou znalost výchovných forem vyučování a prostředků výchovy,

- psychologické o osvojení si základů motivační psychologie, psychologie vyučování a sociální psychologie,

- sociálně politické o osvojení si základů sociologie skupiny, sociálních struktur a základů sociologických teorií,

- práva o osvojení si základů vojenského zákonodárství a o přesnou znalost vojenských práv a povinností.

Mimo to je kladen důraz na umění plánovat a organizovat a formování motorických schopností.

Tyto nové požadavky na důstojníka jako vychovatele vyplývají především ze snahy o ideologické zpracování vojáků bundeswehru. Prostředkem k dosažení tohoto cíle se mají ve zvýšené míře stát samotní důstojníci bundeswehru jako velitelé a vychovatelé. Dalším závažným činitelem, který ovlivňuje tuto novou kvalitu, je i proces vědeckotechnické revoluce ve vojenství, který podmiňuje vznik nových speciálních vztahů v činnosti obsluhy bojové techniky. Proto výše uvedený profil důstojníka bundeswehru jako vychovatele je brán v jednotě s jeho odbornou připraveností.

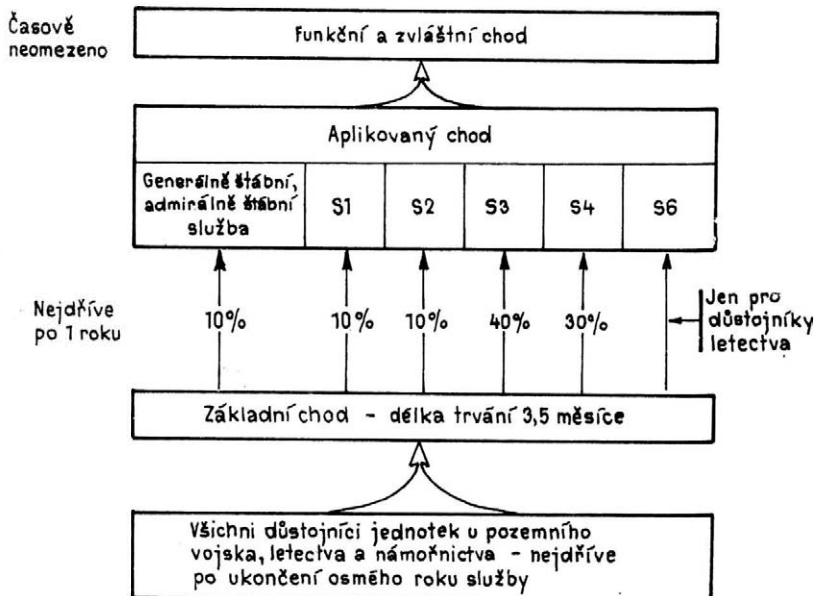
V souvislosti s přípravou důstojníků bundeswehru je realizován model **permanentní přípravy**. Je poukazováno především na to, že možnost jednorázové přípravy je v důsledku dynamiky vědeckotechnického rozvoje nemožná. Proto se upouští od statické (konečné) přípravy důstojníků a přechází se na novou, dynamickou formu.

V realizaci tohoto úkolu hraje základní úlohu velitelská akademie v Hamburgu.

V ní je také nejlouběji realizován požadavek permanentní přípravy důstojníků. Úkol akademie je v tomto procesu jednoznačný: orientovat přípravu na požadavky vojsk s cílem splnění německého podílu v ozbrojených silách NATO.

Velitelská akademie bundeswehru byla založena v roce 1957 v Bad-Emsu a o rok později přeložena do Hamburгу. Původně sloužila především pro přípravu budoucích důstojníků generálního a admirálního štábu.

V roce 1974 byla uskutečněna reorganizace nového způsobu výchovy a výcviku důstojníků bundeswehru na akademii. Je vyjádřením snahy vytvořit adekvátní soustavu vzdělání v souladu se soudobými potřebami a posláním bundeswehru. Přestavba systému přípravy důstojníků bundeswehru byla řešena „za chodu“, přičemž počet posluchačů se zvětšil. Reforma si vyžádala novou organizaci výuky i její kádrové zabezpečení a ve svém souhrnu vedla vesměs ke zvýšení jednotnosti a kvality štábního výcviku a výchovy důstojníků i dalšího vzdělávání.

Obr. 1

V této souvislosti jsou na štábního důstojníka kladeny požadavky na hluboké znalosti v základních oblastech velení a rovněž v těchto oblastech:

- politickým vzdělání, vedení vojáků a jejich výchově,
- osobním vedení důstojníků a poddůstojníků,
- velení a organizačních schopnostech, štábní práci, organizaci a metodice výcviku a výchovy,
- zásadách používání materiálu a techniky.

Systém přípravy důstojníků bundeswehru na velitelské akademii se děje ve třech časově oddělených úsecích:

- základním,
- aplikovaném,
- funkčním a zvláštním chodu studia.

Systém přípravy důstojníků bundeswehru znázorňuje obr. 1.

Základní chod probíhá v trvání 3,5 měsíce. Během roku jsou realizovány 3 cykly základního chodu, přičemž průměrně základní chod absolvuje 250 důstojníků bundeswehru. Systém přípravy důstojníků tohoto chodu je obecně (vševojskově) zaměřen. Přípravují se v něm důstojníci pozemní vojska, letectva a námořnictva v hodnosti kapitána, nejdříve však po splnění 8. roku služby.

V základním chodu studia jsou probírány tři okruhy problémů: bezpečnostní politika a ozbrojené síly, obecná teorie velení a sociální teorie. V tomto kursu není přihlíženo ke specifické druhé vojsk.

Základní chod končí zkouškou a stanovením závěrečné známky. Úspěšné absolvování tohoto chodu je předpokladem pro povýšení do hodnosti majora. Ti poslucha-

či, kteří nesložili zkoušku, mohou kurs jedenkrát opakovat.

Aplikovaný chod studia je určen pro ty důstojníky bundeswehru, kteří prošli úspěšně základním kursem, odsloužili minimálně jeden rok u vojsk a byli vybráni spolkovým ministerstvem obrany ke studiu.

Schéma aplikovaného chodu studia — viz tabulku 1.

Štábní aplikovaný chod je organizován v těchto velitelských oborech: S1, S3 a S4.

Aplikovaná příprava v S2 a S6 na akademii není realizována.

Délka trvání každého chodu je tři měsíce, avšak na rozdíl od základního chodu, kde jsou probírány pouze obecné (vševojskové) základy vedení boje, je v aplikovaném chodu kladen zároveň důraz na dílčí, odbornou přípravu. Jejich poměr je u jednotlivých skupin různý. Např. obecné zaměření u S1 63 %, u S3 39 %, u S4 54 %. Dílčí zaměření u S1 37 %, u S3 61 %, u S4 46 %.

Obecná příprava probíhá zpravidla formou seminářů nebo cvičení s těmito tematickými okruhy:

- bezpečnostní politika a ozbrojené síly,
- strategie,
- souhrnná obrana,
- obecná nauka velení,
- vnitřní velení,
- aktuální duchovní proudy a sociální teorie,
- úloha bundeswehru v současném světě,
- sociálně ekonomické přeměny a politický vývoj v různých společenských systémech.

Tabulka 1

Aplikovaný chod generálně štábní, admirálně štábní služby	Generálně štábní chod velení vojskům pro zahraniční důstojníky	S1 — vnitřní velení — kádrová práce — tisk a osvětlová práce 3 měsíce	S2 vojenská zpravodajská služba 3 měsíce
21 měsíců	9 měsíců		
S3 — velení a zálohy — organizace — výcvik 3 měsíce	S4 logistika 3 měsíce	S6 velení letectvu 3 měsíce	S = štábní aplikovaný chod

Odborná příprava je pro důstojníky pozemního vojska, letectva a námořnictva organizována odděleně vzhledem ke speciiice druhu ozbrojených sil.

Systém přípravy končí dvoustranným plánovaným cvičením, jakož i účastí na cvičeních bundeswehru a NATO.

Mimo to probíhá na akademii i aplikovaný chod generálně štábní (admirálně štábní) služby. Posláním této přípravy je výcvik důstojníků k činnosti na generálním štábu, a to:

- uvnitř i mimo druhu vojska,
- v národním a integrovaném okruhu,
- na všech úrovních a územních velení.

Tohoto chodu se zúčastňuje asi 95 důstojníků bundeswehru a asi 15 důstojníků členských států NATO. Začíná na podzim a trvá 21 měsíců. Tohoto způsobu školení se zúčastňuje asi 10 % důstojníků jednoho důstojnického ročního chodu.

K možnosti absolvování této přípravy je potřebné splnit tato kritéria: dosahovat obzvláště dobrých výsledků v praxi

a v základním chodu studia, mít doporučení vyšších nadřízených a být vybrán komisí spolkového ministerstva obrany.

Z hlediska zaměření odborné přípravy jde o kombinaci obecné (vševojskové) a dílčí přípravy. Na závěr je zpracovávána ročníková práce, v níž má absolvent prokázat **schopnost k samostatné vědecké práci** a způsobilost pro generálně štábní a admirálně štábní službu.

Pro zahraniční důstojníky probíhá od r. 1962 na velitelské akademii aplikovaný chod generálně štábní přípravy důstojníků pozemního vojska těch států, které nejsou členy NATO. Tento chod trvá 9 měsíců. Přípravy se zúčastňuje asi 20 zahraničních důstojníků a 5 důstojníků bundeswehru v hodnosti majora nebo podplukovníka. Dosud bylo vyškoleno 295 zahraničních důstojníků z 32 států.

Na velitelské akademii je realizován i **funkční a zvláštní chod**.

Cílem přípravy třetí etapy vzdělání důstojníků bundeswehru na velitelské akademii je vyškolení štábních důstojníků, kte-

Tabulka 2

Souhrnná obrana	Zdravotnická příprava v rámci souhrnné obrany	Vojenská obrana země	Souhrnná obrana s civilní obranou	Příprava pro vojenské atašé
6 týdnů	2 týdny	4 týdny	4 týdny	1 týden
Způsoby velení	Velení vojskům	Velení námořnictvu	Příprava záložních důstojníků pro štábní službu	Příprava na službu v integrovaném okruhu (NATO)
4 týdny	6 týdnů	4 týdny	4 týdny	2 týdny
Tisk a práce na veřejnosti v otázkách obrany	Příprava pro vyšší okruhy (spolkové ministerstvo obrany)	Didaktika	Příprava pro štábní práci v NATO (struktura a řízení)	Příprava štábních důstojníků a důstojníků velení zdravotnické služby
10 týdnů	4 týdny	6 týdnů	2 týdny	5 týdnů
Příprava záložních důstojníků pro základy souhrnné obrany	Informační shromáždění pro právníky a státní zástupce	Technika a „předvýcvik“ luftwaffe	Velení a štábní práce (doplňující vzdělání pro důstojníky generálního štábu pozemního vojska)	
2 týdny	1 týden	4 týdny	8 týdnů	

ří jsou určeni k plnění zvláštních úkolů v rámci NATO. Výběr do tohoto chodu dělá podle potřeb spolkové ministerstvo obrany. Délka trvání kursu se pohybuje

v rozmezí 1–10 týdnů podle zaměření přípravy.

Schéma funkčního a zvláštního chodu — viz **tabulku 2.**

Z přehledu třístupňové přípravy důstojníků bundeswehru na velitelské akademii v Hamburku je patrné, že v bundeswehru dochází k určitým změnám v přípravě důstojníků. Tyto změny jsou podmiňovány i procesem vědeckotechnické revoluce ve vojenství. Hlavní příčiny změn však spočívají v oblasti sociálně politické — ve snaze připravit takové důstojníky, kteří by byli schopni realizovat agresivní záměry bundeswehru a NATO. Těmto a obdobným tendencím dal jednoznačnou odpověď XXVI.

sjezd KSSS: „Současná vojenskostrategická rovnováha mezi SSSR a USA a mezi Varšavskou smlouvou a NATO objektivně slouží zachování světového míru. Neusilovali jsme a neusilujeme o vojenskou převahu nad druhou stranou. To není naše politika. Ale zároveň nedovolíme nikomu, aby takovou převahu získal nad námi. Takové pokusy a taková snaha jednat s námi z pozice síly nemají naprosto žádné vyhlídky.“ (XXVI. sjezd KSSS. Dokumenty a materiály, Praha, Svoboda 1981, s. 24.)

OBSAH ROČNÍKU 1982

	VM číslo	Strana
Generálmajor PhDr. Stanislav Weinlich, CSc.		
Vedoucí úloha KSČ — zdroj úspěchů při budování moderní ČSLA	5	3
Plukovník doc. PhDr. Alfonz Rosa, CSc.		
plukovník doc. PhDr. Adolf Grätzer, CSc.		
Úkoly ideologické práce v ČSLA po XVI. sjezdu KSČ	10	9
Plukovník PhDr. Dezider Kollár		
plukovník Václav Struhovský		
Efektivnost ideologické práce předpokládá dobré teoretické zázemí	10	15
Generálmajor PhDr. Jaroslav Klícha		
Psychologická válka v plánech imperialistické expanze	7	3
Plukovník RSDr. Zdeněk Sázaavský		
Ofenzivně v boji proti nepřátelské propagandě	8	8
Generálporučík Ing. Pavel Papáček		
K některým úkolům kádrové práce v ČSLA po XVI. sjezdu KSČ	3	3
Podplukovník PhDr. Emil Barkol		
Úlohy velitelů a politických pracovníků při realizaci záverov XVI. zjazdu KSČ v útvaroch a zväzkoch ČSĽA	3	9
Plukovník Miloslav Nytra		
K realizaci závěrů XVI. sjezdu KSČ ve společenských vědách	2	3
Plukovník PhDr. Dezider Kollár		
K úkolům branné politiky z hlediska závěrů XVI. sjezdu KSČ	4	3
Podplukovník doc. Ing. Ladislav Andrášik, CSc.		
kapitán PhDr. Jan Šelešovský, CSc.		
Nezbytnost zvýšení úrovně ekonomické výchovy v ČSLA po XVI. sjezdu KSČ	1	8
Plukovník doc. Ing. Emil Labuda, CSc.		
Hlavní cíle a úkoly vojenskovo-vedecké práce v ČSLA po XVI. sjezdu KSČ	1	3
Plukovník doc. Ing. Emil Labuda, CSc.		
plukovník Ing. Jan Svoboda		
Cesty dalšího zvyšování tvůrčího vojenskoteoretického myšlení	6	15
Generálporučík Ing. Jozef Hrebík		
Ke zvyšování bojové pohotovosti svazků a útvarů ČSLA	8	3
Plukovník Ing. František Knotek		
Dokonalé zvládnutí zbraní a složité bojové techniky — neoddělitelná součást bojové připravenosti ČSLA	6	3
Plukovník PhDr. Jiří Zajíček, CSc.		
Nedílná velitelská pravomoc a kázeň	5	16
Plukovník PhDr. Vladislav Rybecký, CSc.		
K významu vojenského faktoru členských států VS v boji za mír	10	20
Plukovník doc. PhDr. Oldřich Mahler, CSc.		
Vojenský poměr sil a mezinárodní vztahy v osmdesátých letech	7	12
Generálporučík Ing. Jozef Hrebík		
K hlavním úkolům výcvikového roku 1982—1983	10	3
Plukovník PhDr. Vladimír Ulrych, CSc.		
Soudobý boj a otázky SPP	7	17
Plukovník Josef Zvěřina		
plukovník Stanislav Juřica		
Stranickopolitická práce a operační manévrující skupiny	8	14
Podplukovník PhDr. Ladislav Přinesdomů		
Vojenská doktrína a vojenskopolitické prognózování	2	10
Podplukovník Ing. Antonín Řehoř, CSc.		
Využití heuristických metod ve velení vojskům	5	10
Plukovník doc. PhDr. Bohumil Hnízdó, CSc.		
Specifičnost poznávání války a ozbrojeného zápasu	4	8
Plukovník doc. PhDr. Bohumil Hnízdó, CSc.		
Světónázorové problémy marxisticko-leninské vojenské teorie a praxe	9	13

	VM číslo	Strana
Plukovník RSDr. Jan Poláček, CSc.		
Války a společenský pokrok	9	7
Plukovník RSDr. Jan Poláček, CSc.		
Metodologický význam historického materialismu pro vojenskou teorii a praxi	6	8
Kapitán PhDr. Josef Oborný, CSc.		
nadporučík PhDr. František Ochraňa, CSc.		
K sociálně ekonomickým a politickým souvislostem vědeckotechnické revoluce ve vojenství	2	15
Plukovník doc. PhDr. Bohumil Hnízdo, CSc.		
Předmět a struktura marxisticko-leninské filozofie marxisticko-leninské vojenské vědy	8	18
Generálmajor Ing. Josef Mikulec		
Význam kvality učitelů vojenských škol pro připravenost jejich posluchačů	9	3
Podplukovník PhDr. Josef Hanousek, CSc.		
major PhDr. Cyril Kostík, CSc.		
K formování vztahu posluchačů VVŠ k vojenskému povolání	3	14
Plukovník Ing. Josef Makovec, CSc.		
major Ing. Václav Svoboda		
K efektivnosti procesu řešení vojenskovědeckých úkolů	1	12
Plukovník Ing. Václav Muroň, CSc.		
plukovník Ing. Bohumil Kaizar		
K vojenskovědeckým konferencím	4	14

VOJENSKÉ UMĚNÍ

Generálporučík Ing. Vasil Pavlič		
K plnění úkolů výcvikového roku 1981—1982	1	17
Generálporučík Ing. Vasil Pavlič		
Komplexní palebné ničení nepřítele v soudobé operaci	2	21
Generálmajor doc. Ing. Jaromír Jašek, CSc.		
K některým otázkám komplexního palebného ničení	8	23
Plukovník gšt. Ing. Ján Paprčka		
Komplexní palebné ničení a radioelektronický boj	2	32
Podplukovník Ing. Anton Výboh		
major Štefan Hamarák		
K použití OMS v útočné operaci armády	3	29
Podplukovník Ing. Anton Výboh		
Ještě k použití OMS	9	17
Plukovník doc. Ing. Jiří Křížek, CSc.		
Ničení prostředků jaderného napadení přepadovými odřady OMS	9	23
Generálporučík Ing. Milan Václavík		
Zasazení druhého sledu frontu	3	19
Generálmajor Ing. Václav Roučka		
Bojová činnost v noci	3	25
Plukovník gšt. Ing. Ján Martinský		
K práci operačních štábů při přípravě a vedení současných operací	5	21
Plukovník Ing. Michal Lokvenec		
Tváření myšlení velitelů a štábů při hodnocení situace	5	27
Plukovník doc. Ing. Zdeněk Hron, CSc.		
plukovník Ing. Dušan Kotůč		
K problematice přesunov vojsk	7	21
Plukovník doc. Ing. Zdeněk Hron, CSc.		
plukovník Ing. Dušan Kotůč		
K pochodu divizie na velkou vzdálenost	8	28
Podplukovník Ing. Antonín Skopeč		
nadporučík Ing. Miloslav Kubín		
Kalkulace přesunu s využitím počítače	8	38

	VM číslo	Strana
Plukovník doc. Ing. Přemysl Vorlíček, CSc.		
Komplexní palebné ničení a protiúder jako výrazné projevy aktivity v obranné operaci	2	25
Plukovník doc. Ing. Zdeněk Kodeš, CSc.		
K práci velitele divize při přechodu do obrany k odražení protiúderu	10	31
Podplukovník Ing. Vladimír Tesař		
Rozmístění vojsk mimo boj	1	22
Generálmajor Ing. Václav Roučka		
K ochraně vojsk proti technickému průzkumu nepřítele	7	28
Plukovník Ing. František Sedlák		
Zpravodajské zabezpečení komplexního palebného ničení nepřítele	2	37
Plukovník doc. Ing. Miloš Pelikán, CSc.		
Průzkum ve prospěch OMS	3	34
Plukovník doc. Ing. Josef Šíp, CSc.		
Boj s průzkumnými a naváděcími prostředky v infračerveném pásmu	1	27
Plukovník doc. Ing. Miloš Pelikán, CSc.		
Průzkum v obraně	10	36
Plukovník doc. Ing. Jaroslav Kolář, CSc.		
Principy velení vojskům	6	23
Generálmajor Ing. Václav Roučka		
K velení vojskům spojeneckého složení	6	19
Plukovník gšt. Ing. Zdeněk Bažant		
K převzetí velení vojskům záložním velitelstvím armády	4	19
Plukovník gšt. Ing. Zdeněk Bažant		
Některé poznatky z organizace velení svazku	8	35
Plukovník doc. Ing. Jaroslav Kolář, CSc.		
podplukovník Ing. František Kořístek, CSc.		
K tvorbě bojových a operačních dokumentů	9	27
Plukovník Ing. Bohumil Kadlec		
Na pomoc zpracovatelům vševojskových taktických cvičení	4	30
Major Ing. František Valach		
Ze společné přípravy spojeneckých armád	6	27
Major Ing. František Valach		
K přípravě cvičení ve zkrácené lhůtě	7	33
Plukovník gšt. Ing. Zdeněk Bažant		
Otázky součinnosti teritoriálního štábu okruhu	10	25
Plukovník Ing. Miloš Pock		
Ke směrnicím pro využívání elektronické výpočetní techniky při velení vojskům	5	39
Kapitán Ing. Bohumil Brechta		
K vojenskovědeckému výzkumu automatizace velení	7	40
Plukovník gšt. Ing. Jiří Kliment, CSc.		
Prostředky mechanizace a automatizace v procesu velení	5	33
Plukovník Ing. Josef Chvátil		
K vybavení ASV pro dialogový způsob práce (1. část)	9	32
Plukovník Ing. Josef Chvátil		
K vybavení ASV pro dialogový způsob práce (dokončení)	10	41
Plukovník Ing. Pavel Záhořík, CSc.		
K tvorbě štábních modelů na operačním stupni velení	1	35
Plukovník Ing. Vladislav Lysák		
podplukovník Ing. Miloš Bartoníček, CSc.		
K matematickému modelování ztrát	6	38
Podplukovník Ing. Jiří Johan		
major Ing. Otakar Morkus		
Počítač na pomoc plánování	2	40
Major Ing. Igor Hyben		
kapitán Ing. Petr Němec		
K vyhodnocování kontrol pomocí výpočetní techniky	4	39
Kapitán Ing. Josef Jedlička		
Zkušenosti z využívání výpočetní techniky u vojsk	6	33

	VM číslo	Strana
Plukovník doc. Ing. Milan Novotný, CSc.		
K plánování jaderného a palebného ničení nepřítele	2	56
Plukovník doc. Ing. Milan Novotný, CSc.		
Ke komplexnímu palebnému ničení nepřítele v útoku	9	39
Plukovník doc. Ing. Jaromír Lank, CSc.		
Činnost RVD při jaderném a palebném ničení nepřítele v útočné operaci	2	47
Plukovník Ing. Emil Sovák		
Přímá střelba — významný činitel efektivity palebného ničení nepřítele	8	44
Plukovník doc. Ing. Jaromír Lank, CSc.		
Směšené protitankové zálohy	7	45
Plukovník Ing. Ladislav Zeman		
K použití raketometné brigády dělostřelecké divize	1	40
Plukovník doc. Ing. Jaromír Lank, CSc.		
Palebné ničení nepřítele v obraně	10	46
Podplukovník doc. Ing. František Bárta, CSc.		
Průzkum pro přípravu raketových úderů a paleb dělostřelectva	1	45
Podplukovník doc. Ing. František Bárta, CSc.		
Dělostřelecký průzkum v bojové činnosti OMS	9	44
Major Ing. Libor Kosař		
Bojové použití průzkumného dělostřeleckého oddílu	4	43
Plukovník Ing. Emil Sovák		
K velení RVD spojeneckého složení	5	42
Generálmajor Ing. Otakar Vlách, CSc.		
Úkoly letectva v komplexním palebném ničení nepřítele	2	62
Kapitán Ing. Josef Solníčka		
Frontové letectvo v protivzdušné operaci	10	54
Plukovník Ing. Zdeněk Hnátek		
plukovník Ing. František Hucek		
plukovník Ing. Alois Růžička		
Společná velitelská stanoviště letectva a PVO	5	45
Podplukovník Ing. Ivan Kozák		
Metodika přípravy rozhodnutí velitele leteckého svazku	4	48
Podplukovník Ing. Ivan Kozák		
Metodika činnosti výpočetního místa leteckého svazku	6	43
Plukovník Ing. Ludvík Nejedlý, CSc.		
podplukovník Ing. Václav Fousek		
Ke zvyšování bojové činnosti výzbroje letadel	3	53
Plukovník doc. Ing. Václav Lhotský, CSc.		
Vývoj taktiky a operačního umění vojsk PVOS	1	50
Generálporučík Ing. Michal Prelec		
K boji s RS s plochou dráhou letu	8	50
Plukovník Theodor Krupička		
Úkoly vojsk frontu a PVOS v protivzdušné operaci	8	55
Plukovník Ing. Karel Volný, CSc.		
Obnova silně narušeného systému protivzdušné obrany státu	7	52
Generálporučík Ing. Karol Seneš		
plukovník Ing. Miroslav Kohout		
Vojsko PVO pozemního vojska v komplexním palebném ničení nepřítele	2	67
Podplukovník doc. Ing. Josef Popelka, CSc.		
Operační a bojové použití vojska PVO	9	51
Podplukovník doc. Ing. Josef Popelka, CSc.		
Organizace jednotného palebného systému prostředků PVO	4	55
Plukovník Ing. Jiří Červenka		
Ženíjní silniční mostní pluk při zabezpečení vysokého tempa útoku	7	60
Plukovník Ing. Jaroslav Ševela		
plukovník Ing. Dominik Kinčok		
Ženíjní zabezpečení operační manévrující skupiny	3	41
Plukovník gšt. Ing. Lubomír Tůma		
Bojové použití ženíjní silniční mostní brigády	3	58

	VM číslo	Strana
Plukovník Ing. Josef Pátra kapitán Ing. Zdeněk Mandovec		
K zátarasům minováním „na dálku“	1	57
Plukovník doc. Ing. Josef Žalckovský, CSc.		
Ženíjní zabezpečení činnosti frontové týlové základny	9	55
Major Ing. Jaroslav Zelený		
Využití kalkulačů při zátarasování	6	48
Podplukovník Ing. Ladislav Mašita		
Chemické zabezpečení příkrytí státní hranice	10	61
Kapitán Ing. Miroslav Zabadal		
Vzdušný alebo pozemný radiačný prieskum?	4	61
Plukovník doc. Ing. Miloš Zeman, CSc.		
podplukovník Ing. Ladislav Mašita		
Velení chemickému vojsku spojeneckého složení	5	49
Plukovník doc. Ing. Miroslav Lakomý		
plukovník Ing. Václav Soukup, CSc.		
podplukovník Ing. Svatopluk Podešva, CSc.		
Ochrana před neutronovými zbraněmi	6	52
Plukovník Ing. Jaroslav Sehnal, CSc.		
K využití ukořistěné chemické techniky a materiálu	3	61
Generálporučík Ing. Ladislav Stach		
plukovník Ing. Josef Jaroš		
K plánování spojovací soustavy	9	60
Plukovník Miloslav Tábořský		
Nové zásady v organizaci spojení	5	54
Podplukovník Ing. Karol Žilka, CSc.		
K organizácii spojenia v operačnej manévrujúcej skupine	3	46
Generálmajor Ing. Zdeněk Jašek		
K tankovému a automobilnímu technickému zabezpečení svazů	9	66
Plukovník gšt. Ing. Michal Gondek		
Velení technickému zabezpečení	5	61
Podplukovník Ing. Karel Janíček		
Tankové a automobilní technické zabezpečení obranného boje pluku a divize	6	60
Plukovník Ing. Jiří Jura		
Význam generálních oprav tankové a automobilní techniky pro zvyšování bojové pohotovosti ČSLA	8	60
Kapitán Ing. Jan Šebek		
Zkušenosti z ukládání bojové techniky	4	68
Generálmajor Ing. Ladislav Matějka		
Zhodnocení efektivity provozu a oprav výzbroje	7	67
Plukovník Ing. Jaroslav Vykydal		
plukovník Ing. Zdeněk Topolánek		
Velení týlu frontu v útočné operaci	5	65
Plukovník Ing. Ján Pavlík		
Pravzatie velenia za vyradené TVS armády	10	65
Plukovník Ing. Jiří Říha		
Přísun munice k zabezpečení palebného ničení nepřítele	2	72
Generálmajor Ing. Zdeněk Horák		
K zabezpečení PHM druhého sledu frontu	1	67
Generálmajor Ing. František Bečvář		
Dopravní zabezpečení přeskupení vojsk	8	66
Plukovník MUDr. Čestmír Musil		
Podplukovník MUDr. Jiří Rohel		
Zdravotnické zabezpečení letectva ve frontové operaci	3	66
Plukovník Ing. Stanislav Černý		
plukovník Ing. Emil Nechvátal		
Ke cvičení „Fatra-81“	6	67

ZE SOCIALISTICKÝCH ARMÁD

VM
číslo Strana

Příprava a vedení operací svazy spojeneckého složení	5	69
Součinnost vojsk spojeneckých armád v operacích	9	71
Charakteristické rysy a způsoby vedení soudobého vševojskového boje	9	78
Palba, úder a manévr	10	69
Hlavní úder	1	82
Střetné sražení	2	77
Bojová činnost vojsk v noci	4	73
Příprava a vedení útoku v horách	8	69
Přesun vojsk pochodem	8	76
Principy vědecké organizace velení	6	78
Informační práce štábů	7	72
Důstojník soudobého štábu	5	76
K psychologii štábní práce	6	71
K metodice operačně taktických letůček	7	77
Způsoby a prostředky vedení vzdušného radiačního průzkumu	3	80
Vzájemná spojitost vojenské vědy s přírodními vědami	3	73
K teorii velení vojskům PVO	2	83
K určení efektivnosti PVO	10	76
K bojové činnosti vojsk PVO v noci	4	80
O jaderné strategii USA	1	75

INFORMACE

Generálmajor Ing. Josef Mikulec		
Průzkum kvality absolventů vojenských vysokých škol	1	87
K jednání o zákazu nebo omezení použití nehumánních konvenčních zbraní v mezinárodním právu	7	90
Operační umění v Sovětské vojenské encyklopedii	5	81
Plukovník PhDr. Vladislav Rybický, CSc.		
Čínská armáda	6	83
Podplukovník PhDr. Vladimír Šmihula		
K riešení niektorých sociálnych problémov dôstojníckeho zboru v po- vojnovnej československej armáde	3	87
Habilitační a disertační práce	4	90
Kandidátské disertační práce	9	92
Plukovník Ing. Miroslav Kadera		
Systém velení spojeneckým silám NATO na středoevropském válčišti	9	85
Jaderné prostředky NATO na evropském válčišti	2	87
Podplukovník Ing. Zdeněk Zihla, CSc.		
podplukovník Ing. Václav Fousek		
Bezpečnostní prostředky vzdušného napadení a jejich bojové možnosti	8	81
Průzkum v armádách států NATO	7	83
Nadporučík PhDr. František Ochrana, CSc.		
Příprava důstojníků bundeswehru	10	79
Podplukovník Ing. Zdeněk Jům r		
Vojenské výdaje NATO v roce 1981	4	85

СОДЕРЖАНИЕ

Генерал-лейтенант Йозеф Гребик

К важнейшим задачам учебного года 1982—1983 гг. 3

Автор объясняет главные задачи нового учебного года, обращая особое внимание на постоянное повышение боевой готовности и подготовленности войск, дальнейшее совершенствование перехода из мирного положения войск на военное состояние, задачи управления, боевую подготовку подразделений, частей и соединений, военно-научную работу, работу с военными кадрами, а также на дисциплину войск.

Полковник Алфонз Роса, кандидат философских наук, доцент
полковник Адольф Грепр, кандидат философских наук, доцент

Задачи идеологической работы в ЧНА после XVI съезда КПЧ 9

Авторы объясняют значение идеологической работы на современном этапе строительства развитого социалистического общества и ее задачи в ЧНА. Они подчеркивают решающую роль командиров в обеспечении высокого качества и эффективности идеологической работы, применение в ней ленинских принципов, а также комплексный подход к ее содержанию и организации.

Полковник Дешидер Коллар

полковник Вацлав Струговски, кандидат философских наук

Эффективность идеологической работы и теоретическая подготовленность 15

Авторы, исходя из системы идеологической работы коммунистической партии, а также из содержания ее главных задач в воспитании личного состава ЧНА, разбирают значение теоретической работы в этой проблематике и важнейшие военно-научные задачи военно-политической области.

Полковник Владислав Рыбецки, кандидат философских наук

К значению военного фактора государств-участников Варшавского Договора в борьбе за мир 20

Автор объясняет военно-политические элементы, которые влияют на сохранение современного соотношения сил, суммирует усилие СССР и остальных социалистических государств в удержании мира, и подчеркивает значение военного фактора в международных отношениях. Исходя из указанного, он обращает внимание на задачи военной политики партии и показывает на необходимость обеспечения обороноспособности социалистического общества, как важнейшую предпосылку уменьшения риска ракетно-ядерной войны.

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Полковник Зданек Бажант

Вопросы взаимодействия решаемые территориальным штабом округа 25

Автор статьи разбирает вопросы взаимодействия территориального штаба округа и других военных органов с полевыми войсками в области мобилизации, обеспечения передвижения войск, ликвидации последствий нападения противника и уничтожения воздушных десантов и диверсионных групп противника, а также и в области обеспечения порядка.

Полковник Зданек Кодеш, кандидат военных наук, доцент

Некоторые особенности работы командира дивизии при переходе к обороне для отражения контрудара 31

Автор, исходя из особенностей перехода к обороне для отражения контрудара в ходе наступательной операции, разбирает некоторые специфические вопросы работы командира дивизии. Он обращает внимание на уяснение задачи и оценку обстановки, распределение времени, последовательность его работы, принятие обоснованного ре-

шения, а также на его подготовку и доведение до исполнителей.

Полковник Милош Пеликан, кандидат военных наук, доцент

Разведка в обороне 36

Автор статьи, исходя из опыта командно-штабного учения „Дукла-82“, разбирает некоторые специфические вопросы разведки в оборонительной операции общевойсковой армии. Он обращает внимание на организацию и руководство разведки, ее ведение, а также на обработку данных.

Полковник Йосеф Хватил

К оборудованию АСУ для диалогического способа работы 41

Автор статьи рассматривает подход к пользованию ЭВМ с точки зрения нужд АСУ к диалогическому способу работы, и во второй части статьи обращает внимание на условия строительства переносных сетей для обеспечения работы ЭВМ. (Окончание статьи).

Полковник Яромир Ланк, кандидат военных наук, доцент

Комплексное поражение противника в обороне 46

Автор статьи разбирает некоторые особенности комплексного поражения противника в обороне, обращая особое внимание на поражение его войск при выдвижении и развертывании для наступления, на задачи в огневой контрподготовке, при отражении атаки, ведении боя на первой позиции и в глубине обороны, а также на уничтожение противника в ходе контратаки (контрудара).

Капитан Йосеф Солничка

Фронтная авиация в противовоздушной операции 54

Автор статьи разбирает задачи фронтальной истребительной авиации в противовоздушной операции и ее отдельные показатели, боевые возможности истребительно-бомбардировочной, а также возможности фронтальной разведывательной авиации.

Подполковник Ладислав Машита

Химическое обеспечение прикрытия государственной границы 61

Автор статьи, исходя из особенностей задач войск прикрывающих государственную границу, разбирает цели химического обеспечения, факторы, которые влияют на его организацию и проведение, задачи радиационной и химической разведки, дозиметрического и химического контроля, а также объем и характер специальной обработки.

Полковник Ян Павлик

Принятие управления за вышедший из строя ТПУ армии 65

Автор статьи разбирает некоторые вопросы военно-научной конференции, а именно вопросы принятия управления за вышедший из строя ТПУ общевойсковой армии. Он обращает внимание на варианты, при которых возможно принятие управления, на задачи оперативной группы ТПУ, ее состав, организацию передвижения указанного пункта управления, а также на организацию связи.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Огонь, удар и маневр 69

К определению эффективности ПВО 76

ИНФОРМАЦИИ

Старший лейтенант Франтишек Охрана, кандидат философских наук

Подготовка офицеров в армии ФРГ 79

Автор статьи на основе тенденций научно-технической революции в военном деле, объясняет главные взаимосвязи в подготовке офицерских кадров армии ФРГ, особенно в командной академии. Он рассматривает эту подготовку в трех главных направлениях, а именно: основном, апликационном, функциональном, а также особом режиме подготовки.

Указатель статей, помещенных в журнале „Военская мысль“ за 1982 год 85